

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED

**POTENCIÁL ÚZEMIA PRE CESTOVNÝ RUCH NA PRÍKLADE VYBRANÉHO
KATASTRÁLNEHO ÚZEMIA**

Diplomová práca

d2086d80-d2e4-490a-96d0-20685b77a9af

Študijný program: Geografia a rozvoj regiónov

Študijný odbor: 4.1.35 Geografia

Pracovisko (katedra, inštitút ...): Katedra geografie a geológie

Vedúci bakalárskej práce: prof. RNDr. Ladislav Tolmáči, PhD.

Banská Bystrica 2016

Bc. Ivan Foltan

Čestné vyhlásenie

Čestne prehlasujem, že na vypracovaní diplomovej práce som pracoval samostatne na základe odbornej literatúry, ktorej prehľad je v zozname použitej literatúry a konzultáciách s vedúcim diplomovej práce.

Banská Bystrica, 4.5.2016

.....

Pod'akovanie

Touto cestou sa chcem pod'akovať konzultantovi mojej diplomovej práce, prof. RNDr. Ladislavovi Tolmáčimu, PhD., za jeho profesionálne vedenie, rady a pripomienky, ktoré ma usmerňovali pri písaní tejto práce.

ABSTRAKT

FOLTAN, Ivan: *Potenciál územia pre cestovný ruch na príklade vybraného katastrálneho územia*. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta prírodných vied, Katedra geografie, geológie a krajinnej ekológie. Vedúci diplomovej práce: prof. RNDr. Ladislav Tolmáči, PhD., Diplomová práca, Banská Bystrica, 2016. 76 s.

Objektom práce je charakterizovať potenciál katastrálneho územia obce Čereňany v okrese Prievidza pre cestovný ruch, na základe identifikácie primárnej a sekundárnej ponuky. Základným informáciám o rozdelení cestovného ruchu a jeho realizačných predpokladoch v obci sa venuje teoretická časť. V praktickej časti, ktorá pozostáva z výsledkov krátkodobého prieskumu expertnej a neexpertnej kategórie respondentov, možno bližšie identifikovať jeho reálny stav a najatraktívnejšie lokality Čerenian. Významnú časť diplomovej práce tvorí vlastný návrh rozvoja cestovného ruchu spoločne s exaktnými terénnymi údajmi a zmapovaním skúmaného územia, ktoré prispievajú k jeho bližšiemu prebádaniu.

Kľúčové slová: obec Čereňany, potenciál územia, cestovný ruch,

ABSTRACT

FOLTAN, Ivan: *Territory potential for tourism on selected cadastral area.* University of Mateja Bel in Banska Bystrica, Faculty of natural sciences, Department of geography, geology and landscape ecology. Consultant prof. RNDr. Ladislav Tolmáči, PhD., Diploma work, Banska Bystrica, 2016. 76 p.

The aim of the thesis is to characterize the potential of the cadastral area of Čereňany (district Prievidza) for tourism based on the identification of primary and secondary offer. The essential information about tourism categorization and its implementation assumptions for the municipal unit are discussed in the theoretical part. Thanks to the practical part of this thesis, which consists of the results of a short-term research based on the answers provided by the expert and non-expert categories of respondents, it is possible to closely identify the current conditions and the most attractive destinations of Čereňany. The essential part of the diploma thesis is represented by the own tourism development plan along with the exact field data and mapping the selected territory, all contributing to its closer exploration.

Keywords: village Čereňany, area potential, tourism

PREDHOVOR

Obec Čereňany nie je známa svojimi kultúrnymi tradíciami, miestnym krojom alebo svojimi významnými rodákmi. Azda najväčšiu formou propagácie za posledných desať rokov zabezpečuje renesančný kaštieľ v obci, v ktorom sídli nielen celoslovensky vyhľadávaná reštaurácia. Touto prácou chcem upozorniť na to, že katastrálne územie Čerenian má omnoho väčšie predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, aké sú využívané dnes a zvýšiť tak jeho atraktivitu. Hlavným dôvodom výberu témy *Potenciál územia pre cestovný ruch na príklade vybraného katastrálneho územia* je záujem o oblasť cestovného ruchu, spätosť a osobná empíria s obcou, ktorá je miestom môjho trvalého bydliska. Okrem toho bolo snahou vďaka tejto práci inšpirovať samosprávu i občanov k zlepšeniu prostredia v ktorom žijeme a prispieť tak k rozvoju Čerenian.

Pomocou metódy expertného interview s odborníkmi v najrôznejších riadiacich a hodnotiacich funkciách a neexpertného, s obyvateľmi obce, má prieskum za úlohu zistiť aktuálny stav cestovného ruchu v obci a formy CR, ktoré by obe skupiny respondentov uvítali do budúcnosti.

Diplomová práca je venovaná všetkým, ktorí majú záujem dočítať sa viac o fyzicko-geografickej a socioekonomickej charakteristike katastrálneho územia obce Čereňany, jeho atraktívnych lokalitách a rozvojových možnostiach nielen športového a kultúrneho cestovného ruchu.

Pri tvorbe práce som narábal s odbornou literatúrou, internetovými a inštitucionálnymi zdrojmi venujúcimi sa problematike cestového ruchu, spracovaním štatistických dát, analýzou fotomateriálov, vyhotovením grafických a kartografických výstupov. Všetky tieto kroky mi napomohli k naplneniu profilu absolventskej zručnosti a využitiu v praxi.

OBSAH

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV	9
ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	12
ÚVOD	13
1 CIEĽ PRÁCE	14
2 PREHĽAD LITERATÚRY A ÚVOD DO PROBLEMATIKY	15
2.1 Prehľad literatúry	15
2.2 Základné pojmy	15
2.3 Ponuka cestovného ruchu	17
2.3.1 Primárna ponuka cestovného ruchu	19
2.3.2 Sekundárna ponuka cestovného ruchu	20
2.4 Druhy a formy cestovného ruchu	20
2.4.1 Poznávací cestovný ruch	22
2.4.2 Odpočinkový cestovný ruch	24
2.4.3 Špecializovaný cestovný ruch	24
2.5 Destinácia cestovného ruchu	27
3 METODIKA PRÁCE	29
3.1 Zvolené metódy	29
3.2 Postup práce	30
4 CHARAKTERISTIKA SKÚMANÉHO ÚZEMIA	31
4.1 Poloha územia.....	31
4.2 Fyzicko-geografická charakteristika územia	32
4.3 Socioekonomická charakteristika územia	35

4.4 Foto - audio analýza územia	38
5 ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	42
6 NÁVRH ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU	60
6.1 Špecializovaný cestovný ruch.....	60
6.1.1 Cykloturistika.....	60
6.1.2 Peší turizmus.....	63
6.2 Odpočinkový cestovný ruch	67
6.2.1 Agroturistika.....	67
6.3 Poznávací cestovný ruch	68
6.3.1 Kultúrny cestovný ruch.....	68
7 DISKUSIA A ZÁVER	71
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	74
PRÍLOHY	77

ZOZNAM GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV

Graf č.1 Vývoj počtu obyvateľov obce Čereňany 2000 – 2014

Graf č.2 Prirodzený pohyb obyvateľov v obci Čereňany

Graf č.3 Migračné saldo obyvateľov obce Čereňany

Graf č.4 Veková pyramída obce Čereňany

Graf č.5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov

Graf č.6 Zamestnanecká štruktúra obce Čereňany

Graf č.7 Štruktúra respondentov podľa pohlavia – kategória EXP

Graf č.8 Štruktúra respondentov podľa pohlavia – kategória OBČ

Graf č.9 Štruktúra respondentov podľa veku – kategória EXP

Graf č.10 Štruktúra respondentov podľa veku – kategória OBČ

Graf č.11 Štruktúra respondentov podľa vzdelania – kategória EXP

Graf č.12 Štruktúra respondentov podľa vzdelania – kategória OBČ

Graf č.13 Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Aký vzťah máte k obci Čereňany?*“

Graf č.14 Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „*Aký vzťah máte k obci Čereňany?*“

Graf č.15 Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Čo považujete za dominantný potenciálový prvok obce Čereňany?*“

Graf č.16 Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „*Čo považujete za dominantný potenciálový prvok obce Čereňany?*“

Graf č.17 Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Do akej miery ste spokojný s hospodárskou situáciou v obci (služby, vybavenie)?*“

Graf č.18: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „*Do akej miery ste spokojný s hospodárskou situáciou v obci (služby, vybavenie)?*“

Graf č.19: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Ktoré formy CR by mohli prilákať najviac potenciálnych návštevníkov?*“

Graf č.20: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „*Ktoré formy CR by mohli prilákať najviac potenciálnych návštevníkov?*“

Graf č.21: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Aké problémy vnímate v spojitosti s budovaním CR v obci?*“

Graf č.22: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „*Aké problémy vnímate v spojitosti s budovaním CR v obci?*“

Graf č.23: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Ktoré služby CR v obci chýbajú?*“

Graf č.24: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Ktoré služby CR v obci chýbajú?“

Graf č.25: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na ktoré druhy služieb a vybavenosti by sa mal klásť dôraz do budúcnosti?“

Graf č.26: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Na ktoré druhy služieb a vybavenosti by sa mal klásť dôraz do budúcnosti?“

Graf č.27: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na lepšiu propagáciu obce by bolo potrebné uskutočniť?“

Graf č.28: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na lepšiu propagáciu obce by bolo potrebné uskutočniť?“

Graf č.29: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Aké formy CR by ste privítali vy?“

Graf č.30: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Aké formy CR by ste privítali vy?“

Graf č.31: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „V rámci rozvoja CR v obci by ste navrhovali (aktivity)?“

Graf č.32: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „V rámci rozvoja CR v obci by ste navrhovali (aktivity)?“

Tab.č.1 Vzdialenosti skúmaného územia od dôležitých hospodárskych celkov

Tab.č.2 Vývoj počtu obyvateľov obce Čereňany v rokoch 1991 – 2014

Tab.č.3 Základné informácie – cyklotrasa Čereňany

Tab.č.4 Výskyt vtáčích druhov národného a európskeho významu

Tab.č.5 Základné informácie – náučný chodník JASEŇ POD BUCHLOVOM

Tab.č.6 Výhody agroturizmu pre obyvateľov / obec

Tab.č.7 Tabuľka tradičných kultúrnych aktivít v obci

Obr.č.1 Poloha obce Čereňany

Obr.č.2 Poloha voči geomorfologickým jednotkám

Obr.č.3 Výškové stupne

Obr.č.4 Povrchové toky

Obr.č.5 Využitie pôdy – k. ú. obce Čereňany

Obr.č.6 CHKO Ponitrie

Obrázok č.7 Renesančný kaštieľ

Obrázok č.8 Pohľad na bývalý stred obce

Obrázok č.9 Amfiteáter

Obrázok č.10 Futbalové ihrisko

Obrázok č.11 Štátna cesta E64

Obrázok č.12 Priehonská ulica

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

CR – cestovný ruch

EXP – expertná časť respondentov

HDP – hrubý domáci produkt

HRCR – Hornonitriansky región cestovného ruchu

CHKO – Chránená krajinná oblasť

k.ú. – katastrálne územie

m n. m. – metrov nad morom

MŽP – ministerstvo životného prostredia

NRSR – Národná rada Slovenskej republiky

OBCĎ – neexpertná časť respondentov (občania obce)

okr. – okres

OOCR – Oblastná organizácia cestovného ruchu

PP – prirodzený prírastok

s. g. š. – severnej geografickej šírky

SOBD – sčítanie obyvateľov, bytov a domov

SR – Slovenská republika

SSR – Slovenská socialistická republika

ÚEV – Územie európskeho významu

ÚGKK SR – Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

UNWTO – The United Nations World Tourism Organization

v. g. d. – východnej geografickej dĺžky

ÚVOD

V súčasnej dobe patrí k celosvetovo prevládajúcim trendom rozvoj cestovného ruchu. Dôsledkami tohto rozvoja je najmä globalizácia a vysoká miera dopytu po službách cestovného ruchu. Vďaka svojmu významnému postaveniu pri tvorbe HDP rozvinutých štátov sveta a produkcii množstva pracovných miest, sa i na Slovensku stáva jedným z najexpresnejšie sa rozvíjajúcich odvetví. Napriek tomuto faktu, nedokáže Slovenská republika naplno využívať svoj potenciál pre cestovný ruch, prírodné a kultúrno-historické predpoklady územia a tak v hodnotení príjmov z turizmu a jeho podiele na celkovom HDP, evidentne zaostáva za susednými štátmi.

Relatívne malá rozloha Slovenska nie je priamym dôvodom nevyužitého potenciálu. Celkom výstižne možno tvrdiť, že okrem mora poskytuje naša republika všetky druhy prírodných atraktivít. Vývojové tendencie je možné exaktne pozorovať na úrovni jednotlivých miest a regiónov. Ako zásadným problémom sa vynára slabá spolupráca poskytovateľov služieb a často absencia inštitucionálneho zabezpečenia a dokumentov pre strategický rozvoj cestovného ruchu. Práve táto skutočnosť by mala byť motiváciou k napredovaniu a zníženiu regionálnych disparít za pomoci využitia dostupných možností regiónu.

Z dôvodu lepšej možnosti koordinovania turizmu na regionálnej úrovni, vymedzení regiónov cestovného ruchu ako funkčných a priestorových jednotiek s vhodnými predpokladmi ich komplexného rozvoja, bol v roku 2005 vydaný dokument pod záštitou Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky s názvom Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. Na základe tohto dokumentu bola SR rozdelená na 21 funkčných celkov – regiónov cestovného ruchu. Tie sú rozkategorizované do 4 skupín podľa stupňa ich významu a potenciálu. Celé katastrálne územie Čereňan sa v súlade s regionalizáciou zaraďuje do Hornonitrianskeho regiónu cestovného ruchu, spadajúcim do tretej kategórie regiónov s nadregionálnym významom.

V registri organizácii cestovného ruchu v rámci HRCR evidujeme Čereňany ako jednu z desiatich samospráv, začlenenú v OOCR Región HORNÁ NITRA – BOJNICE.

1 CIEĽ PRÁCE

Za hlavný cieľ diplomovej práce považujeme komplexné zhodnotenie prírodného a kultúrno-historického potenciálu katastrálneho územia obce Čereňany a poukázať na možnosť jeho konkrétneho využitia so zámerom rozvoja cestovného ruchu. Idea práce vychádza zo skúmania spôsobu, ako na základe už vytvorených podmienok rozšíriť ponuku obce, respektíve novo vytvoriť ďalšie možnosti pre rozvoj CR tak, aby sa výsledný efekt pozitívne odzrkadlil nielen vo zvyšovaní životnej úrovne obyvateľov, ale aj znížení počtu mladých ľudí migrujúcich za prácou, celkovom oživení obce a vytvorení budúcej regionálnej značky v oblasti cestovného ruchu.

K dosiahnutiu hlavného cieľa bolo nevyhnutnou súčasťou stanovenie a riešenie čiastkových cieľov. Medzi ne patrilo charakterizovanie primárnej a sekundárnej ponuky cestovného ruchu Čerenian, zhodnotenie jednotlivých predpokladov a zložiek prírodného a socio – ekonomického prostredia pre vhodnosť využívania a trvalo udržateľného rozvoja. Ďalším čiastkovým cieľom bolo vymedzenie druhov cestovného ruchu, ktoré v súčasnosti sú a v budúcnosti by mali byť rozvíjané. To znamená rozpracovanie návrhu koncepcie rozvoja pre jednotlivé aktivity spoločne s terénnym prieskumom.

Dosiahnutím foto – analýz dobových a súčasných záberov, dospievame k ucelenému obrazu o potenciáli katastrálneho územia.

Prvá časť práce, rozdelená na niekoľko kapitol, definuje základné pojmy a teóriu cestovného ruchu. Nasledovná časť predstavuje polohu a stručnú charakteristiku územia Čerenian. Analýza realizačných predpokladov a osobitý návrh rozvoja cestovného ruchu tvoria výskum. Doplnením tabuliek, grafov a máp práca získava lepšiu prehľadnosť. Záverečným sumarizovaním výsledkov zistených počas krátkodobého výskumu komplexne posudzujeme situáciu cestovného ruchu v obci Čereňany.

2 PREHĽAD LITERATÚRY A ÚVOD DO PROBLEMATIKY

2.1 Prehľad literatúry

Pri tvorbe diplomovej práce a teoretickom vymedzení riešenia problematiky potenciálu územia pre cestovný ruch, boli ako ťažiskové zdroje terminológie použité diela P. Mariota (1983) *Geografia cestovného ruchu* a M. Gučíka (2000) *Základy cestovného ruchu*. Z najnovšej publikácie K. Matlovičovej a kol. (2015) *Turistika a jej formy* sú využité charakteristiky foriem a druhov cestovného ruchu. Doplnené sú informáciami z knižných publikácií E. Novackej (2014) *Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca*, C. Kaspara (1995) *Základy cestovného ruchu* a dielo E. Kopša (1992) *Geografia cestovného ruchu*. V kapitole zaoberajúcej sa vymedzením skúmaného územia a jeho fyzicko-geografickou charakteristikou boli zdrojmi informácií najmä *Atlas krajiny SR* (2002), *Čereňany* od J. Lukačku a kolektívu (2006), J. Brtek (1990) *Príroda horného Ponitria* doplnené o údaje z *Vlastivedného slovníka obcí na Slovensku I.* (1977).

Dokument Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja *Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike* poslúžil pri zaradení obce do regiónu cestovného ruchu. Základné fakty o možnostiach využitia potenciálu krajiny z hľadiska vidieckeho turizmu a agroturizmu pochádzajú z nových učebných textov od J. Jarábkovej (2010) *Vidiék – nevyužitý potenciál z hľadiska cestovného ruchu* a D. Matušikovej (2013) *Vidiecky turizmus a agroturizmus*. Všetky mapové výstupy boli vytvorené pomocou profesionálneho geograficko-informačného systému *ArcMap 10.2* a WMS vrstiev. Na zhotovenie socio-ekonomickej charakteristiky boli zužitkované štatistické údaje z internetovej databázy *DATAcube* a *SOBD 2011*. Medzi internetové zdroje použité v práci patria *Hydrologická ročenka SHMÚ 2009* a <http://envirozataze.enviroportal.sk>.

2.2 Základné pojmy

Táto kapitola bližšie charakterizuje tri základné termíny, ktoré sa vyskytujú v názve diplomovej práce a to: cestovný ruch, potenciál a katastrálne územie.

2.2.1 Cestovný ruch

Pre hlbší prienik do témy a ozrejmenie pojmu geografie cestovného ruchu, je nevyhnutnou súčasťou predstavenie CR ako objektu štúdia. Definovalo ho už množstvo autorov, prvým pokusom bola Bormanova definícia z roku 1931, ktorý hovorí o cestovnom ruchu ako o cestách, ktoré podnikáme za účelom zábavy, zotavenia alebo inej príčiny a pritom dočasne meníme miesto trvalého bydliska. (In: Kopšo, 1992).

Podľa Kaspara (1995) je cestovný ruch komplexom so vzťahmi a javmi, ktoré vznikajú pri pohybe osôb a miesta ich pobytu nie sú miestami stáleho bydliska a pracoviska.

Z definície Štatistického úradu Slovenskej republiky vyplýva, že cestovný ruch je aktivitou ľudí cestujúcich prebývajúcich mimo svojho obvyklého prostredia, avšak nie na nepretržite dlhšiu dobu ako jeden rok. Účelom ich vycestovania je oddych alebo služobné dôvody, ktoré však nemajú súvis s platenými činnosťami vykonávanými na navštívenom mieste.

Z hľadiska geografie je dôležitou a známou publikácia P. Mariota (1983), ktorý chápe cestovný ruch ako spoločenskú aktivitu, ktorá je schopná vyvolať dočasnú zmenu miesta pobytu, podmienenú premiestňovaním obyvateľov do tých častí krajinej sféry, ktoré sú charakteristické interakciou krajinných prvkov.

V publikácii Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo z roku 2006 popisuje M. Gučík cestovný ruch ako súbor činností, ktoré sú zamerané na uspokojenie potrieb súvisiace s pobytom osôb a ich cestovaním mimo trvalého bydliska, zväčša v rámci voľného času. Ich cieľom je odpočinok, poznanie, kultúrne a športové vyžitie a celkovo nadobudnúť komplexný zážitok.

Na základe vyššie uvedených definícií možno nazvať cestovný ruch rôznorodým procesom, v ktorom je kladený dôraz na miesto, ale hlavne interakcie vyvolávajúce uskutočnenie pohybu ľudí a ich pôsobenie na krajinu. (Mariot, 1983)

Medzinárodná turistická organizácia UNWTO (2013) chápe pojem cestovný ruch ako „komplexný jav, ktorý prebieha v určitom čase na určitom mieste a je definovaný ľudskou činnosťou.“

2.2.2 Potenciál

Potenciál vo všeobecnosti možno vnímať ako predpoklad, schopnosť. Pojem krajinný potenciál sa zrodil v sedemdesiatych rokoch minulého storočia v Nemecku. Zaviedol ho nemecký krajinný ekológ Neef, ktorý pod ním rozumie sumár všetkých vlastností krajiny, vytvárajúcich predpoklad pre ekonomické zhodnotenie priestoru krajiny spolu s jeho energiami a látkami tvoriacimi jeho štruktúru. (Neef et al., 1973 in Tremboš, 1993).

Podmienkou pre výskyt určitého potenciálu je súbor prírodných a socio-ekonomických a nehmotných predpokladov spolu s atraktívnymi prvkami, ktoré robia určité územie prítiahlivým pre rekreačný pobyt a návštevu vo voľnom čase. Kombináciou čiastkových potenciálov, ktoré vyjadrujú vhodnosť krajiny skúmaného územia pre rozličné formy cestovného ruchu sa vytvára celkový potenciál krajiny. (Šprincová, 1981).

2.2.3 Katastrálne územie

Definícia katastrálneho územia vyplýva z Katastrálneho zákona NRSR č. 162/1995 Z.z. ktorý hovorí, že k.ú. je územno-technickou jednotkou, ktorú tvorí územne uzavretý a v katastri spoločne evidovaný súbor pozemkov.

Jedno katastrálne územie môže tvoriť obec, no často sa stáva, že obec je zložená z viacerých katastrálnych území. Jedno katastrálne územie však nemôže byť súčasťou viacerých obcí. (ÚGKK SR).

2.3 Ponuka cestovného ruchu

Ponuku cestovného ruchu radíme k jednej z zložiek trhu CR, pre ktorý sú typickými všetky znaky trhu služieb a tovarov. Má ale určité špecifiká, vyplývajúce z charakteru potrieb uspokojovaných v cestovnom ruchu a to dopyt, ako aj ponuku plynúcu zo všeobecných predpokladov a podmienok rozvoja cestovného ruchu. Odlišnosť trhu je najmä v tom, že časť tovarov a služieb ponúkajú návštevníkom iba špecializovaní producenti a druhá časť služieb a tovarov saturuje potreby všetkých spotrebiteľov, nie iba návštevníkov. (Gučík, 2000)

Vytvorenie nového trhu cestovného ruchu je dlhodobým procesom, vyžadujúcim

viacero podmienok. Jednými z nich sú investície na vybudovanie infraštruktúry cestovného ruchu a výdavky spojené s propagáciou cieľového miesta, aby sa dostalo do širšieho povedomia návštevníkov. (Novacká, 2014)

Ponuka v cestovného ruchu sa vyznačuje charakteristickými znakmi, ako rôznorodosťou a komplexnosťou, viazanosťou na rozsiahle investície a pripravenosť na poskytovanie služieb. Hlavnými nositeľmi ponuky CR označuje M. Gučík (2000) v publikácii *Základy cestovného ruchu cieľové miesto*. Vďaka svojmu prírodnému a kultúrno-historickému potenciálu predstavuje sa stáva predmetom záujmu a investovania návštevníkov. Ďalej sú to podniky CR produkujúce svojimi kapacitami služby, predmet návštevníckej spotreby. V poslednom rade sú to inštitúcie, ktoré uzatvárajú svojou činnosťou rámec realizácie ponuky na trhu cestovného ruchu.

Rozsah a charakter ponuky je podmienený pôsobením všeobecných predpokladov. P. Mariot (1983) uvádza medzi najčastejšie polohu územia, geomorfologické pomery, hydrologické pomery, kultúrnohistorické pamätihodnosti a iné. Výsledkom detailnejšieho skúmania až na regionálnu úroveň bolo rozdelenie komplexu predpokladov a jednotlivých komponentov na tri skupiny:

- Lokalizačné predpoklady
- Realizačné predpoklady
- Selektívne predpoklady

Prvá skupina lokalizačných predpokladov sa delí na dve podskupiny a to prírodné (reliéf, podnebie, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo) a umelé (kultúrnohistorické a spoločenské pamiatky, spoločenské podujatia a sídla centrálnych inštitúcií. Charakteristickou črtou oboch je schopnosť územia poskytnúť podmienky k rozšíreniu cestovného ruchu.

Druhú skupinu realizačných predpokladov tvoria dostupnosť (cestnej, železničnej, lodnej a leteckej dopravy) a supraštruktúra (ubytovacie a stravovacie služby, športovo-relaxačné zariadenia, doplnkové služby).

Spôsobilosť obyvateľov zúčastniť sa na cestovnom ruchu dokumentujú selektívne predpoklady. Patria sem demografické faktory, sociálne a urbanizačné faktory, politické prostredie, či marketing a strategická spolupráca. (Mariot, 1983)

2.3.1 Primárna ponuka cestovného ruchu

Podľa P. Berneckera (1962) delíme cestovný ruch z hľadiska formy a druhu, pričom rozhodujúcimi kritériami boli motivácia a prostredie. Práve motivácia návštevníkov má v cestovnom ruchu potenciál s istou funkčnou a časovou využiteľnosťou. Primárna ponuka je spojená s prírodným a kultúrno-historickým potenciálom krajiny, preto ju možno rozčleniť podľa pôvodu vzniku na prírodnú a antropogénnu ponuku. (Gučík, 2000)

K prírodným podmienkam primárnej ponuky radíme:

Geomorfologické pomery	povrch, reliéf
Klimatické podmienky	teplotné pomery, vodné a snehové zrážky, slnečný svit, klimatické inverzie ako negatívne faktory
Hydrologické podmienky	podzemné a povrchové vodstvo
Biogeografické podmien.	Fauna a flóra

Gučík, M.: Základy cestovného ruchu, 2000

Kultúrno-historické podmienky zahŕňajú:

Architektonické svetské pamiatky	hrady, zámky, kaštiele, mestské pamiatkové rezervácie, technické diela
Umelecko-výtvarné diela	sochy, pomníky, obrazy, historické zbrane
Folklór	hmotný – odevy, obydlia, tradičná výroba duchovný – piesne, zvyky a tradície
Archeologické náleziská	
Miesta národných dejín	rodiská a pôsobiská národných dejateľov
Kultúrno-osvetové zariadenia	skanzeny, múzeá, divadlá

Gučík, M.: Základy cestovného ruchu, 2000

Na obohatení primárnej antropogénnej ponuky v cestovnom ruchu sa podieľajú:

Kultúrne podujatia	hudobné a folklórne festivaly
Športové udalosti	Majstrovstvá Slovenska, športové súťaže
Politicko – spoločenské udalosti	výročia, oslavy, politické stretnutia
Obchodné udalosti	výstavy, veľtrhy, salóny

Gučík, M.: Základy cestovného ruchu, 2000

2.3.2 Sekundárna ponuka cestovného ruchu

Ak sa hlavným cieľom účastníkov cestovného ruchu stávajú oddychové aktivity, poznávanie, kultúrne a športové vyžitie a to v adekvátnom prostredí za prítomnosti prírodného alebo kultúrno-historického potenciálu primárnej ponuky, tak sekundárna ponuka je prostriedok na dosiahnutie tohto cieľa. Je to spôsobené tým, že vytvára viacero podmienok na využitie primárnej ponuky a prispôsobuje sa jej.

Faktory, ktoré tvoria sekundárnu ponuku, delíme tieto tri skupiny. Prvou je supraštruktúra cestovného ruchu, ktorá zahŕňa komplexne ubytovacie a stravovacie zariadenia. Infraštruktúra cestovného ruchu je druhou skupinou, ktorá má za cieľ využitie funkcie primárnej ponuky, poskytnúť návštevníkom možnosti uspokojenia potrieb a dopytu po cestovnom ruchu. Všeobecná infraštruktúra, ako posledná tretia skupina, zahŕňa komplexné služby z hľadiska nevyhnutného uspokojenia potrieb návštevníkov. (Gúčík, 2000)

2.4 Druhy a formy cestovného ruchu

Väčšina autorov nerozlišuje medzi druhmi a formami cestovného ruchu. Doposiaľ však vzťah medzi nimi nie je jednoznačne vyriešený. Vyčleňovanie foriem CR na najvyššej úrovni sa uskutočňuje podľa prevládajúcich činností účastníkov cestovného ruchu, teda určitých štruktúrnych znakov. Naopak vymedzenie druhov cestovného ruchu prebieha podľa kvalitatívnych znakov CR. Keďže na nižšom stupni členenia základných foriem cestovného ruchu aplikujeme rovnaké kritériá ako pri členení druhovom, dochádza k prelínaniu oboch týchto klasifikácií (Mariot, 1983).

V prácach autora P. Mariota sa stretávame s nasledovným členením klasifikačných znakov, rozlišujúcich druhy cestovného ruchu:

- Kritérium času
 - *celoročný cestovný ruch* (realizovaný v priebehu celého roka)
 - *Sezónny cestovný ruch* (nemožno realizovať počas celého roka)
- Kritérium dĺžky pobytu
 - *dlhodobý cestovný ruch* (viac ako 3 dni pobytu)
 - *Krátkodobý cestovný ruch* (menej ako 3 dni pobytu)

- Kritérium motívu účasti
 - *zotavovací* (dôraz na duševnú a fyzickú regeneráciu)
 - *poznávací* (dôraz na rozširovanie vedomostí)
 - *špeciálny* (dôraz na osobité záujmy účastníkov CR)
- Kritérium počtu účastníkov
 - *individuálny CR* (cestovanie turistov prebieha individuálne, rovnako aj miesto, obdobie a dĺžka pobytu)
 - *skupinový CR* (turisti cestujú v skupinách, spoločným dopravným prostriedkom, so spoločnými cieľmi a dĺžkou pobytu)

Klasifikačné kritéria pre identifikáciu foriem cestovného ruchu sú podľa P.Mariota (1983) tieto:

- Podľa dominantnej aktivity
 - *odpočinkový CR*
 - *rekreačný cestovný ruch*
 - *liečebný cestovný ruch*
 - *zamestnanecký CR*
 - *iné formy CR* (špeciálne aktivity)
- Podľa dĺžky pobytu účastníka
 - *krátkodobý*
 - *dlhodobý*
- Podľa časového rozloženia CR počas roka
 - *celoročný*
 - *sezónny*

M. Gučík (2000) vo svojom diele *Základy cestovného ruchu* vníma formy cestovného ruchu vo vzájomnej kombinácii, teda v praxi sa nevyskytujú v samostatnej podobe.

Jedná sa o :

- rekreačný cestovný ruch
- športový / dobrodružný cestovný ruch
- kultúrny cestovný ruch
- kúpeľný / zdravotný cestovný ruch
- obchodný cestovný ruch

Členenie L. Novackej (2014) vymedzuje medzi hlavné formy cestovného ruchu:

- rekreačný
- kultúrno-poznávací
- náboženský
- kúpeľno-liečebný a zdravotnícky
- športovo-turistický
- poľovnícky a lovecký
- vidiecky
- zážitkový
- (trvalo) udržateľný

Pre bližšiu charakteristiku foriem cestovného ruchu, predovšetkým s dôrazom na potenciálovosť skúmaného územia bola použitá publikácia K. Matlovičovej a kol. (2015) Turistika a jej formy. Rozlišovaných je niekoľko základných skupín cestovného ruchu s ďalšími pod kategóriami na základe diferenciačných kritérií – primárna motivácia a dominantná aktivita.

2.4.1 Poznávací cestovný ruch

2.4.1.1 Prírodný turizmus

Základom pre rozvoj prírodného turizmu je nenarušené, alebo človekom iba málo zmenené prírodné prostredie a jeho jedinečné prvky. Preto ho možno definovať ako všetky turistické cesty, ktoré majú za primárny cieľ návštevu a poznávanie prírodne cenných území pomocou aktivít, ktoré ho len v malej miere, alebo vôbec nenarúšajú. K hlavným predmetom záujmu turistov prírodného turizmu radíme jednotlivé druhy rastlinných a živočíšnych druhov, zalesnené územia, geologické formy a iné oblasti zaujímavé z hľadiska turistických hodnôt.

Anglosaská literatúra používa pre spojitost' s prírodným cestovným ruchom zaužívané označenie nature tourism, prípadne wildlife tourism. Oba tieto termíny poukazujú na aktivity návštevníkov smerujúcim k poznaniu prírodných hodnôt, s ktorými je spojené nadobúdanie nových poznatkov a skúseností o živej i neživej prírode.

Spočiatku bol skôr doménou milovníkov prírody a osôb s ekologickým povedomím, ktorí si uvedomovali významnosť zachovania prírodného dedičstva bez komerčného charakteru a proti jeho masifikácii. Aj táto pomerne šetrná forma cestovného ruchu si vyžaduje nevyhnutnú materiálno-technickú zábezpeku. Jedná sa o primárnu turistickú infraštruktúru zabezpečujúcu prístup k cenným oblastiam, ako napríklad sieť značených turistických chodníkov.

V súčasnosti niektoré komerčné produkty poskytujú turistom poznávať prírodu s použitím dopravných prostriedkov (terénne autá, malé lietadlá a podobne), pričom je vopred vytýčená trasa a program poznávania. Segmentom programu môže byť zber a poznávanie lesných plodov, či pozorovanie zvierat v ich prirodzenom prostredí (Matlovičová a kol., 2015).

2.4.1.2 Kultúrny cestovný ruch

Všetky cesty k objektom s historickou a umeleckou hodnotou spoločne s účasťou na kultúrnych podujatiach, vytvárajú hlavný motív návštevníkov kultúrneho cestovného ruchu. Ku rozvoju tejto formy turizmu sú potrebné základné materiálne i nemateriálne kultúrne hodnoty.

Užší význam slova kultúrny turizmus sa obmedzuje na materiálne kultúrne pamiatky, ktoré sa zachovali od predchádzajúcich generácií, rovnako aj miesta ich prítomnosti a koncentrácie v galériách a múzeách. Pri širšom vysvetlení pojmu sa stretávame s výkladom, že sa jedná o prejav kultúry ako celku. To znamená zhromažďovanie materiálnych aj duševných výsledkov ľudských aktivít, ich zhromažďovanie, uschovávanie a postupom času odovzdávanie z generácie na generáciu.

Takáto forma cestovného ruchu má za úlohu umožniť návštevníkovi odhaliť špecifiká a poznávať odlišné typy kultúr. Komerčná prax môže mať podobu produktov kultúrno-tematických ciest. Príkladom sú pešie cesty, cyklotrasy, kulinárske vínne či pивné cesty, ale aj cesty s umeleckými štýlmi ľudovej tvorivosti, poznaním každodenného života miestnych obyvateľov, ich prácou, zvykmi a gastronómiou. Ďalším variantom sú rozmanité podujatia ako koncerty, kultúrne výstavy, športové podujatia, alebo cestovateľské prednášky.

2.4.2 Odpočinkový cestovný ruch

2.4.2.1 Agroturistika

Agroturistika je jednou z foriem vidieckeho turizmu, ktorá spočíva v odpočinku a poskytnutí turistických služieb na poľnohospodárskych usadlostiach. Typickým znakom agroturizmu je využitie vlastnej produkcie a poskytovanie ubytovacích a stravovacích služieb. Turistom je ponúknutý pobyt u rodiny na hospodárstve, ktorá sa zaoberá poľnohospodárskou činnosťou, participácia na poľnohospodárskych prácach (práce na poli, v záhrade, zber a spracovanie potravín), oboznámenie sa s rytmom miestneho života a zároveň aj možnosť diferencovaných rekreačných možností, ktoré sú postavené na špecifikách rurálneho priestoru.

Vďaka bezprostrednému styku s prírodou, tichom a možnosťami rekreácie sa plnia aj významné edukačné a výchovné funkcie. Turistické aktivity spájajú najmä s poznaním kultúrnych zvyklostí, histórie dediny a regiónu. Dôraz kladený na osobný kontakt s miestnou komunitou posilňuje u samotných obyvateľov lokálny patriotizmus a uvedomujú si vlastnú hodnotu v rurálnej spoločnosti. Nemalou mierou napomáhajú udržať tradičné remeslá, ručné práce i záujem o lokálnu architektúru.

Rast dopytu po čerstvých a ekologických produktoch priamo z dvora, remeselnej výroby a iných službách prispieva k príležitosti k obnove, výstavbe a zlepšovaniu miestnej infraštruktúry. Rozvoj agroturistiky je často vnímaný ako dôležitý faktor sociálno – ekonomického rozvoja a celkovej revitalizácie vidieckeho územia (Matlovičová a kol., 2015).

2.4.3 Špecializovaný cestovný ruch

2.4.3.1 Peší turizmus

Pešia turistika je na Slovensku jedna zo základných a zároveň najrozšírenejších druhov turistiky vôbec. Svojej popularite sa teší ako v montánnej tak i intramontánnej nížinnej krajine. Motiváciou býva predovšetkým príťažlivé prírodné prostredie s množstvom chránených území a ľahko osvojiteľnou pohybovou činnosťou – turistickou chôdzou. Značnou výhodou je technická nenáročnosť a vhodnosť pre všetky vekové

kategórie bez výrazných obmedzení. Neoddeliteľnou súčasťou pešej turistiky okrem rozvoja pohybovej činnosti je kultúrno-poznávacia zložka. Tá svojim obsahom pôsobí na človeka svojou umeleckou, estetickou, historickou, významovou stránkou a pri realizácii poznávacej činnosti sa môžeme zamerať na reliéf a jeho formy, geologický vývoj a jeho vzťah k faune a flóre, ochranu prírody a podobne.

Podľa Matlovičovej a kol. (2015) forma pešieho turizmu v sebe integruje tri základné zložky a to:

- *pohybová zložka* (realizácia vlastnej pohybovej činnosti)
- *kultúrno-poznávacia zložka* (získ nových informácií)
- *odborno-technická zložka* (umožňuje bezpečný pohyb)

Najdôležitejšou činnosťou pri pešej turistike je značenie turistických trás, upravované štátnou normou STN 01 8025 o Turistickom značení, ktoré má na starosti Klub slovenských turistov. Značenie určujú presné druhy značiek, ich veľkosť, tvar a najmä farba. Jednak majú za úlohu navigovať turistov a zabrániť ich chaotickému pohybu a blúdeniu a rovnako i minimalizovať rušenie zveri a ničenie rastlinstva (Matlovičová a kol., 2015).

2.4.3.2 Cykloturizmus

Cykloturistika predstavuje jednu z foriem špecializovaného cestovného ruchu, kedy k presúvaniu sa využívame bicykel ako dopravný prostriedok, ktorý má pozitívny vplyv na zdravie človeka a zároveň nenarušuje životné prostredie. Rozvoj cykloturistiky súvisí s nasledovnými výhodami, ktoré sú v diele Turistika a jej formy od K. Matlovičovej a kol. (2015) rozdelené do štyroch skupín:

- *ekonomické* - neustálym nárastom cien pohonných hmôt je rozvoj cyklistiky relatívne lacnou alternatívou dopravy, ktorá rozširuje možnosť poznávania krajiny a aktívneho trávenia dovolenky v regióne, čo znamená príležitosť k rozvoju služieb a tvorbe pracovných príležitostí najmä vo vidieckych oblastiach.

- *ekologické* – bicykel radíme k šetrným dopravným prostriedkom, ktorý neprodukuje škodlivé emisie, jeho prevádzka tvorí podstatne menšie vibrácie a hluk ako motorové vozidlo a okrem spotreby ľudskej energie nespotrebováva žiadnu inú, čo prispieva k zníženiu závislosti na fosílnych palivách.
- *zdravotné* - v dobe keď veľká časť populácie trpí nadváhou, je rozvoj cykloturistiky preventívnym prostriedkom pred vznikom obezity, srdcovo-cievnych ochorení a priaznivo ovplyvňuje dýchacie cesty
- *sociálne* - bicykel je vďaka svojej dostupnosti pre široké sociálne vrstvy a fenoménu socializácie a zbližovaniu kontaktu s okolím vhodný ako do rurálneho, tak i mestského prostredia

Cykloturizmus prináša samosprávam pri nízkych nákladoch rôzne benefity, napríklad nové pracovné príležitosti spojené s rôznymi službami pri bicyklovaní. Takisto podpora vzniku nových cyklotrás sprístupňuje doposiaľ málo známe miesta a lokality.

Hierarchiu farebného značenia cyklotrás, teda ich dôležitosť, všeobecne klesá v smere farieb červená – modrá – zelená – žltá.

Červená farba reprezentuje výlučne cyklomagistrály, ktoré pretínajú viaceré okresy, často kráča kraje a mala by sa na nich nachádzať možnosti stravovania a ubytovania.

Modrou farbou sú vyznačené buď trasy k diaľkovým cyklomagistrálam, alebo náročnejšie trasy mimo magistrál.

Stredne náročné a nenáročné trasy, rodinné trasy a okruhy zdravia sú značené zelenou farbou.

Ľahké trasy a spojky medzi nimi a krátke odbočky označené žltou farbou vedú k rôznym prírodným, technickým či kultúrnym zaujímavostiam.

Farebné značenie sa používa aj pre vyznačenie cyklotrás podľa náročnosti, to však nie je zhodné s farbou trasy. Delí sa na tri skupiny.

Najnáročnejšie okruhy a trasy sú značené červenou farbou pod názvom expert. Vedené sú zväčša po prírodných cestách vyskytujúcich sa v horskom prostredí.

Stredne náročné cyklotrasy, ktoré vyžadujú pomerne dobrú fyzickú kondíciu sú vedené po bledomodrej značke s označením sport.

Tretia skupina s názvom rekrea, predstavujú zelenou farbou odlíšené trasy a okruhy s nízkou náročnosťou na fyzickú kondíciu (Matlovičová a kol., 2015).

2.4.3.3 Hipoturistika

Hipoturistika resp. rekreačné jazdectvo je označované za formu turizmu, ktorá poskytuje kombináciu jazdy na koni s relaxáciou v prírodnom prostredí a poznávacia zložka prevažuje nad športovo-technickou. Kontakt so zvieratám a pobyt v prírode priaznivo pôsobia na rozvoj duševných schopností človeka a je vhodný i pre telesne, či mentálne postihnuté osoby, ktorým napomáha prekonať zdravotné obmedzenie a pomôcť v liečbe. V dôsledku toho sa hipoterapia stáva čoraz populárnejšou a napomáha aj pri rozvoji agroturistiky.

2.5 Destinácia cestovného ruchu

Svetovou turistickou organizáciou (UNWTO) je pojem destinácia chápaný ako určitý geografický priestor (krajina, región, lokalita), ktorý je vyberaný návštevníkom ako cieľ svojej cesty alebo pobytu. Cieľové miesto sa vyznačuje disponibilitou potrebných ubytovacích a gastronomických zariadení, či možnosťami vykonávania voľno časových aktivít a zábavy. Preto destinácia cestovného ruchu predstavuje súbor rôznych ponúkaných služieb, ktoré sa koncentrujú v určitej lokalite alebo oblasti a plynulo nadväzujú na potenciál CR danej lokality alebo oblasti.

Práve tým, že sa destinácia stáva komplexným multipredajným produktom (teda je predajná viacerými spôsobmi) a zároveň jednotkou hospodárskej súťaže, musí byť strategicky riadená. Predstavuje to riadenú spoluprácu medzi najvyšším možným počtom subjektov v danej lokalite, ktoré sú schopné tvoriť a ovplyvňovať zážitok návštevníka.

Dôležitým aspektom sa stáva vymedzenie hraníc destinácie, ktoré má svoje pravidlá. Destinácie vznikajú buď tak, že sú definované zákazníkmi, alebo jednoducho administratívnym vymedzením. Obvyklejším a prirodzenejším spôsobom je prvý prípad, kedy je do pôsobnosti destinácie zahrnuté územie, v ktorom sa návštevníci obvykle zdržujú

a pohybujú – do prirodzenej vzdialenosti od istého bodu z cieľového miesta (Úvod do destinačného manažmetu, 2011).

Podľa J. Vystoupila (2007) možno z geografického hľadiska veľmi zjednodušene konštatovať, že destinácia je územie vyznačujúce sa svojimi špecifikami. Ako systém je zložená z jednotlivých poskytovateľov služieb, na ktoré pôsobí a ovplyvňuje ich okolie.

3 METODIKA PRÁCE

3.1 Zvolené metódy

Pri samotnom vypracovaní diplomovej práce boli použité rôzne kvalitatívne a kvantitatívne výskumné metódy. Jednou z nich bola historicko-geografická metóda, pomocou ktorej predovšetkým v úvodnej časti štvrtej kapitoly sme mohli interpretovať údaje o skúmanom území ako jeho historický pôvod, či fyzicko-geografickú a socio – ekonomickú charakteristiku.

Inovatívna metóda zachytenia pomerov rekognoskovaného územia spočívala vo vykonaní foto analýzy, uskutočnenej pomocou dobových snímok a pohľadníc.

Keďže obec Čereňany je štatistickou jednotkou, dôležitou súčasťou bolo spracovanie štatistických údajov a percentuálnych podielov prostredníctvom metódy štatistickej analýzy. Týkala sa hlavne demografických ukazovateľov, dostupnosti obce a samotného vyhodnocovania prieskumu.

Metódou spracovania grafových a diagramových výstupov boli za pomoci programu Microsoft Excel vytvorené grafy a tabuľky, ktoré názorne prezentovali výsledky piatej kapitoly – analýza potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu spoločne so šiestou týkajúcej sa rozvojových návrhov.

Samotná časť prieskumu zameraná na analýzu potenciálu územia prebehla na základe metódy interview. To prebiehalo na úrovni expertného rozhovoru s odborníkmi v najrôznejších riadiacich a hodnotiacich funkciách v obci a na druhej strane s obyvateľmi obce na 10 otázok týkajúcich sa potenciálu katastrálneho územia Čereňan pre cestovných ruch. Na základe údajov získaných z reakcií oboch kategórií bolo možné porovnať názory respondentov využitím metódy komparatívnej analýzy.

K odhaleniu príčinných súvislostí, ktoré pravdepodobne ovplyvnili rozhodnutia oslovených ľudí v otázkach návrhov rozvojových aktivít a privítania foriem cestovného ruchu, napomohlo využitie metódy kauzálnej analýzy.

Skutočnosť, že autor je obyvateľom skúmaného územia, prispela k uplatneniu metódy pozorovania a následného terénneho mapovania pomocou GPS prístroja za účelom získania exaktných údajov z terénu. Ďalej boli spracované kartografickou metódou v programovom prostredí geograficko – informačného systému ArcMap 10.2 a aplikácie GPS Visualizer, s použitím potrebných vrstiev z elektronickej formy Atlasu krajiny Slovenskej republiky. Konečné mapové výstupy boli následne aplikované do rozvojových

návrhov foriem cestovného ruchu. Autor ich vďaka metóde prognózovania plánovite načrtol v kapitole číslo šesť. Konkrétne výhody plynúce pre obyvateľov a obec z proponovaných foriem cestovného ruchu vychádzajú z uplatnenia indukčnej metódy.

3.2 Postup práce

Začiatok tvorby diplomovej práce pozostával zo zhromažďovania dostupných študijných materiálov a literatúry zaoberajúcich sa danou problematikou, ktoré umožnili zadefinovať kľúčové základné pojmy, druhy a formy cestovného ruchu a následne aj destináciu cestovného ruchu.

Nasledovalo spracovanie charakteristiky skúmaného územia, na ktorú okrem využitia nosnej časti knižných zdrojov vypomohli údaje zo štatistickej databázy DATAcube, Atlasu krajiny Slovenskej republiky, súhrnné správy a podklady k Návrhu programu rozvoja obce Čereňany do roku 2023. Fotoanalýze územia predchádzalo technické spracovanie diapozitívov zo súkromného archívu pomocou skenovania.

Pri ďalšom pracovnom postupe bolo značné úsilie venované prieskumu, v rámci ktorého sme v prvom rade oslovili vybraných odborníkov v najrôznejších riadiacich a hodnotiacich funkciách a následne i samotných občanov obce, ktorým bolo položených desať vopred pripravených otázok. Samotné interview bolo vykonané na základe osobného styku s každým respondentom osobitne. Ich odpovede bolo potrebné postupne rozkategorizovať, vyhodnotiť, interpretovať vo forme grafov a tie medzi oboma kategóriami respondentov jeden po druhom komparovať.

Dôležitou súčasťou ďalšieho pracovného postupu bolo určenie vlastných rozvojových návrhov cestovného ruchu v katastrálnom území Čerenian. Nato, aby mohla byť vôbec nejaká prognóza proponovaná, bolo nevyhnutné vykonať náležité terénne mapovanie. Za asistencie GPS prístroja bola zaznamenaná oblasť vhodná k vytýčeniu cyklotrasy a náučného chodníka. Výstupný formát z GPS (gpx.) bol ďalej prevedený v programe ArcMap 10.2 na mapové výstupy.

4 CHARAKTERISTIKA SKÚMANÉHO ÚZEMIA

4.1 Poloha územia

Čereňany sú vidieckou obcou ležiacou pri severovýchodnom úpätí pohoria Vtáčnik, na náplavovom kuželi ľavostranného prítoku rieky Nitry, v juhozápadnej časti Oslianskej kotliny, ktorá ako podcelok patrí pod Hornonitriansku kotlinu. Zo severozápadnej časti je kataster obce obklopený južnými výbežkami Strážovských vrchov.

Na základe platného územnosprávneho členenia Slovenskej republiky patrí obec Čereňany na úrovni NUTS III do Trenčianskeho samosprávneho kraja a na úrovni NUTS IV do okresu Prievidza. Najdlhšia hranica Čereňan s katastrálne susediacimi obcami meria 14,6 km. Je ňou hranica s obcou Bystričany. Ďalšími katastrálne hraničiacimi obcami sú Oslany (13,7 km), Horná Ves (0,4 km). Všetky tri spomínané spadajú pod okres Prievidza. Hranica Malých Krštenian (okr. Partizánske) činí takmer 0,8 km a k.ú. Klak (okr. Žarnovica v Banskobystrickom samosprávnom kraji) 0,9 km. (*Obr.č.1*).

Čereňany (48° 37' s.g.š, 18° 28' v.g.d) rozprestierajúce sa na rozlohe 18,97 km² s nadmorskou výškou 225 m n. m. v strede obce rozdeľuje štátna cesta číslo 64. Súčasťou Čereňan je i miestna časť Fančová, ležiaca východne od intravilánu obce na úpätí pohoria Vtáčnik. (Lukačka a i., 2006, Atlas Krajiny SR, 2002).

Z hľadiska cestovného ruchu je poloha obce viac ako zaujímavá, keďže zaručuje ľahkú dostupnosť od všetkých dôležitých hospodárskych celkov regiónu. Konkrétne vzdialenosti uvádza Tab.č.1.

Tab.č.1 **Vzdialenosti skúmaného územia od dôležitých hosp. celkov**

Skúmané územie	Dôležitý hosp. celok	Vzdialenosť v km	Čas trvania
Čereňany	mesto Partizánske	10,7 km	13 min./ autom
Čereňany	mesto Prievidza	20,8 km	23 min./ autom
Čereňany	mesto Trenčín	56,8 km	63 min./ autom

Zdroj: Program rozvoja obce Čereňany do roku 2023, vlastné spracovanie

4.2 Fyzicko-geografická charakteristika územia

Podľa platného geomorfologického členenia Slovenska (Mazúr, Lukniš, 1980) je územie obce Čereňany súčasťou Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, Fatransko-tatranskej oblasti s jedným celkom (*Obr.č.2*). Je ním Hornonitrianska kotlina s podcelkom Oslianska kotlina, ktorá zaberá väčšiu časť katastra Čerenian v západnej časti (63,78 %) v rozlohe 12,1 km². (Mapový klient ZBGIS).

Hornonitrianska kotlina predstavujúca ako medzihorský celok členitú zníženinu na hornom toku rieky Nítry má pretiahnutý tvar v smere sever – juh. Klasifikujeme ju ako stredne vysokú kotlinu tvorenú predovšetkým sivými a pestrými ílovito – piesčitými, štrkovitými neogénnymi morskými a jazernými usadeninami. Jeden zo základných typov erózne – denudačného reliéfu, konkrétne reliéf nížinných pahorkatín spoločne s reliéfom rovín a nív tvoria väčšinu povrchu katastra v rámci kotliny. Základné morfológicko – morfometrické členenie typov reliéfu predstavuje postupne od koryta rieky Nítry smerom na východ Čerenian nerozčlenenú rovinu, miesto s najnižšou nadmorskou výškou v katastri (209 m n.m.) prechádzajúcu cez horizontálne a vertikálne rozčlenenú rovinu do mierne členitej pahorkatiny (*Obr.č.3*). (Atlas Krajiny SR).

Na druhej strane geomorfologickú jednotku, celok Vtáčnik, klasifikuje (Mazúr, Lukniš, 1986) súčasťou Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty a oblasti Slovenské stredohorie. V Čereňanoch zasahuje podcelkom Vysoký Vtáčnik, ktorý sa rozprestiera na ploche 6,87 km². Časť jeho bočnej rázsochy, ktorá vybieha z hlavného hrebeňa predstavujúca vrchy Buchlov a Žarnov, sú morfológicky veľmi výraznými sopečnými masívmi tvorenými neogénnymi vulkanitmi. Patria medzi ne pyroxenické a amfibolicko – pyroxenické andezity (mladšie stratovulkány). Nadväznosť na reliéfne mierne členitú pahorkatinu Oslianskej kotliny v tejto časti územia predstavuje veľmi silne členitá nižšia hornatina až po stredne členitú vyššiu hornatinu v okrajových častiach vrcholu Vtáčnika. (Atlas Krajiny SR)

Z hľadiska klimatických pomerov možno katastrálne územie obce Čereňany rozdeliť do troch klimatických oblastí a to teplej, miernej a chladnej. Základným ovplyvňujúcim faktorom tohto delenia je nadmorská výška a jej rozdiel od najnižšieho položeného až po najvyššie položené miesto v chotári, čo predstavuje 976 m. Teplá oblasť

s charakteristickým kotlinovým mierne vlhkým okrskom zaberá najnižšiu časť v povodí rieky Nitry a intravilán obce. Priemerné januárové teploty siahajú do -3°C a priemerné júlové nad 16°C s počtom 50 až 60 letných dní (teplota nad 25°C) Priemerný ročný úhrn zrážok oblasti činí 550 až 600 mm.

So stúpajúcou nadmorskou výškou smerom na východ chotára Čerenian prevláda mierne teplá oblasť s mierne teplým a mierne vlhkým pahorkatinovým až vrchovinovým okrskom. Priemerná teplota v júli je tesne po 16°C . Do chladnej oblasti, mierne chladného a veľmi vlhkého okrsku možno zaradiť iba vrcholové partie masívu Vtáčnika. Júlová priemerná teplota dosahuje 12°C až 14°C . Stúpajúcu tendenciu majú najmä zrážky, ktoré v priemernom ročnom úhrne predstavujú nad 800 mm.

Počas obdobia jesene a zimy dochádza k výskytu častých inverzií teploty vzduchu, v Oslianskej kotline sa však vychladený vzduch podmieňujúci tvorbu inverzií rozteká do širšieho otvoreného priestranstva a preto inverzie tu majú nižší výskyt, slabšiu intenzitu a kratšie trvanie ako v uzavretých kotlinách. Táto skutočnosť vysvetľuje jeden z najnižších priemerných počtov dní s hmlou na 20 až 45 v roku. (Atlas krajiny SR)

Najdôležitejší vodný tok celého Horného Ponitria, rieka Nitra, preteká rovnako ako inými i katasterom Čerenian severozápadne od intravilánu. Napriek tomu odvodňuje iba zanedbateľnú časť územia oproti jej dvom ľavostranným prítokom. Sú nimi Čereniansky potok a Žiarny potok. Prvý menovaný dokonca pramení v katastrálnom území susednej obce Oslany, pod Rakytskou skalou (689 m n. m.). Žiarny potok vyviera pod Sladnou skalou na úpätí masívu Vysokého Vtáčnika (*Obr.č.4*). Všetky vyššie uvedené majú špecifický dažďovo – snehový režim odtoku. (Atlas Krajiny SR).

V mesiacoch, v ktorých sú zdrojom vodnosti zrážky, sa mení vývin špecifických odtokov s plošným rozdelením dažďov. Toto zvyčajne zodpovedá morfológii, t. j. súhrn zrážok ubúda s poklesom nadmorskej výšky povodia a súčasne rastú straty výparom i vsakovaním, čím klesá špecifický odtok. Na jar sa môže vývin špecifického odtoku zmeniť na obrátený, pretože topenie snehu zasahuje skôr dolné toky a ich časti. (Hydrologická ročenka, SHMÚ, 2009)

Na skúmanom území sa nenachádzajú žiadne prírodné ani umelé vodné plochy. Rovnako absentuje i výskyt minerálnych a termálnych vôd v obci.

Pôdne druhy úzko naviazané na zmenu geologického podložja sa prejavujú odlišnosťou v rámci chotára Čerenian. V tesnej blízkosti rieky Nitry a jej prítokov sa nachádzajú ílovito – hlinité pôdy. Rozšírenejším druhom sú hlinité a piesčito – hlinité pôdy prevládajúce v okolí intravilánu využívané najmä na poľnohospodárske účely. Na miestach vulkanických hornín nachádzame prevažne stredne kamenitú pôdu (20 – 50%) .

Z pôdných typov nájdeme zastúpenie ako zonálnych, tak i azonálnych pôd. Zo zonálnych pôd zväčša pseudogleje modálne, kultizemné zo sprašových hĺn a kambizeme modálne zo stredne ťažkých zvetralín nekarbónových hornín. Azonálne pôdy viazané na vodný tok zastupujú fluvizeme kultizemné z nekarbónových aluviálnych sedimentov. Podmienené materskou horninou sú v oblasti pohoria Vtáčnik andozeme. Tie sú utvárané zo zvetralín neovulkanitov a ich pyroklastík. (Atlas krajiny SR, Lukačka a i. 2006).

Pôdy spadajúce do kategórie poľnohospodárskych pôd sa vyznačujú strednou bonitou s označením BPEJ 550 482.

Z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie evidujeme v povodí rieky Nitry jaseňovo – brestovo – dubové lesy (tvrdé lužné lesy). Rozšírené sú karpatské dubovo – hrabové lesy tvoriace 15% chotára obce a bukové s najvyššou mierou zastúpenia 52,09 %. Najmenej častá je prítomnosť cerových, jedľových a jedľovo – bukových lesov typických pre masív Vysokého Vtáčnika. Drevinové zloženie v súhrnnom súčte v katastrálnom území Čerenian činí zásobu 196 765 m³. Prevažnú časť, 169 838 m³ (86,32 % všetkých drevín) tvoria listnaté dreviny. Ihličnaté lesy zaberajú 26 926 m³. Najvyšší percentuálny podiel na využívaní pôdy v k. ú. obce Čereňany predstavuje orná pôda (40,68 %). Za ňou nasledujú lesné pozemky (35,24 %) a trvalé trávnaté porasty (13,64 %). Zastavané plochy a nádvorcia zaberajú 4,14 % katastrálneho územia Čerenian. Najnižší podiel evidujeme u vodnej plochy s 0,93 % podielom. (Obr.č.5).

Podľa zoogeografického členenia (Čepelák, 1980) patrí sledované územie do provincie listnatých lesov, podkarpatský úsek, v ktorom evidujeme viacero vtáčích druhov národného a európskeho významu.

Severná a severozápadná časť katastrálneho územia obce Čereňany sa nachádza v 1. Stupni ochrany. Južná a juhovýchodná časť, ktorá zasahuje do CHKO Ponitrie (Obr.č.6) a zároveň ÚEV Vtáčnik (SKUEV0273), ktorá je predmetom ochrany viacerých rastlinných a živočíšnych druhov pod správou CHKO Ponitrie a platí tu 2. Stupeň ochrany mimo maloplošných chránených území. K maloplošným chráneným územiám radíme PR

Buchlov s 5. Stupňom ochrany a rozlohou 13,62 ha v katastri obce. Chránený strom Jaseň pod Buchlovom evidujeme v 2. Stupňom ochrany z dôvodu vedeckého a kultúrno – výchovného významu. (Informačný portál rezortu MŽP SR).

4.3 Socioekonomická charakteristika územia

Najstaršie známky prítomnosti človeka na území hornej Nitry datujeme v staršej a strednej dobe kamennej z okolia Bojníc a Prievidze. Keďže vtedajší ľudia nepoznali ešte trvalé sídla a neustálym migrovaním hľadali zdroje obživy i v širšom okolí, môžeme predpokladať ich prítomnosť aj chotári obce Čereňany. Bezprostredným dôkazom o usídlení človeka na tomto mieste je až opis malého hradiska, pochádzajúceho z mladšej doby železnej Štefanom Janšákom. (Mišík, M., 1965)

Prvou písomnou zmienkou o obci Čereňany je dokument z roku 1329, kde sa spomína názov Cherimen. Názvoslovie obce sa ešte v priebehu desaťročí niekoľkokrát menilo. Až v roku 1927 získali Čereňany svoje súčasné pomenovanie, maďarsky Cserenye. (Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1.časť)

Podľa posledných informácií Štatistického úradu SR sa v súčasnosti pohybuje počet obyvateľov okolo čísla 1692. Oproti minulým rokom evidujeme mierny pokles obyvateľstva, čo dokazuje i nasledujúca tabuľka č. 2 a graf č.1.

Tab. Č. 2 Vývoj počtu obyvateľov obce Čereňany v rokoch 1991 – 2014

Rok	Počet obyvateľov	% - tuálna zmena
2000	1708	-
2001	1708	0,00 %
2002	1728	1,17 %
2003	1724	-0,23 %
2004	1730	0,35 %
2005	1741	0,64 %
2006	1752	0,63 %
2007	1757	0,29 %
2008	1773	0,91 %
2009	1755	-1,02 %

2010	1748	-1,52 %
2011	1706	-2,40 %
2012	1687	-1,11 %
2013	1693	0,36 %
2014	1692	-0,06 %

Zdroj: Štatistický úrad SR

Na základe spracovania a vyhodnotenia údajov natality a mortality obyvateľov v rokoch 2000 až 2014 zistujeme, že o prirodzenom prírastku (PP) možno hovoriť iba v roku 2002. Počas ostatných rokov sa jedná o prirodzený úbytok. Najvýraznejšie sa prejavil v roku 2003. Výnimku tvoria iba roky 2000, 2001 a 2010, kedy bola hodnota PP 0. (Graf č.2)

Migračné saldo, ako rozdiel prisťahovaných a vystťahovaných dosahuje v Čereňanoch medzi rokmi 2009 – 2012 výrazne záporné hodnoty. Pravdepodobnou príčinou tohto stavu bol dopad hospodárskej krízy a vystťahovanie obyvateľov za prácou. (Graf č. 3)

Celková veková skladba občanov obce vytvára typ regresívnej vekovej pyramídy. Najmenej ľudí evidujeme v zložke predproduktívneho veku a najviac naopak v produktívnom veku. (Graf č. 4). Z úzkej základne grafu a konvexných tvarov strán pyramídy vyplýva, že klesá počet narodených detí a v ďalšom časovom horizonte bude dochádzať k starnutí populácie Čereňan.

Najvyšší podiel zastúpenia v rámci národnostnej štruktúry občanov obce predstavuje Slovenská národnosť (97,20 %), ďalej Česká (0,52 %), Maďarská (0,12 %) a s 0,06 % zhodne Ukrajinská, Nemecká, Ruská a Rómske etnikum. U 1,69 % evidujeme nezistenú národnosť. (SOBD 2011).

Ku Rímsko-katolíckemu vierovyznaniu sa hlási najväčšia časť občanov (84,16 %). Nasleduje Evanjelické augsburského vyznania (0,58 %). Zhodne po 0,12% zastupujú Gréko-katolíci a veriaci z Reformovanej kresťanskej cirkvi. Najmenší podiel tvoria Pravoslávni a Kresťanský zbor (0,06 %). Bez vierovyznania je 8,39 % obyvateľov a 6,17 % sú nezisteného vyznania. (Štatistický úrad SR).

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie obyvateľov Čerenian dokumentuje graf č.5 zostrojený na základe sčítania obyvateľov, bytov a domov z roku 2011. Základné vzdelanie má ukončené 276 občanov. Najvýdatnejší počet ľudí zaznamenávame s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, 315. Najmenšie zastúpenie má vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa. 270 zaevidovaných občanov Čerenian bez vzdelania sú deti, ktoré nemajú ukončenú povinnú školskú dochádzku. (Štatistický úrad SR).

Počet uchádzačov o zamestnanie v obci stúpa a tak možno tvrdiť, že od roku 2009 výrazným spôsobom pribúda množstvo nezamestnaných. V roku 2013 bola situácia najhoršia, kedy bez zamestnania bolo až 149 Čereňancov. Opäť sa dá predpokladať, že celosvetová hospodárska kríza a jej dopad i na zamestnanosť na Slovensku, spôsobila zreteľný vzostup občanov bez práce. (SOBD, 2011).

Z morfológicko-genetického hľadiska pôdorysov vidieckych sídel spadajú Čereňany pod skupinu prícestných dedín v subtype dediny pri hradskej. Typickým znakom sú domy obrátené štítom ku hradskej ceste, medzi ktorými vzdialenosť nebola veľká. To dokazuje i II. vojenské mapovanie z rokov 1810 – 1869 a následná komparácia s Verešikovou mapou v Atlase SSR. Iba severná časť obce má charakter novo výstavby geometricky presnej siete ulíc. (Atlas SSR, 1980, Fekete, 1947)

Rozdelenie ekonomicky aktívneho obyvateľstva obce do sektorov Národného hospodárstva SR, prezentuje graf č.6. Najnižší počet zamestnaných evidujeme v 1.sektore (poľnohospodárstvo, ťažba a lesné hospodárstvo). Naopak najviac občanov pracuje v 3. Sektore, ktorého zastúpenie je pre potenciál vzniku a rozvoja cestovného ruchu najdôležitejší. Rovnako ako aj kvalita a dostupnosť služieb.

V extraviláne obce, v časti s miestnym názvom Čereňany – Roklina je situovaná skládka komunálneho odpadu, registrovaná MŽP SR s označením SK/EZ/PD/2039. V súčasnosti je skládkovanie na ploche 24000 m² ukončené a územie rekultivované. Reliéf povrchu skládky je konformný s okolitým terénom. Na základe záznamového listu skládky odpadov vedenej v registroch environmentálnych záťaží, by nemala mať žiaden negatívny vplyv na životné prostredie. (<http://envirozataze.enviroportal.sk>)

4.4 Fotografická analýza územia

Vďaka vynálezu fotografie sa čoraz častejšie začali množiť zábery najväčších pamätihodností, prírodných zaujímavostí, ale aj úplne obyčajných momentov zachytávajúcich všedný život ľudí. Len vďaka nespornému záujmu zo strany zberateľov a milovníkov histórie sa podarilo do dnešnej doby zachrániť a uchovať čo i len časť týchto vzácných dokumentov. Rovnako i v obci Čereňany sa zachovalo niekoľko, dnes už historických záberov vo forme diapozitívov a filmových negatívov. Zásluhou ich archivácie nám bolo umožnené ich ďalšie digitálne spracovanie a využitie v diplomovej práci za účelom komparácie fyziognomických a funkčných premien, s dôrazom na potenciál pre rozvoj cestovného ruchu.

Pre možnosť podrobnejšej analýzy a názornejšieho porovnania sme vyhotovili digitálne snímky s rovnakým uhlom pohľadu ako na dobových fotografiách ale s rozdielom, že odzrkadľujú súčasný stav objektov. Vznikla tak séria porovnávacích fotografií z intravilánu obce, ktoré zaznamenávajú reálie skúmaného územia v časových premenách.

Prvá analyzovaná fotografia (*Obrázok č.7*), pochádzajúca z roku 1899 a zobrazuje jednu z historicko-kultúrnych dominánt obce, renesančný kaštieľ. Vznikla pri dokumentácii lokalít Nitrianskej župy autorom S. Borovszkym, v rámci diela *Maďarsko župy a mestá (Magyarország vármegyéi és városai)*. Pri komparácii so snímkom z roku 2016 možno poukázať na zmeny vo fyziognómii objektu, jeho funkčnom využití a rovnako aj v rytme života lokality so zreteľom na vývoj zelene. Pôvodný štvorcový pôdorys kaštieľa postaveného Majthényiovcami ako obrana ich majetkovej domény na hornej Nitre pred Turkami, bol v 18. storočí z dôvodu požiaru a nevyhovujúceho stavu prestavaný s využitím barokových prvkov, rozšírením nárožných bastiónov s nie okrúhlu, ale šesťhrannou strechou. Ďalším badateľným znakom zmeny je okolie kaštieľa. Na mieste bývalého chodníka a parkovej zelene dnes evidujeme parkovisko a kontajnery pre potrebu uskladňovania odpadu. Práve tieto premeny sú dôsledkom transformácie funkčného využívania objektu. V minulosti šľachticmi využívanú stavbu premenil súčasný majiteľ na reštauračné priestory s možnosťou ubytovania – štyri strešné okienka v strede nad hlavným pilierom kaštieľa. V súčasnej dobe je jediným ubytovacím a stravovacím zariadením reštauračného typu v Čereňanoch. Takisto návšteva tejto dominanty je momentálne prístupná úplne každému, na rozdiel od minulosti.

Pre komparáciu fotografií z roku 1971 a 2016, zobrazujúcich bývalý stred obce s kultúrnym domom a kaštieľom (*Obrázok č.8*) nebolo možné vyhotoviť snímku v roku 2016 s úplne totožným uhlom pohľadu, nakoľko historická fotografia vznikla zo zvonice kostola sv. Márie Magdalény, ale súčasný technický stav klenby zabraňuje prístupu na bod vyhotovenia. Predmet snímky však zostáva zachovaný. Na prvý pohľad sú očividné zmeny vo vizualizácii stavieb. Zrekonštruovaný kaštieľ a jeho okolie, výmena strešnej krytiny na kultúrnom dome zo škridlovej na plechovú. Naopak menej zreteľnou je funkčná zmena objektu kaštieľa. Do roku 1949 bol vo vlastníctve prezidenta Zemědelskej rady na Slovensku, JUDr. Metoda Bellu. Po roku 1950 bol miestom riaditeľstva Štátneho majetku a od roku 1955 v ňom sídlil Miestny národný výbor Čereňany. Tomuto účelu slúžil až do roku 1992, kedy bol kaštieľ v reštitúcii vydaný do rúk oprávnených osôb rodiny Bellovcov a následnými predajmi súčasnému majiteľovi. Ten zachoval aj pôvodnú zeleň v parku pri kaštieli, čo potvrdzujú i obe fotografie. Účely využívania domu kultúry sa ani po rokoch nezmenili.

Významným bodom v kultúrnom živote obce bola výstavba miestneho amfiteátra na Žnatínskej ulici. Ten od roku 1973 slúžil ako miesto hudobných vystúpení, obecných slávností neskôr i premietania filmov a Hornonitrianskych folklórnych slávností. Dodnes slúži na obdobné kultúrne aktivity, aj keď niektoré z nich sa už vytratili. Predovšetkým je to spomínané letné kino a folklórne slávnosti. Pri porovnaní snímok amfiteátra z rokov 1973 a 2016 (vyhotovená z reverzného uhla pohľadu) registrujeme celkovú vizuálnu zmenu areálu. Oproti minulosti stojí nad betónovým pódiom a vedľa dvoch šatní pre účinkujúcich prekrytá železná konštrukcia s ramenným dvojkřížom, symbolizujúcim štátnosť Slovenskej republiky. Napriek dotváraniu estetickosti prostredia drevinami v areáli, je stále potrebné vykonanie množstva úprav a úkonov technického zabezpečenia areálu k rozvoju potenciálu pre kultúrny cestovný ruch (*Obrázok č.9*).

Miestom športového vyžitia občanov Čerenian je dodnes futbalové ihrisko. Po porovnaní fotografií z roku 1971 a 2016 tohto športového priestoru môžeme konštatovať, že došlo k viacerým významným zmenám v prospech občanov a obce. Prvou dôležitou je zmena vo využívaní pozemkov na dnes existujúcej Športovej ulici. V minulosti sa na mieste dnešnej rodinnej zástavby nachádzala stodola, pravdepodobne na uskladnenie

poľnohospodárskeho náradia a krmiva pre dobytok. Tým, že v roku 1971 ešte nejstvovala spomínaná ulica ani obytné jednotky na nej, je možné vidieť medzi nedokončeným žltým oplotením a stodolou vynímajúcu sa budovu kaštieľa. Utvorením nových stavebných pozemkov na snímke, dobudovaním infraštruktúry a verejného vodovodu sa tak zvýšil počet budov, obyvateľov a prispelo to tak k celkovému rozvoju obce. Modernizácia športového areálu priniesla rozšírenie zábradlia v okolí hracej plochy, vytvorenie lapacích sietí za futbalovou bránou a asfaltovej cesty s parkoviskom. Zlepšením podmienok sa otvárajú možnosti k rozvoju športového turizmu, najmä prostredníctvom organizovania športových podujatí a turnajov (*Obrázok č.10*).

Budovanie dopravnej a technickej infraštruktúry obce patrí k jedným zo základných aspektov pre úspešný rozvoj samosprávy. Dobová snímka z roku 1971 zobrazuje dôležitú štátnu cestu spájajúcu Prievidzu a Topoľčany, dnes evidovanú pod označením E64. Pohľad z roku 2016 monitoruje jej súčasný stav spoločne s blízkym okolím a obe fotografie sú vyhotovené v smere Topoľčany – Prievidza. K najzásadnejším premenám došlo v tesnej blízkosti hlavného ťahu. Obec bola v období vyhotovenia snímky až do roku 1997 bez chodníkov. Dnes je vybudovaný iba po pravej strane vozovky, ako dokazuje pohľad z prílohy (*Obrázok č.11*). Výstavbe chodníka predchádzala potreba úpravy toku Žiarneho potoka pretekajúceho vedľa štátnej cesty. Ten v súčasnej dobe tečie pod povrchom, na ktorom stojí chodník. K ďalším analyzovaným premenám patrí zhustenie zástavby v okolí cesty, vyhotovenie krytých zastávok autobusovej dopravy neprehliadnuteľnej žltej farby. Výsledkom úsporných a ekologických opatrení v obci je i demontáž starého verejného osvetlenia, aké jestvovalo v roku 1971 a následná montáž nových, úsporných LED svietidiel.

Postupné rozširovanie infraštruktúry neobišlo okrem štátnej cesty ani iné miesta v Čereňanoch. Príkladom je premena Priehorskej ulice zachytená na historickej snímke, ktorej rok vyhotovenia bohužiaľ nie je známy a súčasný pohľad z roku 2016 (*Obrázok č.12*). Dobová fotografia stvárňuje priebeh budovateľskej činnosti spomínanej ulice, ktorej povrch tvorí nespevnený štrkový podklad. Naopak teraz je celý povrch pokrytý asfaltom. Neprehliadnuteľnou odlišnosťou od súčasnosti je absentujúca elektrifikácia a drôty vysokého napätia, ktoré síce bránili v rozvoji ďalšieho technického zabezpečenia, ako

napríklad osvetlenia ulíc, ale opačne neboli rušivým elementom v obraze krajiny ako je tomu dnes. Rozširovaniu domovej výstavby a úprave dvorov ustúpila časť zelene a vyvýšeného terénu, hlavne v ľavej časti vrchnej snímky, v prílohe č.6. Na druhej strane vyrastá v súčasnej dobe na pravom okraji cesty rad brezového porastu. Účel využívania Priehonskej ulice v minulosti spočíval predovšetkým v ľahšej dostupnosti k obydliam majiteľov. V prípade, že by sa pretavil rozvojový návrh pre cestovný ruch opísaný v kapitole 6 NÁVRH ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU, podkapitole 6.1.2 Peší turizmus do praxe, stala by sa tak súčasťou náučného chodníka smerujúceho k časti Štále.

5 ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

5.1 Interview

Prieskum zameraný na zhodnotenie potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu v katastrálnom území obce Čereňany, bol realizovaný formou osobného interview v roku 2016.

Respondenti boli účelovo rozdelení do dvoch kategórií. Prvou z nich bola expertná časť, zastávajúca najrôznejšie riadiace a hodnotiace funkcie v samospráve a iných združeniach v obci. Vzorka respondentov expertného interview činila 10 osôb. Druhú neexpertnú kategóriu tvorilo 33 obyvateľov obce, ochotných zodpovedať položené otázky.

Respondenti odpovedali dovedna na 10 rovnakých, otvorených alebo uzavretých otázok pre obe kategórie.

Štruktúru otázok interview možno rozdeliť na tri základné časti A, B, C a každá bola orientovaná na špecifickú sféru nášho záujmu.

Časť A bola zameraná na všeobecnú charakteristiku respondenta zúčastneného na prieskume. Otázky sa týkali pohlavia, veku a najvyššieho dosiahnutého vzdelania.

Otázka v časti B: „*Aký vzťah máte k obci Čereňany?*“ umožnila zistiť, ako vnímajú respondenti primárny vzťah ku skúmanému územiu.

Tretiu najrozsiahlejšiu časť C, možno ešte rozdeliť na dve podoblasti. Prvá podoblasť umožňovala vyjadriť sa k potenciálu rozvoja cestovného ruchu. Účastníci prieskumu odpovedali na otázky týkajúce sa dominant obce, potenciálne formy cestovného ruchu a miery spokojnosti so službami a vybavením v obci. Druhá podoblasť otázok predstavovala priestor pre námety riešenia problémov, rozvojové návrhy a nástroje zlepšenia propagácie.

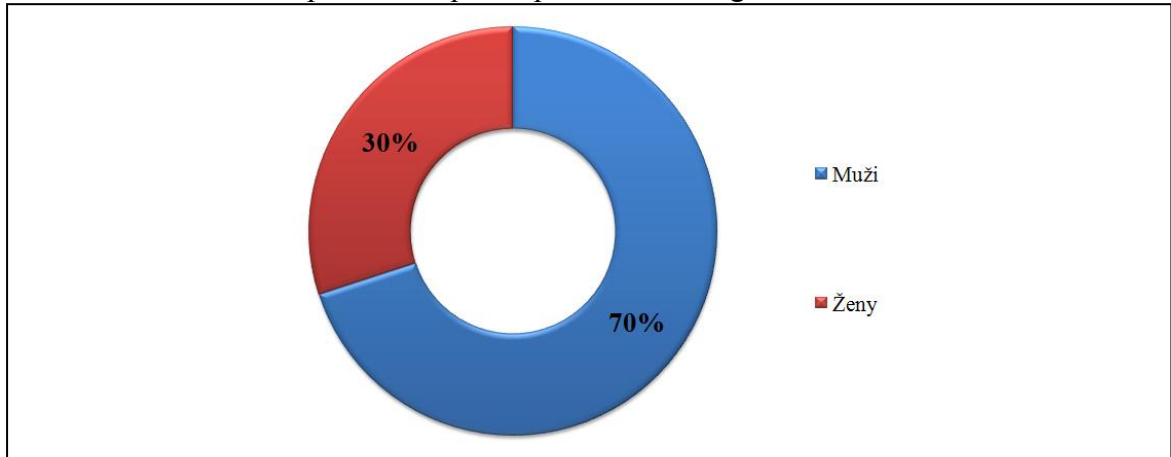
Výsledky expertného i neexpertného interview sú spracované v podobe grafických výstupov stĺpcových, pruhových a prstencových typov grafov.

ČASŤ A – VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA RESPONDENTA

Prvým skúmaným znakom u respondentov bola pohlavná štruktúra. V kategórií expertov v najrôznejších riadiacich a hodnotiacich funkciách, ďalej označovaných len skratkou EXP, prevažovala mužská zložka nad ženskou v pomere 70 % : 30 % , keďže i v obecnom zastupiteľstve evidujeme 7 mužov, z celkového počtu 9 poslancov. (Graf č.7).

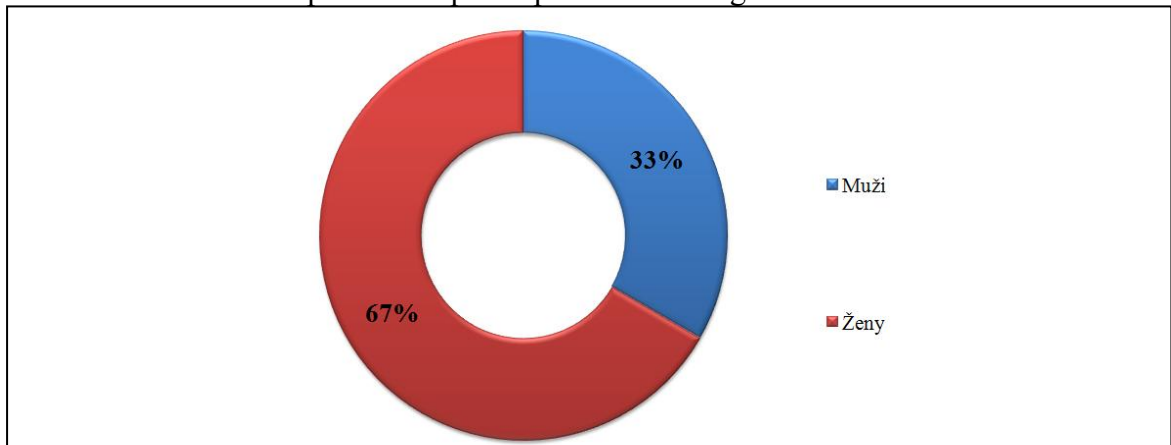
V druhej kategórii, ktorú tvoria občania Čerenian, ďalej uvádzanú pod skratkou OBČ prevažujú naopak ženy nad mužmi. V percentuálnom vyjadrení to znamená 67 % žien a 33% mužov (Graf č.8).

Graf č.7: Štruktúra respondentov podľa pohlavia – kategória EXP

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.8: Štruktúra respondentov podľa pohlavia – kategória OBČ

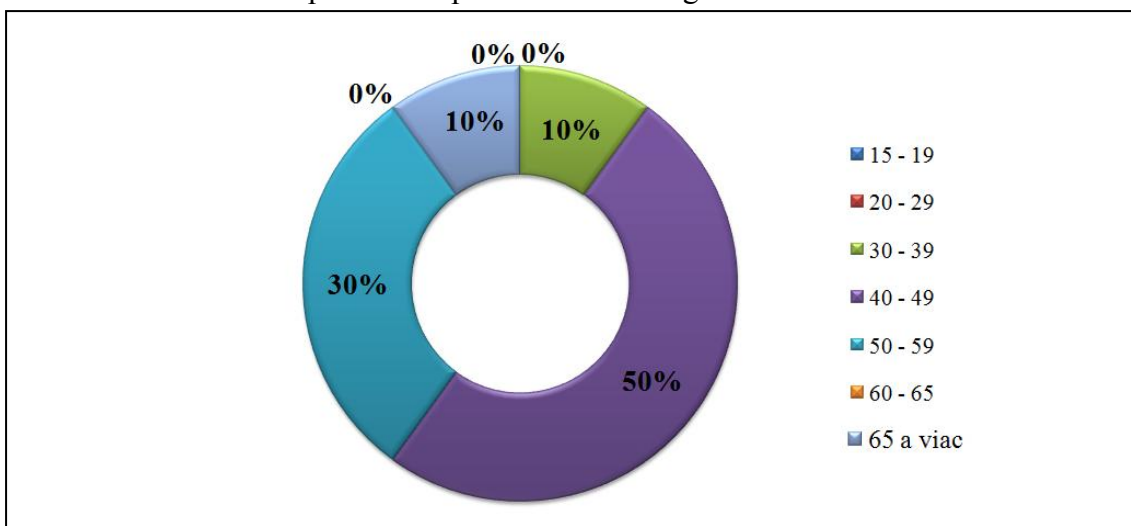

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Vo vekovej štruktúre u kategórie EXP evidujeme najvyšší podiel respondentov v rozmedzí 40 – 49 rokov (50%), ďalej vo vekovej skupine 50 – 59 ročných (30 %) a zhodne po 10 % v skupinách 30 – 39, 65 a viac (Graf č.9).

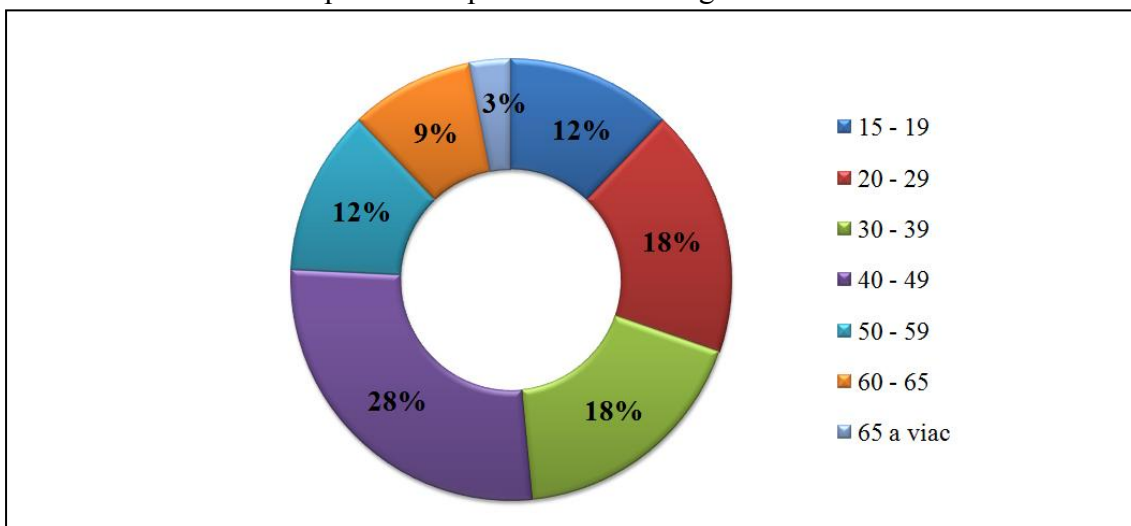
Rovnako v kategórii OBČ prevažujú 40 – 49 roční (28 %), ďalej po 18 % sú zastúpené vekové skupiny 30 – 39, 20 – 29 ročný. Ostatné vekové skupiny mali podiel respondentov od 3 % do 12 %.

Graf č.9: Štruktúra respondentov podľa veku – kategória EXP

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.10: Štruktúra respondentov podľa veku – kategória OBČ

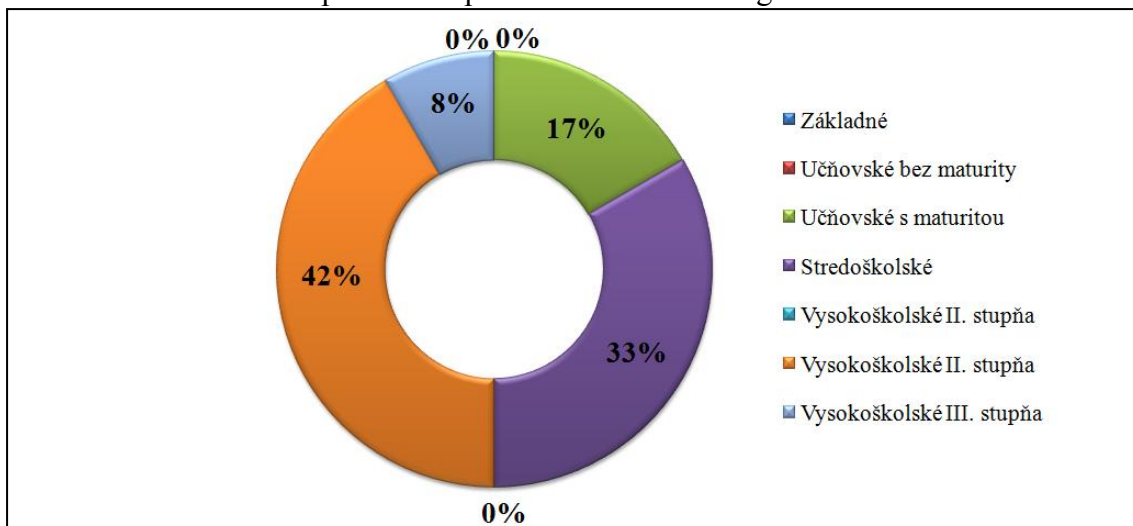

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

V poslednej otázke v časti A sme zisťovali najvyššie dosiahnuté vzdelanie respondentov.

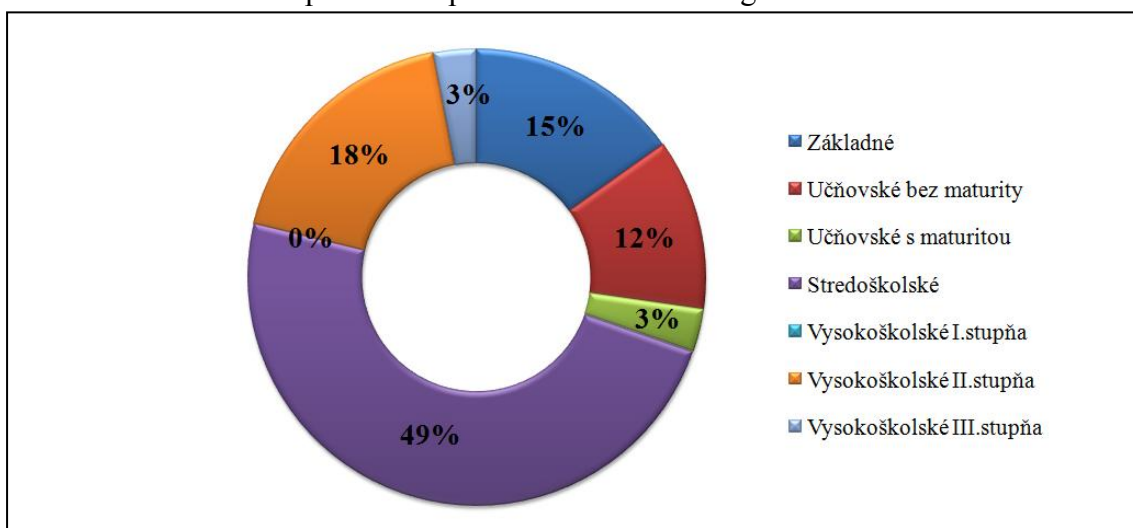
Najväčší podiel mali v kategórii EXP tvorili vysokoškolsky vzdelaní ľudia s ukončeným druhým stupňom štúdia (42 %). Za nimi nasledovalo 33 % s ukončeným stredoškolským vzdelaním, 17 % s učňovským s maturitou a najmenšiu časť tvorilo 8 % s vysokoškolským tretieho stupňa (Graf č.11). Naopak u skupiny OBČ prevládalo ukončené stredoškolské vzdelanie (49 %), vysokoškolské II. stupňa (18 %) a základné s 15%. Najnižší podiel zaznamenávame u vysokoškolského III.stupňa a učňovského s maturitou a to 3 % (Graf č.12).

Graf č.11: Štruktúra respondentov podľa vzdelania – kategória EXP

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.12: Štruktúra respondentov podľa vzdelania – kategória OBČ

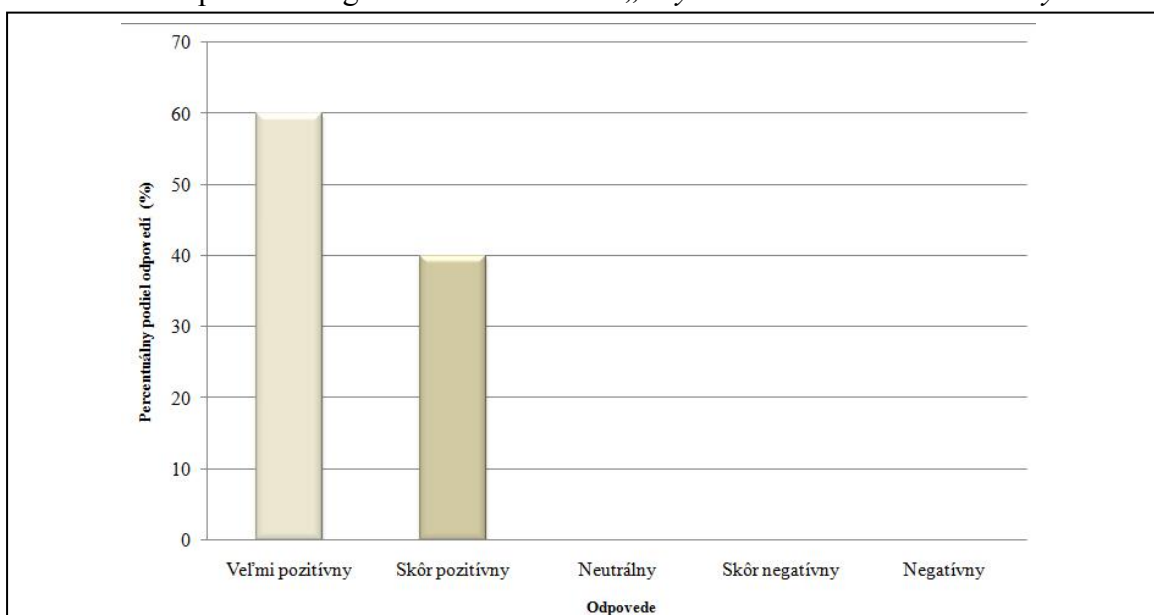
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

ČASŤ B – „Aký vzťah máte k obci Čereňany?“

V jedinej, vyššie uvedenej otázke B časti prieskumu, kde respondenti mali svoj vzťah vyjadriť na číselnej stupnici od 1 do 5, kedy 1 predstavovala veľmi pozitívny vzťah a 5 negatívny, sa odpovede v oboch kategóriách EXP i OBČ zásadne odlišovali. Pokiaľ u EXP (Graf č.13) sa vyskytovali iba dva typy odpovedí, *veľmi pozitívny* (60 %) a *skôr pozitívny* vzťah (40 %), u skupiny OBČ má zastúpenie všetkých päť čísel stupnice.

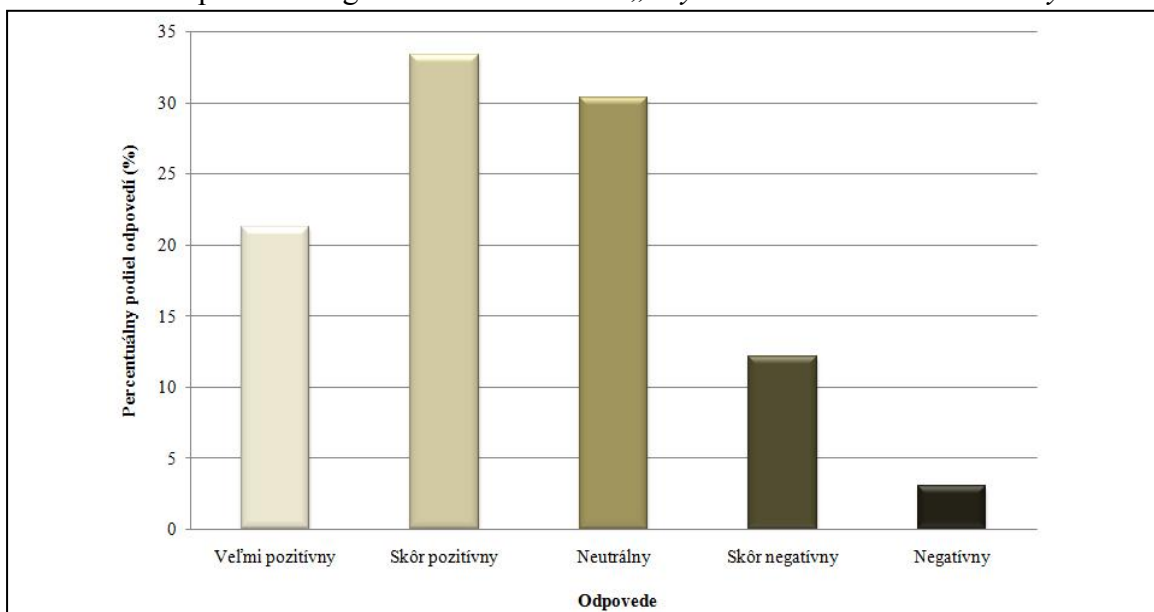
Najčastejšie označovanou bola odpoveď *skôr pozitívny* (33 %) a za ňou *neutrálny* s viac ako 30 %. Jednoznačne negatívny vzťah k obci majú podľa prieskumu asi 3 % oslovených občanov. Počas interview označovali občania ako príčinu tohto javu najmä absentujúce kultúrne a športové vyžitie, rovnako chýbajúcu plynofikáciu a zložky občianskej vybavenosti. (Graf č.14).

Graf č.13: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Aký vzťah máte k obci Čereňany?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.14: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „Aký vzťah máte k obci Čereňany?“

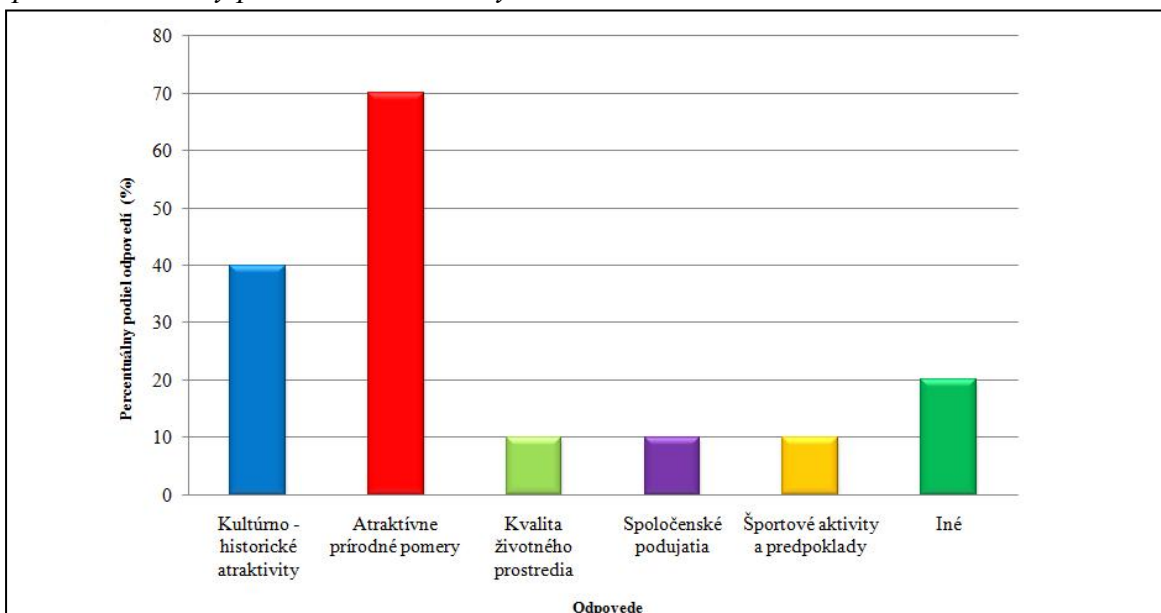
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

ČASŤ C – POTENCIÁL ÚZEMIA

Na základe odpovedí EXP kategórie na otázku „*Čo považujete za dominantný potenciálotvorný prvok obce Čereňany?*“ vyplýva, že za najväčšiu prednosť pokladajú atraktívne prírodné pomery. Označilo ich až 70 % respondentov. Pri bližšej analýze zistujeme, že z prírodných pomerov sú to reliéfne prvky v CHKO Ponitrie, miestna časť Fančová a jej blízke okolie. Druhým najčastejšie označovaným pojmom boli kultúrno-historické atraktivity (40 %). Konkrétne renesančný kaštieľ zo 17. Storočia obklopený parkom s 250 ročnými lipami a pôvodne gotický kostol sv. Márie Magdalény z 15.storočia. Treťou najoznačovanejšou odpoveďou s 20% bol nedostatok potenciálotvorných prvkov pre cestovný ruch (Graf č.15) .

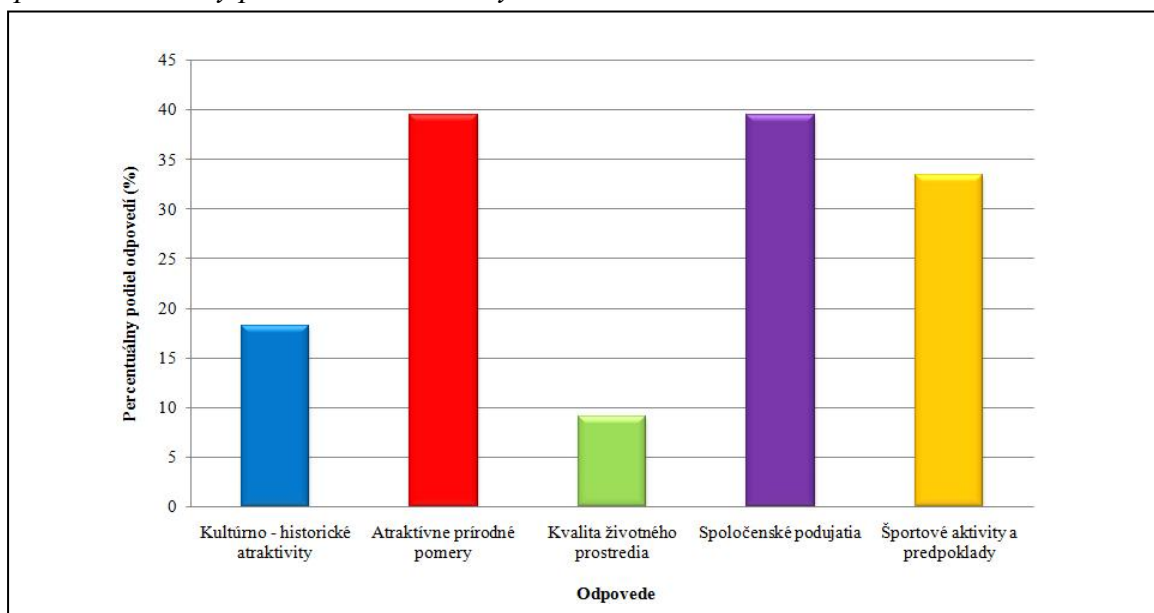
Rovnako aj občania považujú za prvok s najvyššou potenciálotvornosťou atraktívne prírodné pomery. Označilo ich necelých 40 %. Naopak kultúrno – historické atraktivity spomenulo iba 18 % a skončili ako štvrté najčastejšie označené. Identicky ako prírodné pomery so 40 % vidia občania potenciál v spoločenských podujatiach. Touto ideológiou sa podstatne odlišujú od názorov expertov, ktorí v nich nevidia dominantný prvok pre cestovný ruch obce. Športové aktivity by podľa názoru 33 % opýtaných mohli byť predpokladom do budúca pri budovaní CR (Graf č.16).

Graf č.15: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Čo považujete za dominantný potenciálotvorný prvok obce Čereňany?*“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.16: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „Čo považujete za dominantný potenciálotvorný prvok obce Čereňany?“

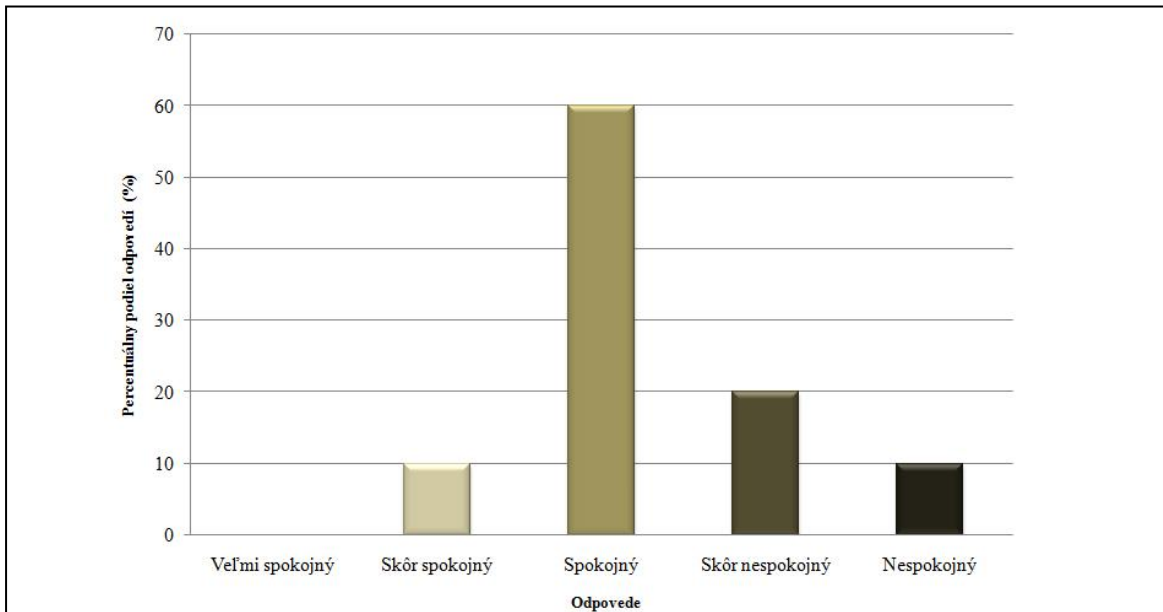

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Druhá otázka prieskumu v časti C poskytovala obom kategóriám možnosť vyjadriť svoju mieru spokojnosti s hospodárskou situáciou v obci so zreteľom na služby a vybavenie. Pomocou bola stupnica od 1 do 5, kedy 1 znamenala *veľmi spokojný* a 5 *nespokojný*. 60 % expertov v riadiacich a hodnotiacich funkciách jednoznačne vyjadrilo spokojnosť s hospodárskou situáciou, nakoľko v obci jestvujú stravovacie i ubytovacie zariadenia, poštové služby a iné. Konkrétne jedna päťhviezdičková reštaurácia, jedna pizzéria, kaviareň a dve pohostinstvá. Ubytovanie poskytuje spomínaná reštaurácia spoločne s penziónom. *Skôr nespokojných* bolo 20 % respondentov EXP, ktorí za označili absenciu kanalizácie a plynofikácie v obci. *Nespokojných* bolo 10 % a prvý stupeň s hodnotením *veľmi spokojný* neoznačil nikto (Graf č.17).

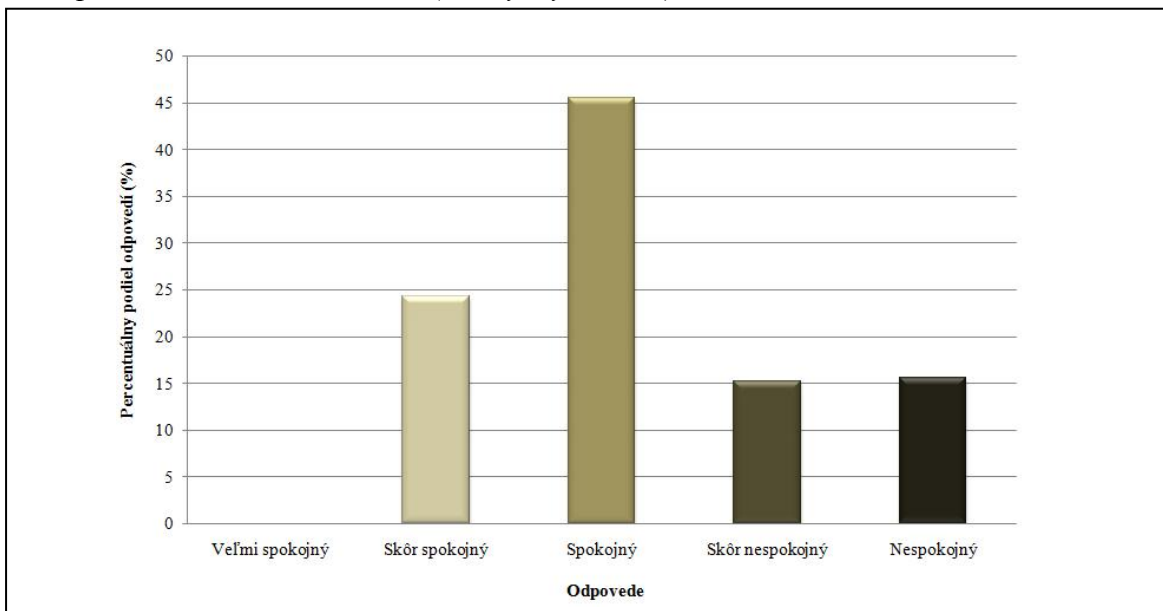
Pri komparácii kategórii EXP a OBČ, občania súhlasne najčastejšie označovali stupeň spokojnosti číslom 3, teda *spokojný* (45,5 %). Oproti skupine expertov evidujeme vzostup skôr spokojných, ktorí tvoria druhú najoznačovanejšiu skupinu s temer 25 %. Totožne však stúpol oproti EXP aj počet nespokojných občanov s hospodárskou situáciou (15 %). Označovanými dôvodmi boli absencia ubytovacích zariadení, klasickej reštaurácie, kanalizácie a plynofikácie obce a železničnej dopravy (Graf č.18).

Graf č.17: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Do akej miery ste spokojný s hospodárskou situáciou v obci (služby, vybavenie)?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.18: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „Do akej miery ste spokojný s hospodárskou situáciou v obci (služby, vybavenie)?“

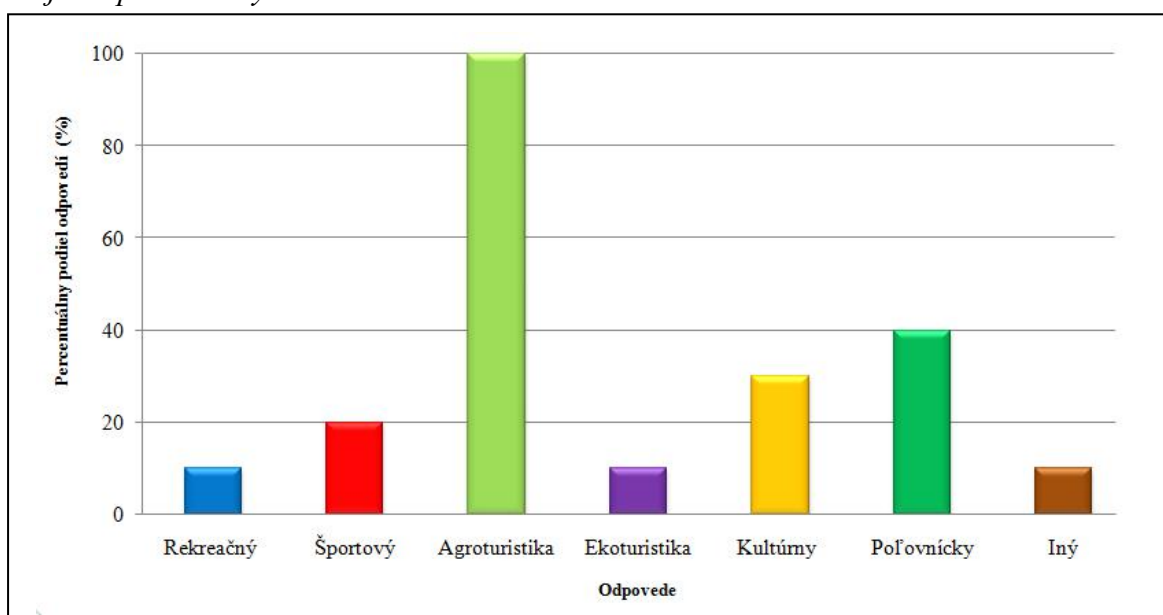
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Na tretiu otázku „Ktoré formy CR by mohli prilákať najviac potenciálnych návštevníkov?“ odpovedali respondenti z kategórie EXP jednoznačne, agroturistika (100 %). Súvisí to s označením atraktívnych prírodných pomerov – miestnej časti Fančová,

ako dominantného potenciálotvorného prvku z otázky číslo 2. S miestnou časťou súvisí aj druhá najčastejšie označovaná forma CR – poľovnícky cestovný ruch(40 %). Odôvodnená je súčasnou snahou o vybudovanie agroturisticky zaujímavej lokality spojenej s chovom jelenej a srnčej zvery, prípadnej obory s možnosťou lovu. 30 % expertov vidí ešte možnosť prilákať návštevníkov pomocou kultúrneho cestovného ruchu, nakoľko v obci je vybudovaný amfiteáter. Ostatné formy sú v rozmedzí od 10 % do 20 % (Graf č.19).

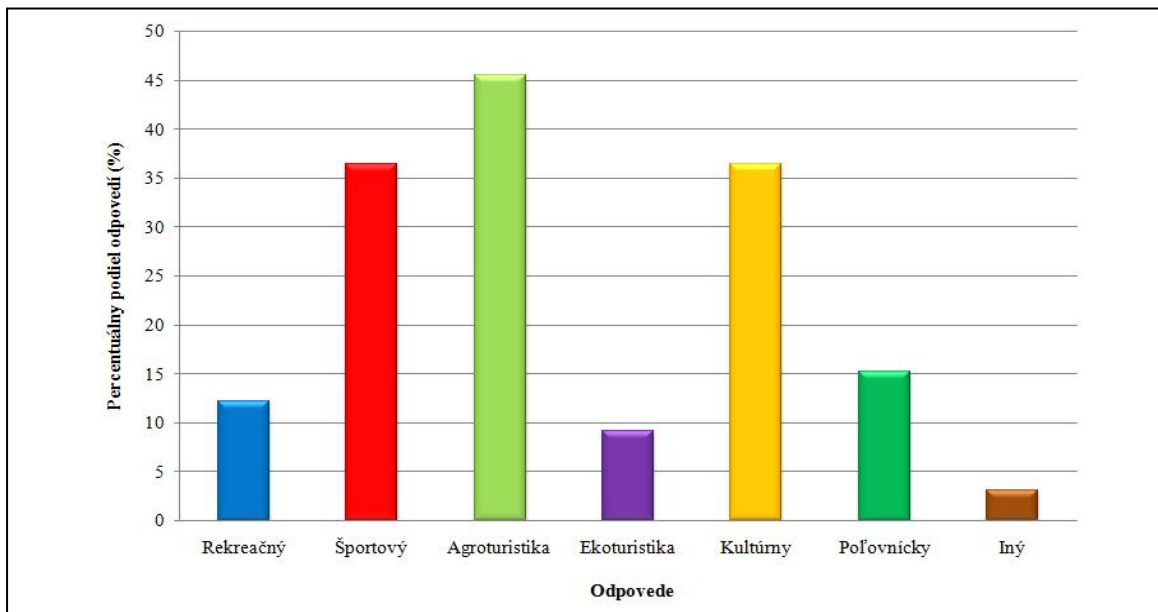
Účastníci prieskumu kategórie OBC súhlasne ako EXP považujú agroturistiku ako top formu pre prilákanie potenciálnych návštevníkov (45,5 %). Za druhú najväčšiu prioritu pokladajú na rozdiel od EXP športový a kultúrny cestovný ruch (36 %). Zo športového CR sú to najmä kedysi úspešné futbalové podujatia o pohár starostu obce, hasičské súťaže s nielen celoslovenskou tímovou účasťou a rôzne kultúrne podujatia v miestnom amfiteátri. 15 % občanov vidí potenciál v poľovníckom CR a 3 %, ktorí označili iný si myslia, že žiadna forma cestovného ruchu nedokáže prilákať návštevníkov (Graf č.20).

Graf č.19: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Ktoré formy CR by mohli prilákať najviac potenciálnych návštevníkov?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.20: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Ktoré formy CR by mohli prilákať najviac potenciálnych návštevníkov?“

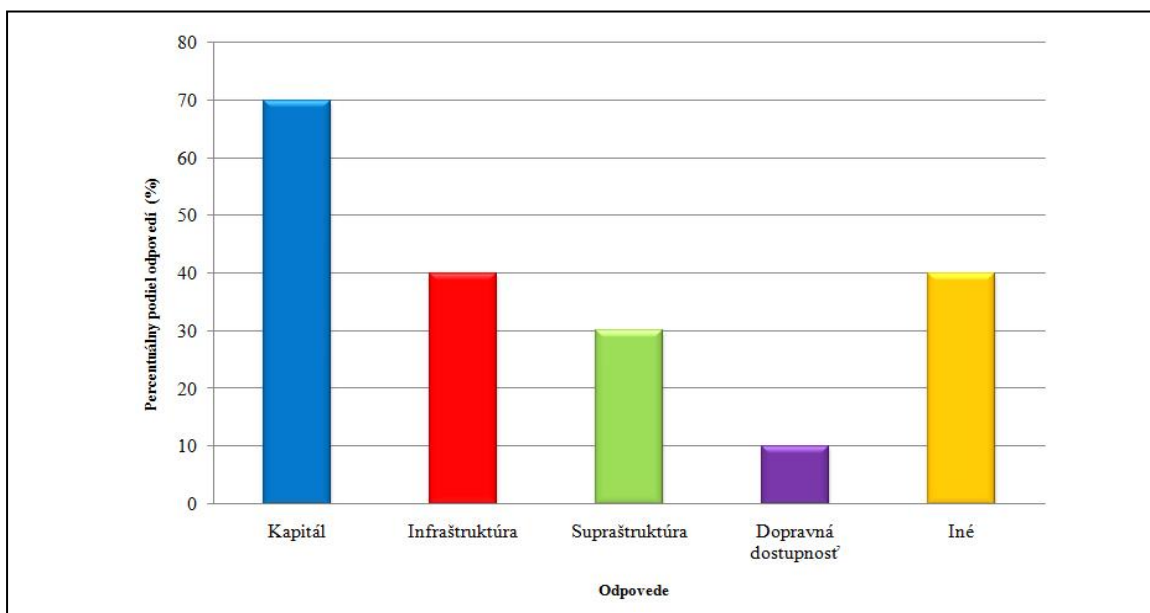

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Medzi hlavné problémy, ktoré prioritne vnímajú obe kategórie respondentov v spojitosti s budovaním CR v obci patrí kapitál, EXP (70 %) a OBC (62 %). Experti pokladajú za druhý najväčší problém spoločne s infraštruktúrou (40 %) ľudské zdroje (40 %), keďže sa obávajú, či obyvatelia Čerenian budú ochotní zapojiť sa do kolektívnej spolupráce so zložkami obce. Za najmenší problém považujú dopravnú dostupnosť (10 %), keďže priamo cez obec vedie štátna cesta č. 64, ktorá je hlavným ťahom medzi mestami Prievidza a Topoľčany a rovnako sú vybudované 4 zastávky s pravidelnou medzimestskou autobusovou dopravou (Graf č.21).

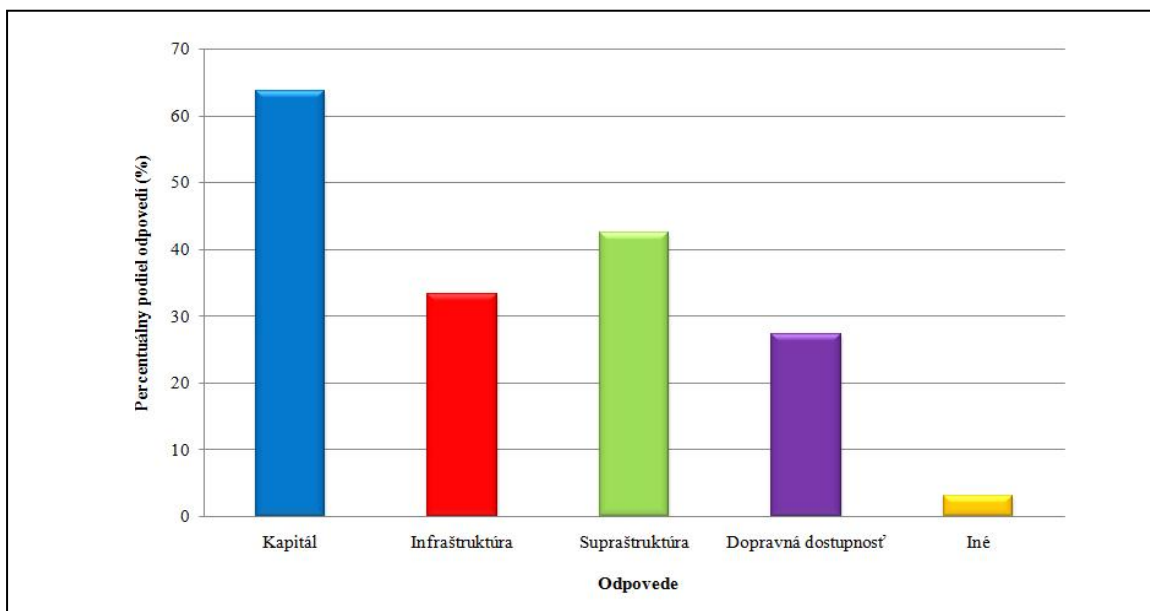
Občania vnímajú spomínané problémy inak. Sice v otázke kapitálu sa s kategóriou expertov zhodujú, za druhý najvýraznejší problém nepovažujú ľudské zdroje a infraštruktúru, ale supraštruktúru (42 %). Možnosť stravovania v obci považujú za obstojnú, otáznik vidia v ubytovacích zariadeniach. Tie poskytuje výlučne reštaurácia s penziónom v celkovej kapacite 29 lôžok, tie však nepovažujú za cenovo prístupné pre všetky cenové skupiny. Infraštruktúru a problémy s ňou spojené vnímajú najmä ako predpoklad k ľahšej dostupnosti miestnej časti Fančová (33 %) a dobudovaní miestnych komunikácií (Graf č.22).

Graf č.21: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Aké problémy vnímate v spojitosti s budovaním CR v obci?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.22: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Aké problémy vnímate v spojitosti s budovaním CR v obci?“

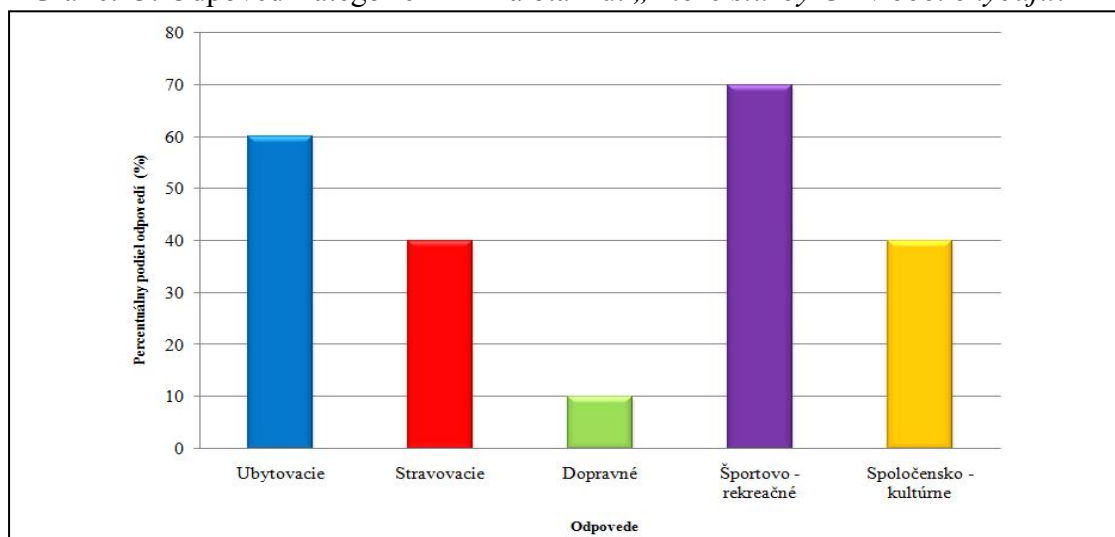
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Na otázku „Ktoré služby CR v obci chýbajú?“ až 70 % expertnej časti prieskumu zhodne označilo absenciu športovo-rekreačných. Privítali by akúkoľvek formu športových podujatí, na ktorých by sa mohli podieľať aktívne i pasívne. Za druhú najmarkantnejšie

chýbajúcu službu považujú ubytovaniu (60 %). V prípade spoločensko-kultúrnych a stravovacích služieb je to 40 %. Dopravné služby chýbajú iba 10 % opýtaných expertov (Graf č.23).

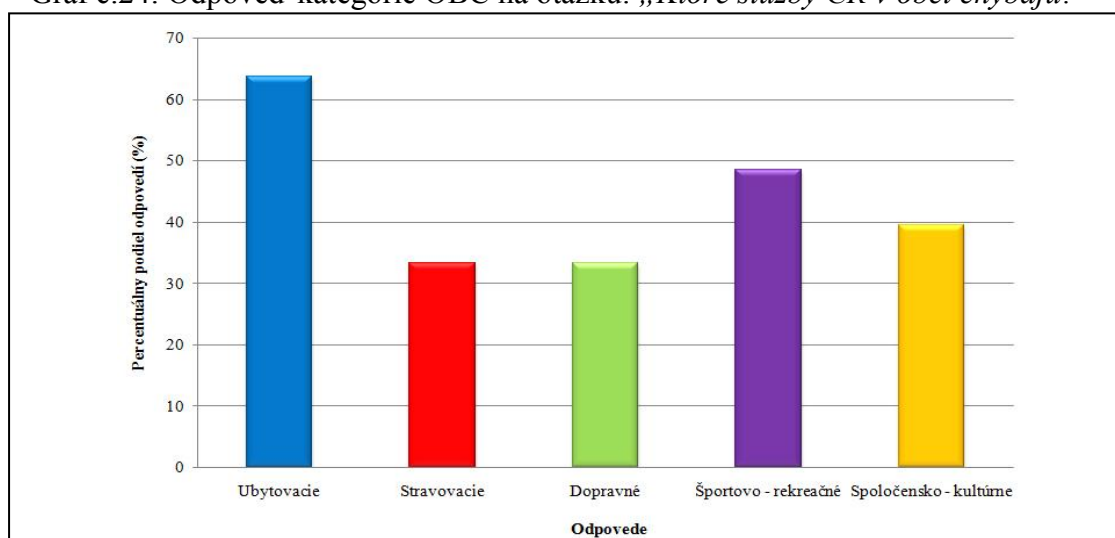
Respondentom z kategórie OBC najviac chýba možnosť ubytovacích služieb (64 %) a privítali by vybudovanie štandardného penziónu alebo lacnej ubytovne. Športovo-rekreačné podobne ako u EXP chýba temer 50 % a spoločensko-kultúrne 40 % opýtaných. Oproti ľuďom z riadiacich a hodnotiacich funkcií, chýbajú občanom dopravné služby (33 %). Podľa ich slov by uvítali zriadenie vlakovkej zastávky v obci, keďže železnica prechádza katastrom Čerenian v západnej časti, ale vlaky tu nezastavujú. Rovnako považujú za obrovské plus zastávku aspoň pre časť diaľkových spojov (Graf č.24).

Graf č.23: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Ktoré služby CR v obci chýbajú?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.24: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „Ktoré služby CR v obci chýbajú?“

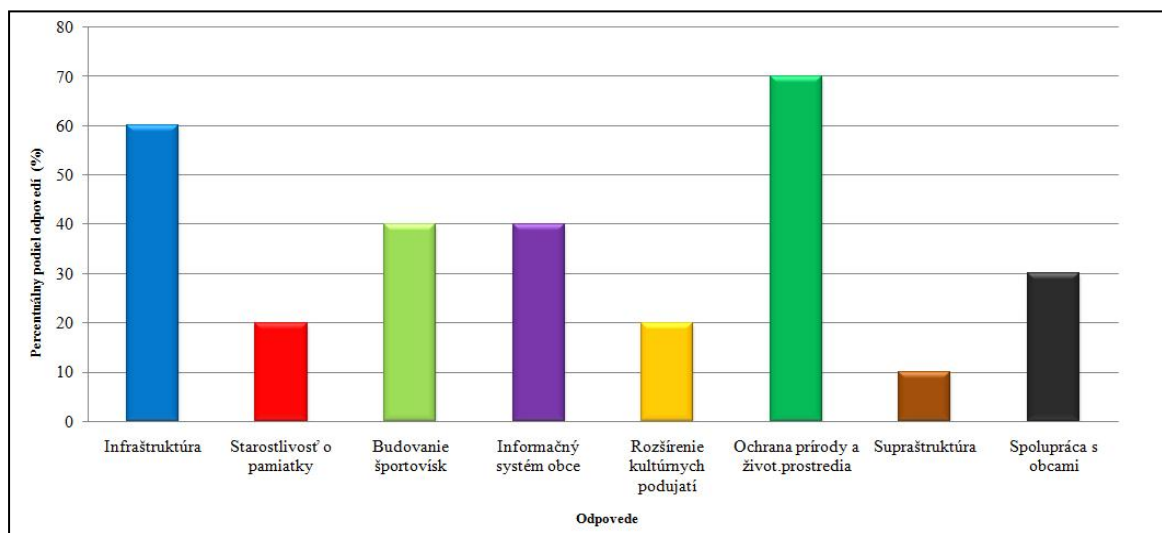

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

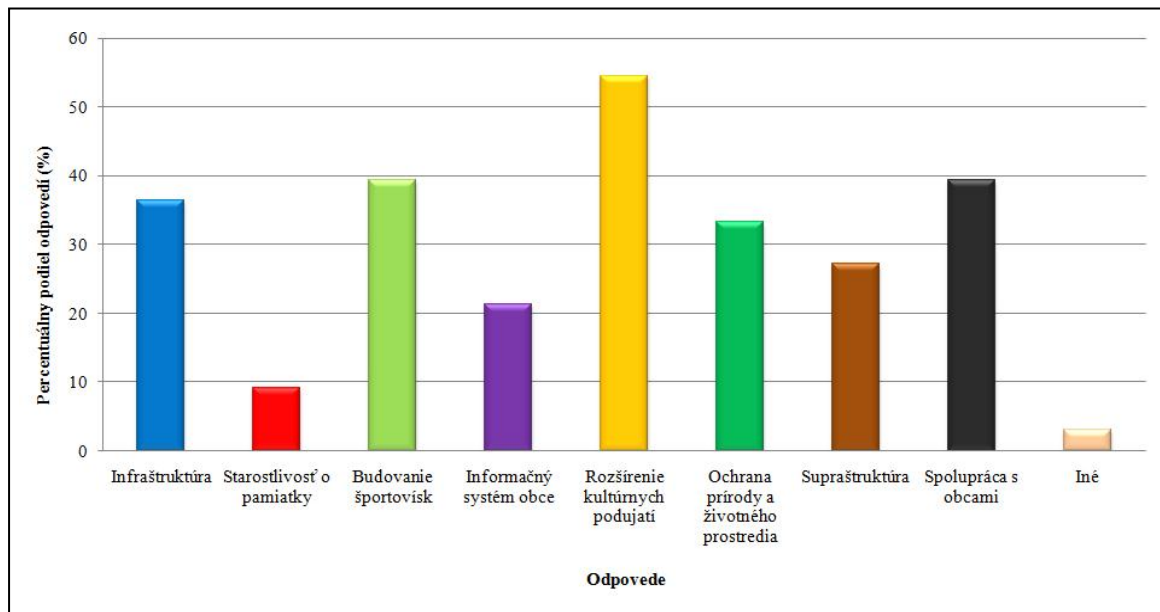
Šiesta otázka prieskumu z časti C bola zameraná na druhy služieb a vybavenosti, na ktoré by sa mal klásť dôraz do budúcnosti. Kategória expertov rezolútne označila so 70 % potrebu ochrany prírody a životného prostredia. Detailnejším rozhovorom sme zistili, že s problémami poškodzovania životného prostredia sa samospráva stretla viackrát a neodkladne ich musela riešiť. V rozmedzí medzi 15. – 30. Marcom 2014 bolo odstránených dovedna 17 čiernych skládok odpadu, predovšetkým s plastmi, železom a stavebným odpadom. Preto považujú za dôležité oboznamovať občanov s dôsledkami na životné prostredie a zvýšiť dôraz na riešenie tejto problematiky. Akcent na infraštruktúru by kládlo 60 % expertnej časti prieskumu, podľa ktorých by bolo jej dobudovanie a zlepšenie výrazným odrazovým mostíkom pri budovaní cestovného ruchu do budúcnosti. Keďže väčšina by privítala širokú škálu športových podujatí pre mládež i dospelých, 40 % považuje za dôležité vybudovať nové športoviská, na ktorých by sa podobné akcie uskutočňovali. 40% si tiež myslí, že vybudovanie informačného systému obce by bol výrazným krokom vpred spoločne s budovaním spolupráce s okolitými obcami (30 %) (Graf č.25).

Priority u skupiny opýtaných občanov sú však odlišné. Síce považujú ochranu prírody a životného prostredia za dôležitú (33 %), skončila však až na štvrtom mieste za infraštruktúrou (36 %), budovaním športovísk a spoluprácou s obcami (takmer 40 %) a rozšírením kultúrnych podujatí, ktoré považuje za najdôležitejšiu prioritu (54 %) . Práve kultúrne podujatia by mohli vďaka spolupráci s okolitými obcami a organizovaní sa v rôznych spolkoch, prípadne mikroregiónne mať najväčší potenciál do budúcnosti (Graf č.26).

Graf č.25: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na ktoré druhy služieb a vybavenosti by sa mal klásť dôraz do budúcnosti?“

Graf č.26: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „Na ktoré druhy služieb a vybavenosti by sa mal klásť dôraz do budúcnosti??“

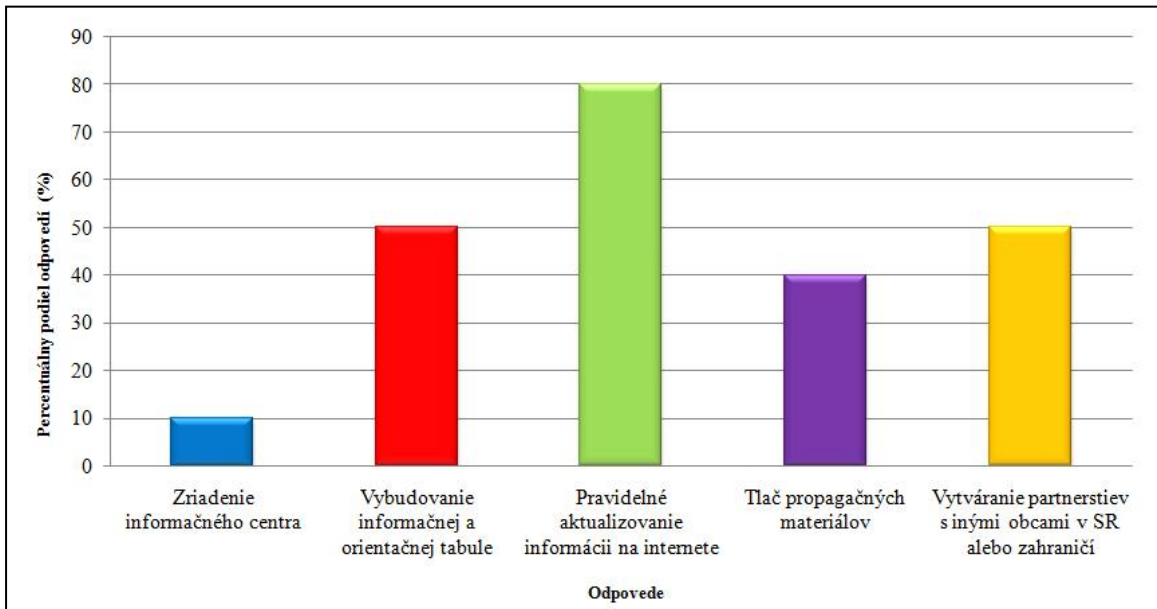
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Podľa názoru skupiny expertov by bolo pre lepšiu propagáciu potrebné uskutočniť obzvlášť pravidelné aktualizovanie informácií na webovej stránke obce (80 %), okrem toho vybudovať informačnú a orientačnú tabuľu, ktorá dnes v obci chýba. Počas dlhšieho interview s jednotlivými persónami zo skupiny EXP sme sa dozvedeli, že informačná tabuľa by mala okrem mapového výstupu obsahovať najmä geografické dáta, fotografie kultúrnych a prírodných pamiatok a okolitých atrakcií. Za nie menej dôležitú považujú možnosť vytvárania partnerstiev s inými obcami na Slovensku alebo v zahraničí. Čereňany majú na Slovensku partnerskú obec Predmier z Bytčianskeho okresu, avšak na základe výpovedí by sa mala táto spolupráca viac oživiť a prehĺbiť. 40 % respondentov uviedlo i nutnosť tlače propagačných materiálov, pokiaľ sa chce obec viac zviditeľniť (Graf č.27).

Na základe odpovedí skupiny OBČ možno tvrdiť, že za najpodstatnejší úkon pre propagáciu obce pokladajú vybudovanie informačnej a orientačnej tabule (49 %). Vysoký dôraz občania kladú na vytvorenie partnerstiev s obcami (45 %), potešila by ich spolupráca najmä so zahraničím, napríklad s Českou republikou, ku ktorej nemáme jazykovú bariéru a taktiež obce na Morave sú v tesnej blízkosti s Trenčianskym krajom, ktorého sú Čereňany súčasťou. Pravidelné aktualizovanie informácií na internete označilo takmer 40 %, väčšina však s dodatkom, že by privítali i podkategóriu turizmus, kde by boli zhrnuté všetky informácie o možnostiach cestovného ruchu v obci a blízkom okolí.

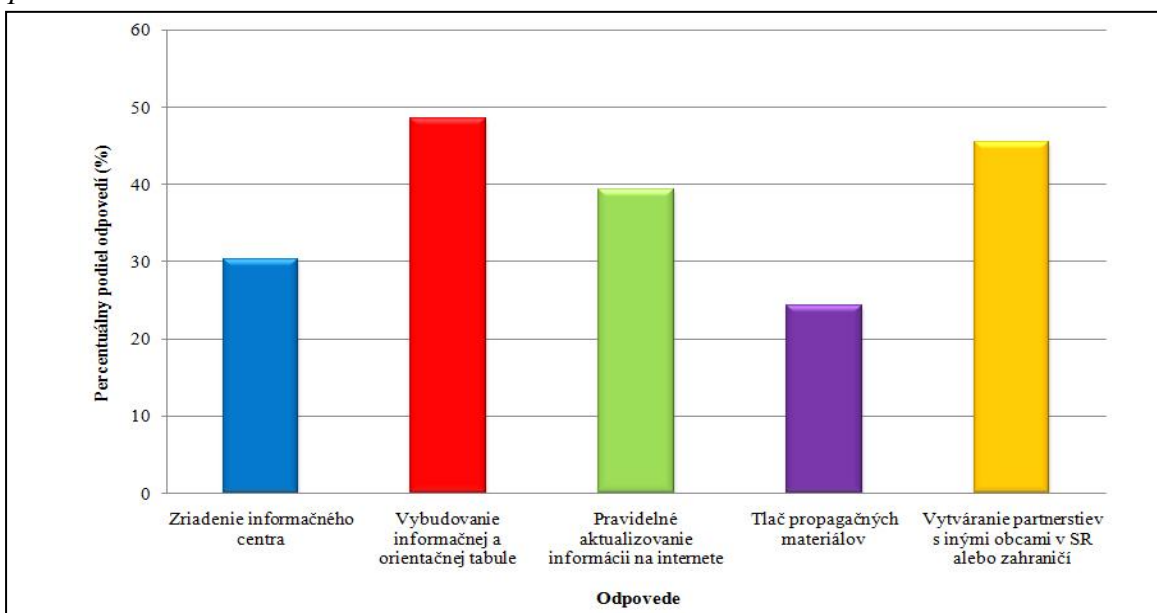
Prekvapivo oproti kategórii EXP by 30 % občanov privítalo zriadenie informačného centra v obci (Graf č.28).

Graf č.27: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na lepšiu propagáciu obce by bolo potrebné uskutočniť?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.28: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „Na lepšiu propagáciu obce by bolo potrebné uskutočniť?“

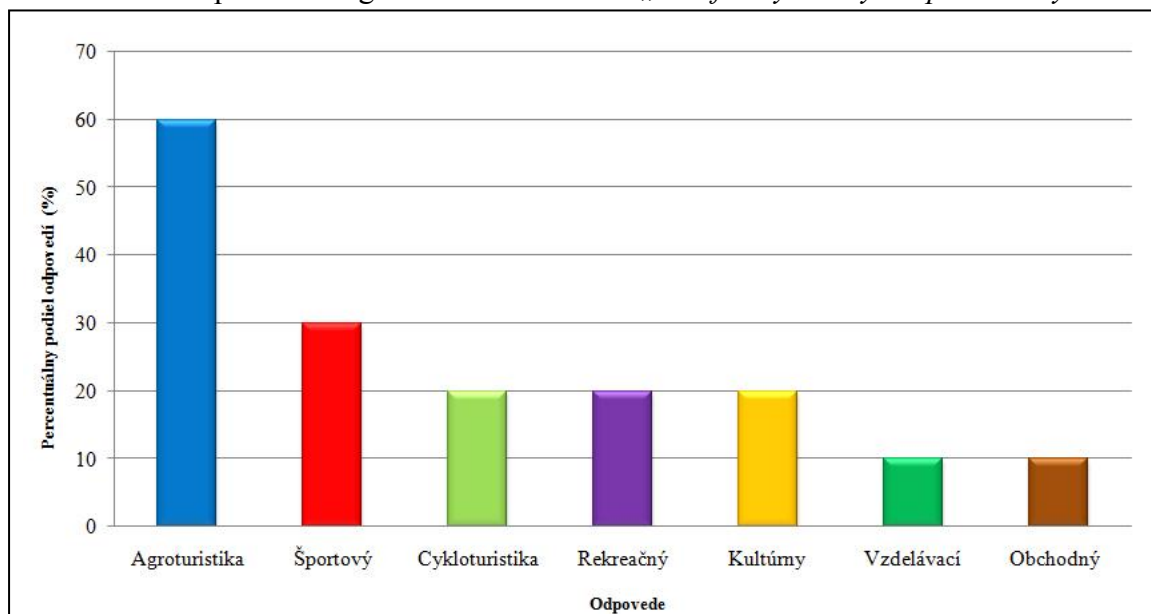

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Z odpovedí na predposlednú otázku prieskumu „*Aké formy cestovného ruchu by ste privítali vy?*“ vyplýva, že u expertnej skupiny je zreteľne najvyšší záujem o agroturistiku, ktorú označilo spolu 60 % respondentov. Na druhom mieste s 30 % je to športový cestovný ruch, s 20 % boli tretími najčastejšie vítanými formami cykloturistika, rekreačný cestovný ruch a kultúrny. 10 % by dokonca uvítalo i obchodný CR, ktorý by sa podľa ich slov dal realizovať prostredníctvom jarmokov a vzdelávací, vďaka ktorému by získali nové poznatky a skúsenosti v rôznych oblastiach života (Graf č.29).

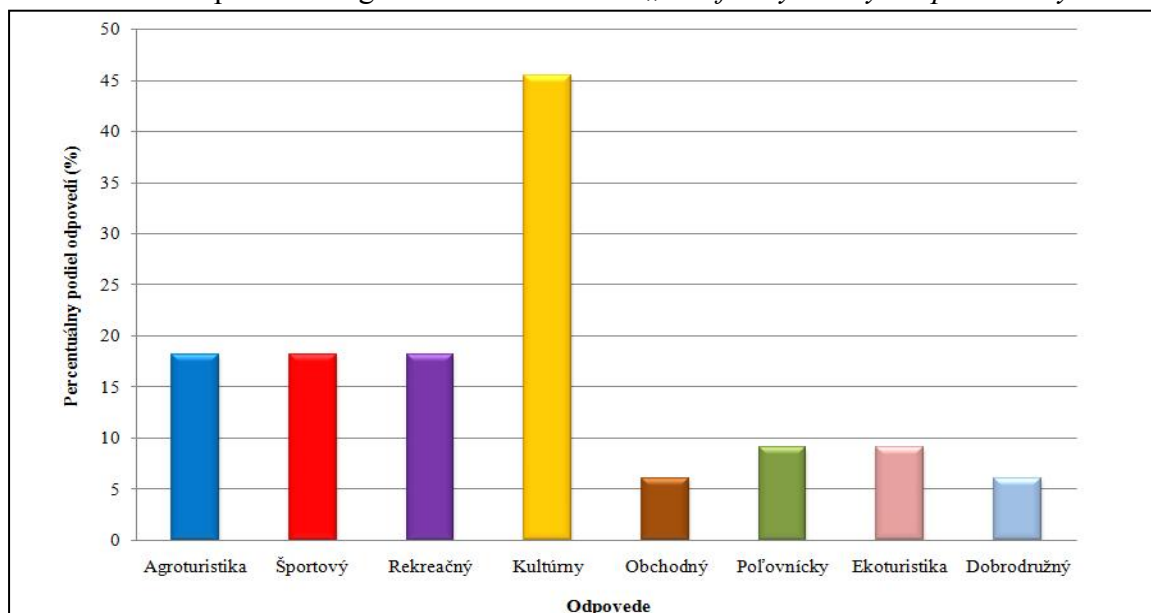
Skupinu respondentov OBC by najviac potešil rozvoj kultúrneho cestovného ruchu (46 %). Najčastejšie poznamenali absenciu letného alebo cestovateľského kina, cestovateľských prednášok, usporiadania koncertov modernej hudby alebo divadelných predstavení. Ďalej 18 % požiadaviek tvorili agroturistika, rekreačný a športový cestovný ruch. Poľovnícky CR by privítalo 9 % opýtaných občanov. Spomenutý bol oproti expertnej skupine i dobrodružný cestovný ruch, ktorý si predstavuje 6 %, napríklad vo forme paintballu alebo zorbingu (gúľaní v nafukovacej plastovej guli). V rámci obchodného CR sa pozitívne vyjadrilo 6 % za usporiadanie jarmoku (Graf č.30).

Graf č.29: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „*Aké formy CR by ste privítali vy?*“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.30: Odpoveď kategórie OBČ na otázku: „Aké formy CR by ste privítali vy?“

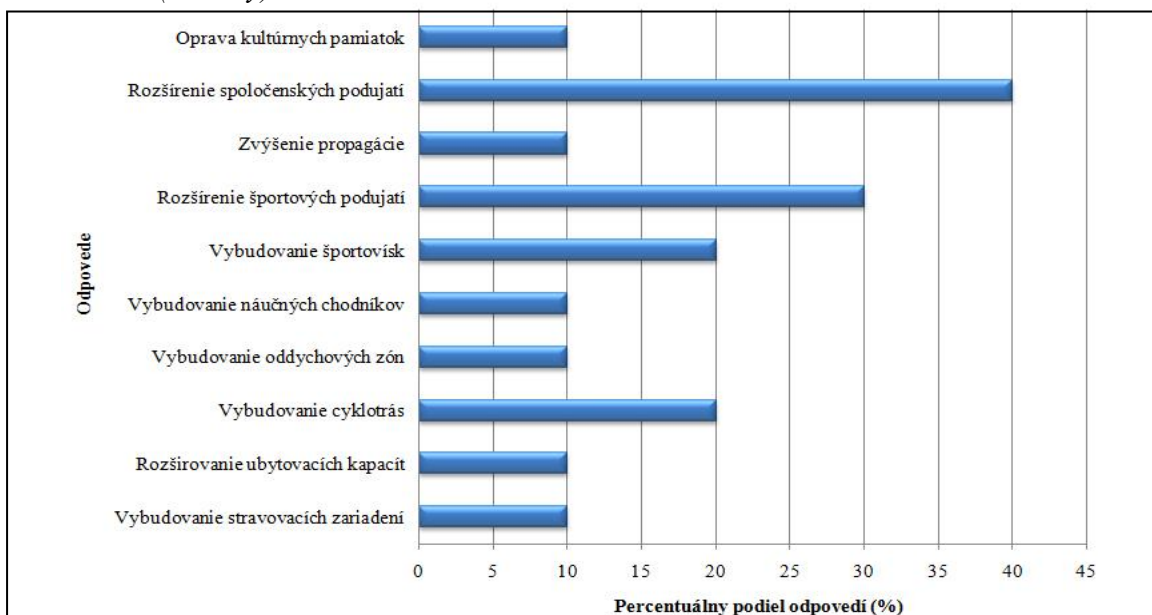

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Pri druhej otvorenej otázke „V rámci rozvoja CR v obci by ste navrhovali (aktivitu)?“ označilo 40 % expertnej časti respondentov rozšírenie spoločenských podujatí, ktoré by pozdvihli propagáciu obce a rovnako tak využili jestvujúci amfiteáter naplno. V bližšej špecifikácii týchto podujatí uviedli, že by uvítali divadelné predstavenia, premietanie filmov, cestopisov a koncerty rôznych hudobných žánrov. Za druhú najvýznamnejšiu aktivitu považujú rozšíriť športové podujatia a zapojiť tak i obyvateľov obce priamo do športového diania(30 %). Vybudovanie športovísk a cyklotrás by navrhovalo 20 % skupiny EXP (Graf č.31).

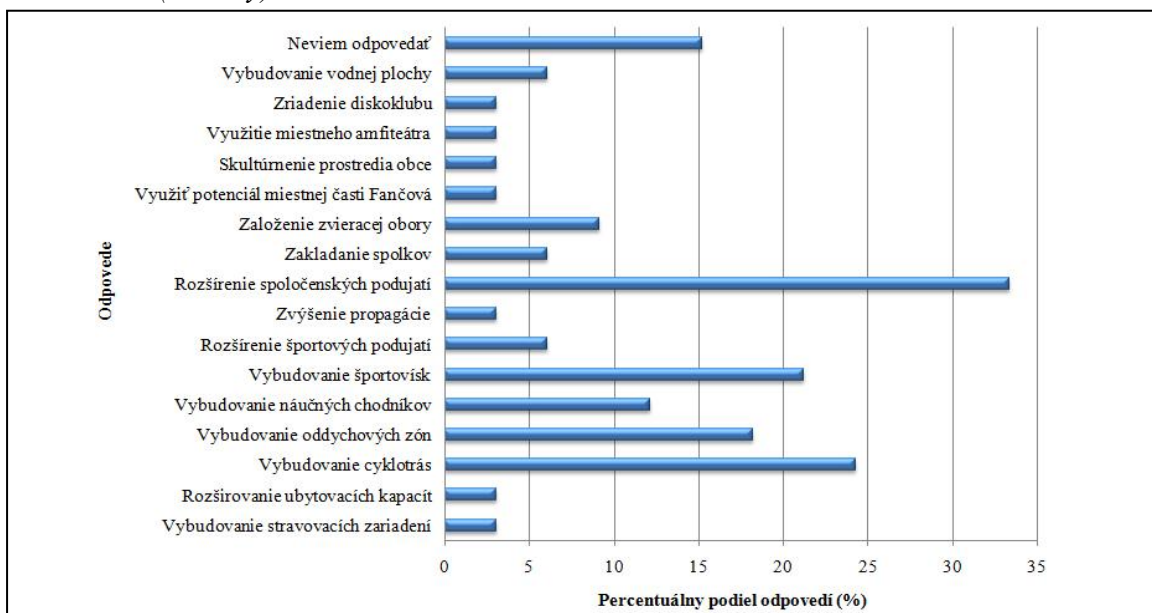
Skupina OBČ sa rovnako zhoduje v otázke prioritne navrhovanej aktivity s expertnou časťou respondentov, rozšírenie spoločenských podujatí navrhlo 33 %. 24 % oslovených občanov by odporúčalo vybudovať cyklotrasy. Na rozdiel od skupiny EXP by až 18 % privítalo vybudovať oddychové zóny v obci a 6 % vybudovanie vodnej plochy, ktorú by využili na rekreačný cestovný ruch, založenie zvieracej obory navrhovalo 9 %. Aktivity ako zriadenie disko klubu, skultúrnenie prostredia obce a využitie miestneho amfiteátra by privítali 3 %. Prekvapujúco viac ako 15 % občanov sa nevedelo vyjadriť a navrhnúť aktivitu pre rozvoj cestovného ruchu v obci (Graf č. 32).

Graf č.31: Odpoveď kategórie EXP na otázku: „V rámci rozvoja CR v obci by ste navrhovali (aktivity)?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Graf č.32: Odpoveď kategórie OBC na otázku: „V rámci rozvoja CR v obci by ste navrhovali (aktivity)?“

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

6 NÁVRH ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Ku základným návrhom rozvoja cestovného ruchu v katastrálnom území obce Čereňany, prezentovaných v diplomovej práci, patria analýzy fyzickogeografickej a socioekonomickej sféry, interview s expertmi v najrôznejších riadiacich a hodnotiacich funkciách (EXP) i s občanmi obce (OBC), praktický výskum v teréne a napokon i pozorovanie, nakoľko autor je obyvateľom skúmaného územia.

Nakoľko si uvedomujeme, že nie je možné uskutočniť realizáciu všetkých návrhov z expertného a neexpertného interview, zamerali sme sa na také, ktoré majú skutočný potenciál pre cestovný ruch v skúmanom území, ďalej je trvalo udržateľný a nijakým spôsobom neznižuje kvalitu životného prostredia. V práci sa nevyskytujú ani návrhy, ktoré sú v súčasnosti zahrnuté v podkladoch pre vypracovanie Programu rozvoja obce Čereňany do roku 2023.

Koncepcia návrhov rozvoja CR je rozčlenená podľa foriem cestovného ruchu z publikácie *Turistika a jej formy* (Matlovičová a kol.,2015). Každý z nich obsahuje zhrnutie súčasného stavu a návrh ďalšieho rozvoja, prípadne vybudovania. Otázku financovania je možné vyriešiť spolufinancovaním z obecného rozpočtu v rámci rôznych rozvojových fondov Európskej únie, Sociálneho a kultúrneho fondu SOZA, investíciami podnikateľských subjektov a napokon sponzorskými príspevkami.

Dôležité je zdôrazniť fakt, že nikdy nedochádza k rozvoju výhradne jednej formy cestovného ruchu, prípadne jednej služby samostatne. Zväčša sa jedna z foriem stáva dominantnou a ostatné majú doplnkový charakter. To znamená, že síce rozvojová koncepcia môže rámcovo spracovávať jednotlivé formy cestovného ruchu samostatne, tie však v skutočnosti majú tendenciu spolupodieľať sa na podpore ostatných foriem, napríklad ako sprievodné voľno časové atrakcie a aktivity.

6.1 Špecializovaný cestovný ruch

6.1.1 Cykloturistika – návrh cyklotrasy

Napriek priaznivým podmienkam a potenciálu pre rozvoj cykloturistiky v skúmanom území dodnes existuje iba jedna cyklotrasa, ktorá obec Čereňany pretína po štátnej ceste E64 a teda jej povrch je asfaltový. Je ňou Ponitrianska cyklomagistrála 019,

spájajúca Žilinský kraj s Hornou Nitrou. Zaradená je do kategórie REKREA (menej náročná trasa vhodná na zoznámenie sa s jazdou na bicykli a vyžaduje len základy techniky jazdy spoločne so základným fyzickým fondom jazdca). Podľa označenia piktogramom, minimálne čiastkový úsek vyžaduje použitie terénneho bicykla (MTB).

Práve z tohto dôvodu je jedným z návrhov diplomovej práce vybudovať cyklotrasu, ktorá by viedla väčšou časťou katastra obce a pripájala sa na už existujúcu cyklotrasu. Dôležité je jej strategické vedenie v meste tak, aby viedla v blízkosti kultúrnych pamätihodností obce, či zaujímavých prírodných úkazov. Zároveň by bolo vhodné umiestnenie informačných, orientačných tabúľ a pútačov na trase, vďaka ktorým možno vyčerpať čo najväčší potenciál cyklotrasy a oboznámiť o prírodných pomeroch a profile trasy ľudí prichádzajúcich touto cyklotrasou.

Navrhovaná trasa bola autorom terénne preskúmaná a zaznamenaná pomocou GPS prístroja a ďalej spracovaná programom ArcMap 10.2 a webovou aplikáciou GPS VISUALIZER. Za počiatočný bod cyklotrasy bolo zvolené parkovisko pred nákupným strediskom v strede obce (225 m n.m.) a orientovaná je na juh po štátnej ceste E64, smerom na Partizánske. Po pár stovkách metrov prechádza okolo významnej kultúrnej pamiatky Čerenian, renesančného kaštieľa zo 17. Storočia, so zaužívaným názvom NKP kaštieľ rod. Majthényi, evidovaným pod číslom ÚZPF 824/1. V súčasnosti je v súkromnom vlastníctve a slúži ako reštaurácia s možnosťou ubytovania. Okolie kaštieľa tvorí ďalšia pamiatka registrovaná pod číslom ÚZPF 824/2 – Park pri kaštieli. Park z 1. Polovice 20. Storočia je významný svojim zachovalým druhovým porastom líp. Po necelých 600 metroch od začiatku sa cyklotrasa odkláňa z Prievidzkej ulice vľavo na Žnatínsku (odpojenie od Ponitrianskej cyklomagistrály). Po miernom stúpaní asfaltovým povrchom cez časti Hôrky a Fančovská ľavá privádza trasa turistov popri kaplnke do miestnej časti obce – Fančová. Tá svojím rázom a vybudovanou farmou je prísľubom pre rozvoj agroturistiky. Odtiaľ ďalej sa mení povrch cyklotrasy z asfaltového na nespevnený po lesných cestách. Po 5,7 km jazdy sa vo výške 460 m n.m. turisti narazia na výver prameňa pitnej vody (miestny názov Studnička) s vybudovanou oddychovou zónou na území CHKO Ponitrie. Po lesnej ceste trasa ďalej pokračuje časťami Dubový vrch, Dolina s najťažším úsekom stúpania na kótu 549 m n.m. (*Obr.č.7*), Vrch Praviny, kde opúšťa kataster obce Čereňany a ďalej nadväzuje katastrom obce Oslany po lokalitách Prívaliny, Jagrová lúka až na Slukove Štále, kde cyklotrasa po 13,47 km končí a napája sa ďalej na existujúci cyklookruh Medzihorie 5315 (*Obr. č.8*).

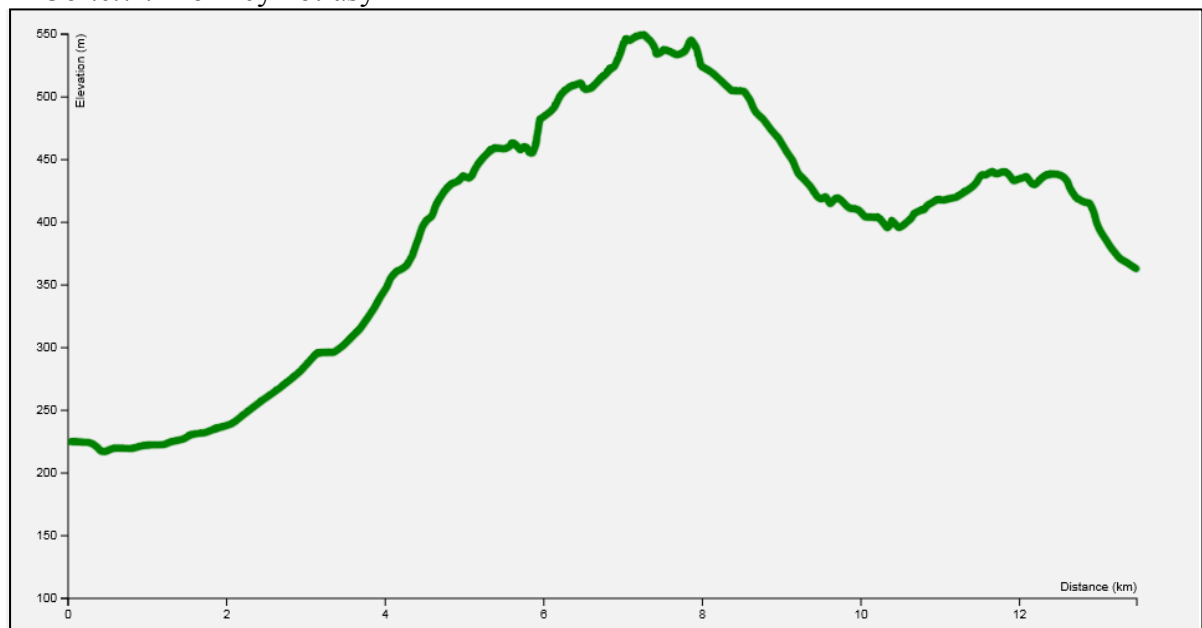
Základné informácie o cyklotrase uvádza nasledujúca tabuľka (Tab.č.3).

Tab.č.3 **Základné informácie – cyklotrasa Čereňany**

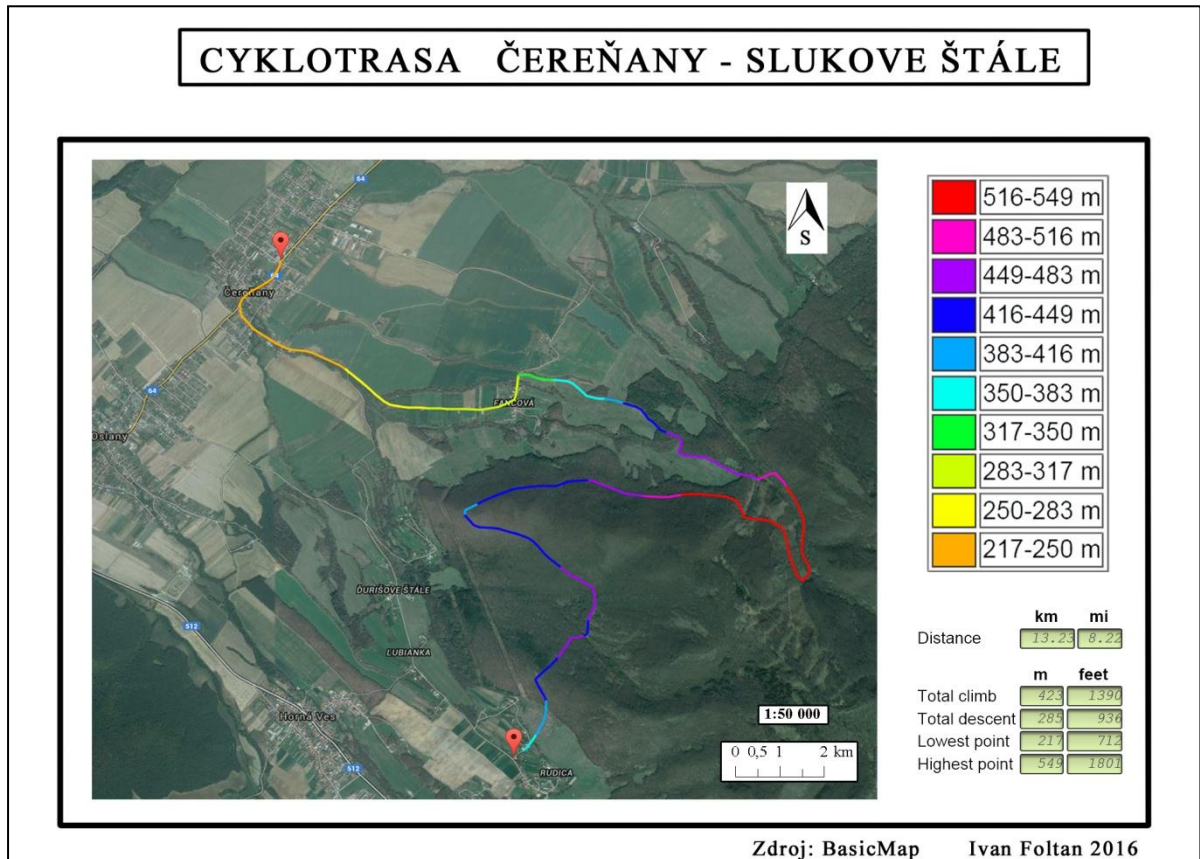
Súradnice počiatočného bodu trasy	48° 38' 37'' s. g. š / 18° 29' 16'' v. g. d.
Súradnice konečného bodu trasy	48° 36' 19'' s. g. š / 18° 30' 47'' v. g. d.
Celková dĺžka cyklotrasy	13,47 km
Najnižší bod cyklotrasy	225 m n.m.
Najvyšší bod cyklotrasy	549 m. n.m.
Cyklotrasa vedená k.ú. obce Čereňany	8,60 km (65 % celej trasy)
Cyklotrasa vedená k.ú. obce Oslany	4,63 km (35 % celej trasy)
Povrch cyklotrasy	asfalt, les
Náročnosť cyklotrasy	SPORT – náročnejšia športová trasa

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Obr.č.7 : Profil cyklotrasy

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

6.1.2 Peší turizmus

Pešia turistika sa v súčasnej dobe teší veľkej popularite. Na Slovensku patrí zároveň k základnému a najrozšírenejšiemu druhu turistiky. Motiváciou pre návštevníkov je obzvlášť atraktívne prírodné prostredie a množstvo chránených území v kombinácii s ľahko osvojiteľnou pohybovou činnosťou, turistickou chôdzou. Nakoľko peší turizmus v sebe integruje tri zložky (pohybovú, kultúrno-poznávaciu a odbornotechnickú) a katastrálne územie obce má vysoký potenciál pre túto formu cestovného ruchu, k ďalším z rozvojových návrhov patrí vybudovanie náučného chodníka (*Obr.č.9*).

Za začiatkový bod náučného turistického chodníka by mohlo byť zvolené parkovisko pred nákupným strediskom s orientačnou tabuľou (225 m n. m.), ktorá by bližšie informovala o základných geografických a historických dátach obce, ďalej o podrobnostiach k náučnému chodníku s kartografickým zobrazením. Po 160 m chôdze v smere na Partizánske chodník zabočuje vľavo po Priehonskej ulici. Na najbližšej križovatke nespevnenej cesty v tvare Y trasa vedie vľavo až po prvú významnú zastávku

na trase. Je ňou dnes už neobývaná osada – Štále. Informačná tabuľa by informovala o dôvode a období vzniku Štálov, opisom a fotografiami o spôsobe života obyvateľov. Tretím nadväzujúcim bodom náučného chodníka je miestna časť Fančová. Tu trasa prechádza okolo novovybudovanej farmy, na ktorej je podľa slov majiteľa možnosť ubytovať sa a skúsiť si spôsob života na vidieku, ktorý kedysi odkazoval ľudí na sebestačnosť. Možnosť zberu úrody, starostlivosti o hospodárske zvieratá spojené chytaním rýb z umelých rybníkov, by mali byť zážitkom nielen pre mestských ľudí a najmä deti ale mal by prispieť k budovaniu agroturistiky na Fančovej a oboznámiť o možnostiach týchto aktivít turistov prechádzajúcich náučný chodník.

Náučný chodník ďalej pokračuje po lúke a lesnej ceste až do územia spadajúceho pod CHKO Ponitrie s druhým stupňom ochrany. Tabule by mali informovať o okolitej flóre, faune a konkrétne identifikovať výskyt biotopov národného (NV) a európskeho významu (EV). Podľa súhrnnej správy CHKO Ponitrie sa v k.ú. obce nachádza viacero vtáčích druhov NV a EV. Ich výskyt dokumentuje nasledujúca tabuľka (Tab.č.4).

Tab.č.4 **Výskyt vtáčích druhov národného a európskeho významu**

Kačica divá (<i>Anas platyrhynchos</i>)	NV
Sluka hôrna (<i>Scolopax rusticola</i>)	NV
Krutohlav hnedý (<i>Jynx torquilla</i>)	NV
Ďateľ prostredný (<i>Dendrocopos medius</i>)	EV
Žlna sivá (<i>Picus canus</i>)	EV
Tesár čierny (<i>Dryocopus martius</i>)	EV
Strakoš obyčajný (<i>Lanius collurio</i>)	EV
Muchár sivý (<i>Muscicapa striata</i>)	NV
Muchárik bielokrký (<i>Ficedula albicollis</i>)	EV
Muchárik malý (<i>Ficedula parva</i>)	EV
Prhľaviar čiernohlavý (<i>Saxicola rubicola</i>)	NV

Zdroj: správa CHKO Ponitrie (2016)

Nasledujúcim miestom osadeným informačnou tabuľou na náučnom turistickom chodníku by bola lokalita nazývaná Studnička. Jedná sa o voľné vytekание horského prameňa, ktorého okolie je skultúrne lavičkami na odpočinutie prekryté prístreškom a ohnisko. V blízkosti je situovaná poľovnícka chata Podblatie a preto by tabuľa mala

podrobnejšie oboznamovať turistov o jednotlivých druhoch lovnej zveri vyskytujúcich sa v okolí. Po stúpaní na cieľový a zároveň aj najvyšší bod náučného turistického chodníka (786 m n. m.) prichádzame ku chránenému stromu Jaseň pod Buchlovom (*Obr.č.10*).

Chránený strom je evidovaný v štátnom zozname pod číslom S525 od roku 1983. Hlavným dôvodom ochrany je jeho vedecký, kultúrno-výchovný a študijný význam. Výška jaseňa dosahuje 30 m a obvod kmeňa v prsnej výške je 634 cm. Jeho vek sa odhaduje na 250 rokov (*Príloha č.1*).

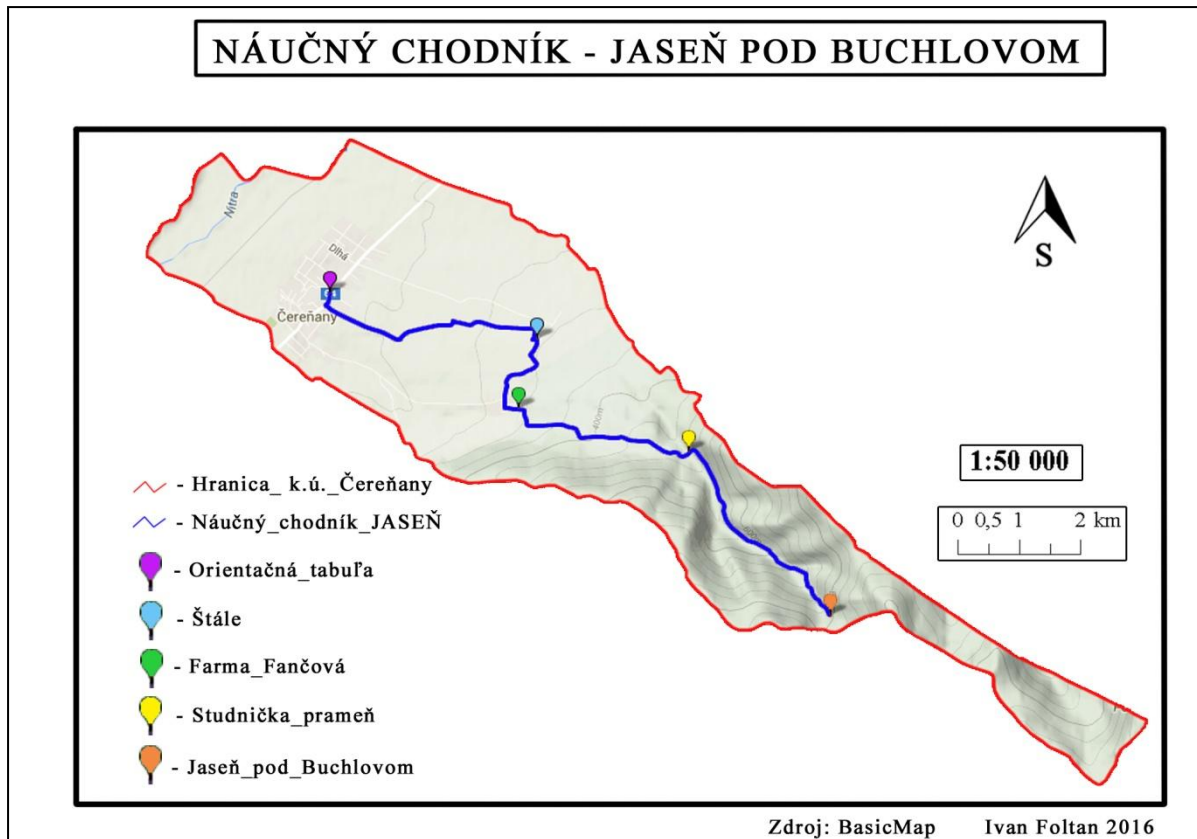
Základné informácie o náučnom turistickom chodníku uvádza nasledujúca tabuľka (*Tab.č.5*).

Tab.č.5 **Základné informácie – náučný chodník JASEŇ POD BUCHLOVOM**

Súradnice počiatočného bodu trasy	48° 38' 37'' s. g. š / 18° 29' 16'' v. g. d.
Súradnice bodu Štále	48° 38' 21'' s. g. š / 18° 31' 09'' v. g. d.
Súradnice bodu farma Fančová	48° 37' 52'' s. g. š / 18° 30' 59'' v. g. d.
Súradnice bodu Studnička_prameň	48° 38' 33'' s. g. š / 18° 32' 49'' v. g. d.
Súradnice konečného bodu trasy	48° 36' 38'' s. g. š / 18° 33' 45'' v. g. d.
Celková dĺžka náučného chodníka	8,89 km
Najnižší bod náučného chodníka	225 m n. m.
Najvyšší bod náučného chodníka	786 m. n. m.
Náučný chodník vedený k.ú. Čerenian	8,89 km (100 % celej trasy)
Chránené územia a prvky	CHKO Ponitrie chránený strom Jaseň pod Buchlovom

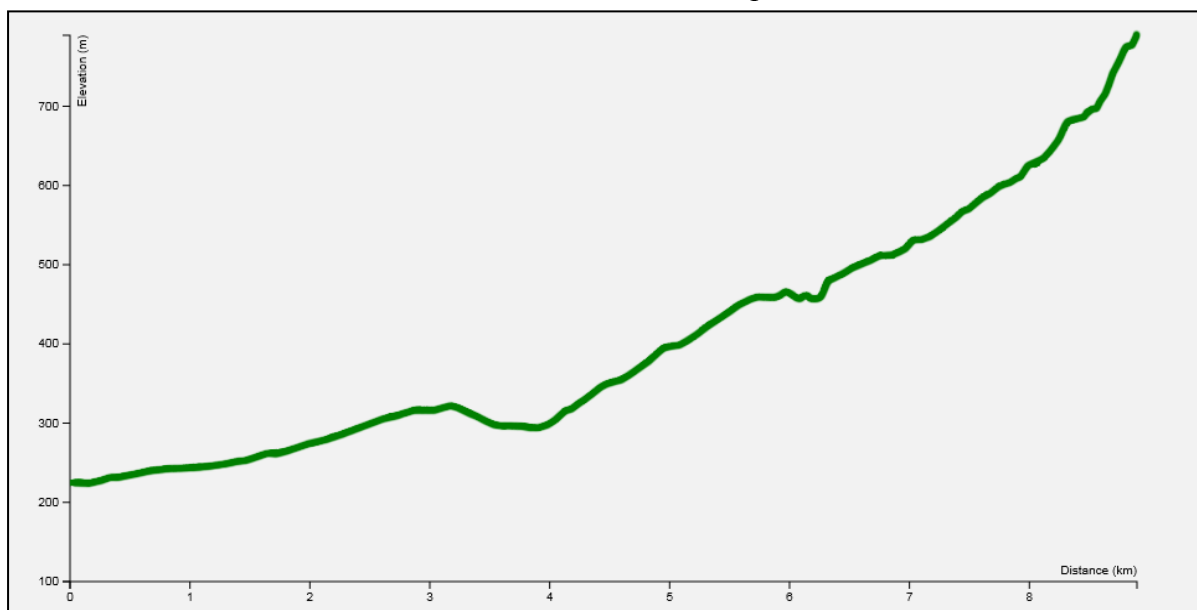
Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Obr.č.9

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

Obr.č.10 : Profil náučného turistického chodníka Jaseň pod Buchlovom

Zdroj: Vlastný výskum (spracované autorom)

6.2 Odpočinkový cestovný ruch

6.2.1 Agroturistika

Za primárny cieľ agroturizmu sa považuje uspokojiť požiadavky turistov prostredníctvom kreovania atraktívnych a adekvátnych služieb vidieka. Okrem toho plynú z agroturistiky aj iné pozitíva a výhody, z ktorých nemusia výlučne prosperovať ich poskytovatelia, ale aj samospráva (resp. región). Rozvinutím širších škál aktivít i mimo hospodárskeho dvora, napomáha agroturizmus k zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov, postupnému rastu jednotlivých služieb na vidieku a iným výhodám (*Tab.č.5*).

Z hľadiska typológie agroturizmu so zreteľom na charakter agroturistického subjektu (Matusíková, 2013) by vhodným škandinávsky typ. Jedná sa o kapitálovo intenzívny druh z hľadiska prenajímania kempingových plôch, prázdninových domov s vlastným zásobovaním prenajímateľov. Ku kapitálovo extenzívnemu typu agroturizmu radíme doplnkové služby popri ubytovaní, napríklad podieľanie sa na poľnohospodárskych prácach a domácej výrobe s klasickým náradím, oboznámenie sa s chovom zvierat, s ľudovými zvykmi, remeslami a gastronómiou.

Práve spomínaná miestna časť Fančová má predpoklady potrebné k rozvoju tejto formy cestovného ruchu. Okrem vybudovanej farmy a pôvodných domov prerobených na vikendové chalupy je niekoľko posledných domov obývaných stálymi obyvateľmi. V prípade dobudovania dopravnej infraštruktúry a plánov majiteľa farmy vystavať zvieraciu oboru a golfový areál by miestna časť dostala nový impulz. Vynára sa tak priestor pre služby a rekreačné aktivity mimo hospodárstva ako požičovanie športového a turistického materiálu (bicykle, turistické palice), organizovať výlety do okolia a jazdu na koni. Významným by sa stalo poskytovanie sprievodcovských služieb pri „objavovaní“ prírodných atraktivít, organizovaní folklórnych slávností, dožinkových slávností a iných aktivitách. Medzi ne sa radí i čoraz obľúbenejšie poľovníctvo. Dôvodom je tendencia prinavracania sa k prírode, chov, ochrana a zušľachtovanie zvery.

Prípadne vybudovaná zvieracia obora a v súčasnej dobe fungujúci revír poľovníckeho združenia Žarnov so sídlom v Čereňanoch sú územiami srstnatej a pernatej zveri. Slúžiť môžu pre kolektívne alebo individuálne poľovačky. Adekvátnou ponukou pre turistu by bol lov v sprievode oprávneného a skúseného poľovníka, s ktorým by sa zúčastnil sledovania a čakania zvery na poľovných posedoch, následne jej stopovania, avšak samotnú strelbu by zabezpečil kvalifikovaný odborník.

Tab.č.6

Výhody agroturizmu pre obyvateľov / obec

1) Zvyšovanie príjmov obyvateľstva obce, prípadne obecného rozpočtu
2) Rozvoj pracovných príležitostí
3) Využitie rozvíjajúceho sa bytového fondu
4) Udržiavanie tradičnej remeselnej výroby
5) Udržiavanie folklórnych a iných tradícií v obci
6) Oživovanie a udržiavanie miestnej gastronómie
7) Prispievanie k využitiu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu
8) Zachovanie pôvodného rázu krajiny

Zdroj: Vidiecky turizmus a agroturizmus (Matušíková, 2013)

6.3 Poznávací cestovný ruch**6.3.1 Kultúrny turizmus**

K hlavným podmienkam pre samotný vznik kultúrneho cestovného ruchu, radíme predovšetkým zachovanie existujúcich a tvorba nových kultúrnych podujatí v obci a dobrý technický stav objektov slúžiacich na tieto aktivity. Pridruženými predpokladmi sú ľudské zdroje zabezpečujúce výber vhodných akcií, finančné prostriedky a nakoniec miera propagácie.

Skúmané územie má potenciál aj pre túto formu cestovného ruchu, keďže z kultúrnej infraštruktúry evidujeme vybudovaný kultúrny dom a miestny amfiteáter, avšak tie nie sú využívané v plnej miere a tak zostáva ich potenciál nezáročený. Kultúrne vyžitie zabezpečuje prevažne samospráva, spolky pôsobiace v obci (ženská spevácka skupina Hôrky, PZ Žarnov, dobrovoľný hasičský zbor, športový klub) alebo súkromní podnikatelia. Pozitívnym znakom je kalendár tradičných kultúrnych aktivít v obci, ktoré sú pravidelne usporadúvané a tešia veľkej obľube a návštevnosti. Tabuľka ich konania bola vypracovaná na základe dát získaných z Programového návrhu rozvoja obce Čereňany do roku 2023 (Tab.č.7).

Tab.č.7

Tabuľka tradičných kultúrnych aktivít v obci

január	Vítanie nového roku Hasičský ples
február	Fašiangy Poľovnícky ples
apríl	Veľkonočná zábava
máj	Dychovky v kaštieli Čereňany Stavanie mája
jún	Čerenianska gulášovačka
júl	Hodové slávnosti
december	Silvestrovská zábava

Zdroj: Programový návrh rozvoja obce Čereňany do roku 2023

Rovnako ako ukázal prieskum u občanov i expertnej kategórie respondentov, je potrebné rozšíriť ponuku kultúrnych podujatí a to nielen hudobného charakteru. V rámci rozvojových námetov navrhujeme prikloniť sa k oživeniu veľmi úspešného združenia divadelných ochotníkov v minulosti. Toto združenie zabezpečovalo kultúrne vyžitie nielen pre obyvateľov obce, ale návštevníkov predstavení z iných obcí a znamenalo ďalej pozitívnu propagáciu obce na celoslovenskom fóre, nakoľko získali v rokoch 1933 – 1937 viacero ocenení a v roku 1938 dokonca ochotníci vystupovali aj v SND.

Ďalej je potrebné naplno využiť ponúkaný potenciál miestneho amfiteátra. Vhodným spôsobom by bolo zriadenie tzv. letného kina, čiže v letných mesiacoch vo večerných hodinách vykonať technické zabezpečenie premietania. Keďže premietanie komerčnej filmovej produkcie vyžaduje nemalé finančné náklady spojené s vybavením licenčných a premietacích práv, zamerané by malo byť hlavne na menej známych autorov alebo študentov filmových akadémií. V súčasnosti sa teší mimoriadnej obľube najmä formát outdoorových filmov, cestovateľských a prírodopisných dokumentov, ktoré sú omnoho menej náročné na finančné prostriedky ako spomínané diela komerčnej produkcie.

Ďalšou z alternatív využitia amfiteátra sú rôzne cestovateľské prednášky spojené s poznávaním a vzdelávaním, festivaly modernej hudby pre mladšie a stredné vekové kategórie. Pekným návratom k tradíciám a zvykom z minulosti sú vystúpenia folklórnych súborov. V minulosti boli Čereňany miestom tradičných Hornonitrianskych folklórnych

slávností, ktoré by sa po zabezpečení istých podmienok a žičlivosti kompetentných mohli prinavrátiť späť.

7 DISKUSIA A ZÁVER

Otázka potreby definovať predpoklady k budovaniu cestovného ruchu v obci Čereňany, je v súčasnej dobe obzvlášť atraktívna a aktuálna s viacerými odôvodneniami. Prvým z nich je vo všeobecnosti snaha predstaviteľov samosprávy o zachovanie tradičného vidieckeho života, ale na druhej strane podporiť konkurencie schopnosť a rozvoj skúmaného územia práve vytvorením ponuky cestovného ruchu. Na tento zámer možno účelne využiť viacero štátnych a európskych rozvojových programov a grantov, ktorých racionálne využívanie je rukách samotných zástupcov samosprávy. Ďalším argumentom je nevyhnutnosť spájania sa obcí do regionálnych združení, začlenenie sa do oblastných organizácií cestovného ruchu s cieľom spoločného riešenia problémov či vzájomnej propagácie a marketingových stratégií.

K naplneniu hlavného zámeru diplomovej práce, ktorým bolo komplexné zhodnotenie potenciálu skúmaného územia (nakoľko sa ním ešte žiadna konkrétna literatúra nezaoberala) a taktiež poukázanie na spôsob jeho využívania si autor stanovil niekoľko čiastkových cieľov, ktoré sú opísané v prvej kapitole – cieľ práce.

Prostredníctvom charakteristiky fyzicko-geografických a socioekonomických pomerov sa podarilo vymedziť primárnu a sekundárnu ponuku cestovného ruchu skúmaného územia a získať tak komplexný obraz o obci Čereňany.

Pre stanovenie konkrétnych rozvojových návrhov je iba geografická znalosť katastrálneho územia nepostačujúca a z tohto dôvodu sme uskutočnili prieskum, ktorý bol zameraný na zistenie záujmu a spokojnosti so službami cestovného ruchu, problémy vnímané v spojitosti s budovaním CR v obci a navrhovanými aktivitami na jeho podporu. Respondentov sme schválne rozdelili do dvoch kategórií, expertnej a neexpertnej a získané dáta z ich odpovedí ďalej spracovali a komparovali. Výsledky interview poukázali na skutočnosť, že prioritné osi v otázke kladenia dôrazu na služby a vybavenosť do budúcnosti spolu s navrhovanými aktivitami sú mierne odlišné u expertnej časti respondentov od obyvateľov obce. Najmarkantnejší rozdiel načrtla otázka, aké formy cestovného ruchu by opýtaní v obci privítali. Zatiaľ čo neexpertná časť sa v drvivej väčšine zhodla, že je to kultúrny cestovný ruch a potreba rozvíjania aktivít s ním spojených, odborníci v radiaciach a hodnotiacich funkciách by prijali agroturistiku, na ktorú má obec podľa ich slov najväčší potenciál do budúcnosti. Na druhej strane sa obe skupiny zhodli v otázke možnosti výskytu problémov pri budovaní cestovného ruchu. Za najväčší označili kapitál, ktorý následne ovplyvňuje slabšiu propagáciu destináciu i stav miestnej

infraštruktúry. Dôležitým počinom je preto vytváranie partnerstiev s inými obcami nielen na Slovensku ale prípadne i v zahraničí, nadviazanie úzkej spolupráce s miestnymi podnikateľskými subjektmi a v neposlednom rade aj členstvo v oblastnej organizácii cestovného ruchu, ktoré v prebiehajúcom roku 2016 už obec Čereňany stihla využiť a pridať sa tak k ostatným obciam v OOCR Región Horná Nitra – Bojnice.

V oblasti foriem cestovného ruchu, ktoré majú v skúmanom území najväčší potenciál, prezentujeme v kapitole číslo šesť niekoľko návrhov rozvoja, pri tvorbe ktorých sme sa snažili o aplikáciu „geografického myslenia“ v spojitosti s ekologickým a ekonomickým pohľadom. Niektoré návrhy sú koncipované konkrétnejšie, iné zas všeobecnejšie. Pre všetky však platí fakt, že sa vyznačujú zdôvodnením predloženého návrhu, stratégiou a opatreniami potrebnými k ich samotnej realizácii a cieľom, ktorý pri ich tvorbe bol sledovaný.

Ako najperspektívnejšie návrhy sa javia zo špecializovaného cestovného ruchu cykloturistika a budovanie cyklotrás, ktoré by privítali podľa prieskumu obe kategórie respondentov, ďalej peší turizmus obohatený o náučné chodníky a informačné tabule. Agroturistika ako podtyp odpočinkového cestovného ruchu spoločne s poľovníctvom už majú na skúmanom území položené základy, hoci v súčasnej dobe sa ešte nejedná o turisticky vyhľadávané atraktivity a produkty cestovného ruchu, ale o záujmové činnosti miestnych obyvateľov. Ich výhodou je okrem možnosti samostatného rozvoja tiež začlenenie ako voľno časové aktivity popri iných formách CR.

Napriek niektorým odhaleným nedostatkom, ako napr. slabo vybudovaná supraštruktúra alebo absencia športovo-rekreačných služieb môžeme jednoznačne povedať, že potenciálovosť územia ich zd'aleka prevyšuje, čo je jednak pre Čereňany povzbudivým faktom a rovnako predstavuje perspektívu. Tú upevňuje vyhodnotenie Čerenian ako obce s predpokladom stabilného rozvoja a udelením pečate rozvoja obcí a miest ako jednej z 37,7 % ocenených samospráv Národným informačným strediskom Slovenskej republiky.

Diplomovú prácu je možné ďalej zužitkovať ako propagačný, eventuálne i učebný materiál. Niektoré z rozvojových návrhov by mohli byť v konečnom dôsledku použité ako súčasť podkladových materiálov pri tvorbe rozvojových plánov obce do budúcnosti, alebo podnet a odporúčanie pre súčasné a budúce podnikateľské subjekty.

RESUMÉ

The tourism development is nowadays one of globally most prevailing trends. The consequences of this development particularly include globalization and high levels of demanding tourism services.

The whole research of Čereňany cadastral area follows the principles of the regionalization in Upper Nitra tourism region with the supra-regional importance. The Čereňany municipality is recognized as the one of 10 members of the regional tourism organization OOCR UPPER NITRA – BOJNICE.

The comprehensive evaluation of natural, cultural and historical potential of the cadastral area is one of the main objectives of this thesis along with emphasizing the possibilities of its implementation in practice focusing on tourism development.

The main objectives were essentially achieved by determining the target solutions. These included the evaluation of various assumptions and components of natural, economic environment suitability for the implementation and sustainable development. Another partial aim was identifying the types of tourism that should be developed in the future. That means the elaboration of a draft development concept for individual activities together with area surveys. The results of the image analysis comparing the historical and current images gave us a complete overview of the potential of cadastral area.

The process of the diploma thesis composition comprised a variety of qualitative and quantitative research methods. These included historical-geographic method, statistical data processing, method of graph and diagram outputs processing, interviews with expert and non-expert respondents, method of terrain mapping with image analysis, and the following cartographic method. The specific benefits of the suggested forms of tourism for both the residents and municipal unit are based on the implementation of forecasting and inductive methods.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knižné a odborné publikácie

1. BRTEK, J. 1990. *Príroda horného Ponitria*. Martin : Vydavateľstvo Osveta, š.p., 1990. 82 s. ISBN 80-217-0181-1.
2. FEKETE, Š. 1947. *Typy vidieckeho osídlenia na Slovensku. Spisy Slovenskej zemepisnej spoločnosti*. Bratislava: Slovenská zemepisná spoločnosť, 1947. 56 s.
3. GÚČIK, M. 2000. *Základy cestovného ruchu*. Občianske združenie Ekonómia, 2000. 152 s. ISBN 80-8055-355-6.
4. GÚČIK, M. a kol. 2006. *Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo. Výkladový slovník*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 2006. 216 s. ISBN 80-10-08360-3.
5. JANŠÁK, Š. 1928. *Niektoré novoobjavené hradiská slovenské*. In: Sborník muzeálnej slovenskej spoločnosti 23, 1928. S. 20
6. JARÁBKOVÁ, J. 2010. *Vidiek – nevyužitý potenciál z hľadiska cestovného ruchu*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2010. 111 s. ISBN 978-80-552-0364-5.
7. KASPAR, C. 1995. *Základy cestovného ruchu*. 1. Slovenské vydanie. Banská Bystrica: Trian, s.r.o., 1995. 142 s. ISBN 80-901166-5-5.
8. KOPŠO, E. a kol., 1992. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava : SPN, 1992. 327 s. ISBN 80-08-00346-4.
9. KROPILÁK, M., STRHAN, M. 1977. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. Bratislava : Veda, 1977. 528 s. ISBN 71-019-77.
10. LUKAČKA, J. – GOGOROVÁ, M. – MOKRÝ, J. 2006. *Čereňany*. Trenčín : Obec Čereňany, 2006. 240 s. ISBN 80-969597-4-3.
11. MARIOT, P. 1983. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava : VEDA, 1983. 248 s.
12. MATLOVIČOVÁ K., KLAMÁR R., MIKA M. 2015. *Turistika a jej formy*. Prešovská univerzita, Grafotlač Prešov, 2015. 550 s. ISBN 978-80-555-1530-4.
13. MATUŠÍKOVÁ, D. 2013. *Vidiecky turizmus a agroturizmus*. Grafotlač Prešov, 2013. 73 s. ISBN 978-80-8165-024-6.

14. MAZÚR, E. a kol., 1980. *Atlas Slovenskej socialistickej republiky*. Bratislava : Slovenská akadémia vied a Slovenský úrad geodézie a kartografie, 1980. 164 s.
15. MIŠÍK, M. 1965. *Osídlenie Hornej Nitry*. In: Historický sborník kraja 2. Banská Bystrica, 1965. S. 5 – 72
16. NOVACKÁ, Ľ. 2014. *Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2014. 476 s. ISBN 978-80-225-3948-7.
17. REMIÁŠOVÁ, M. 1984. *Najstaršie osídlenie horného Ponitria*. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra 11, 1984. S. 9 – 50
18. ŠPINCOVÁ, S. 1981. *Úvod do geografie cestovného ruchu*. Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého Olomouc, 1981. 74 s.
19. TREMBOŠ, P. 1993. *Potenciál krajiny a využitie v územnoplánovacej praxi*. Životné prostredie, 27, 1993. S. 41 – 43
20. VYSTOUPIL a kol., 2007. *Management cestovného ruchu*. Brno : Masarykova univerzita, 2007. 156 s. ISBN 978-80-210-4415-9.

Internetové zdroje

21. Atlas Krajiny Slovenskej republiky. [online]. Dostupné na: <http://globus.sazp.sk/atlassr/> [cit.16. 2.2016]
22. DATAcube. [online]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx> [cit.15. 1.2016]
23. Geosense geoportál obce Čereňany. [online]. Dostupné na: <http://www.geosense.sk/geoportal/cerenany/> [cit. 6. 4.2016]
24. GPS Visualizer. [online]. Dostupné na: http://www.gpsvisualizer.com/profile_input [cit. 5. 4.2016]
25. GPX Smoother. [online]. Dostupné na: <http://www.lunicus.org/tacx/GPXsmoother.htm> [cit. 31. 3.2016]
26. Informačný systém environmentálnych záťaží. [online]. Dostupné na: <http://envirozataze.enviroportal.sk/> [cit.19. 1.2016]

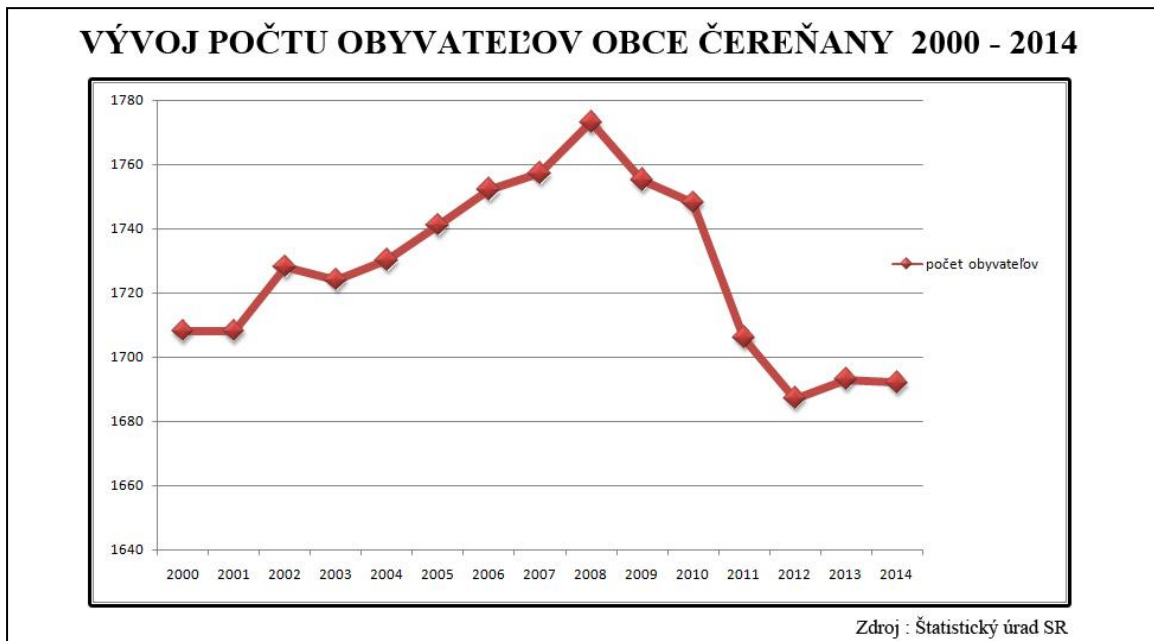
27. Katalóg chránených stromov. [online]. Dostupné na:
<http://stromy.enviroportal.sk/strom/jasen-pod-buchlovom> [cit.24. 2.2016]
28. KOREC, P. 2012. *Cestovný ruch Slovenska – súčasnosť a perspektívy*. In: „Geovedy pre každého.“ [online]. Dostupné na:
www.fyzickageografia.sk/geovedy/texty/korec.pdf [cit. 10. 1. 2016]
29. Mapový klient ZBGIS. [online]. Dostupné na:
<https://zbgis.skgeodesy.sk/tkgis/default.aspx> [cit.20. 3.2016]
30. Mapový server ŠGÚDŠ. [online]. Dostupné na:
<http://www.geology.sk/new/sk/sub/ms/uvod> [cit. 10. 4.2016]
31. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. [online]. Dostupné na:
<http://census2011.statistics.sk/tabulky.html> [cit. 18. 2.2016]
32. STATdat. [online]. Dostupné na:
<https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/STATdat/> [cit. 30. 1.2016]
33. ŠÚ SR. Cestovný ruch. [online]. Dostupné na:
<http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/sectoral/tourism/> [cit. 13.1.2016]
34. UNWTO. [online]. Dostupné na: <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>
[cit.12. 1.2016]
36. WMS služby. [online]. Dostupné na: <http://www.geodata.sk/Default.aspx?GrpID=33>
[cit.12. 3.2016]

Inštitucionálne dokumenty

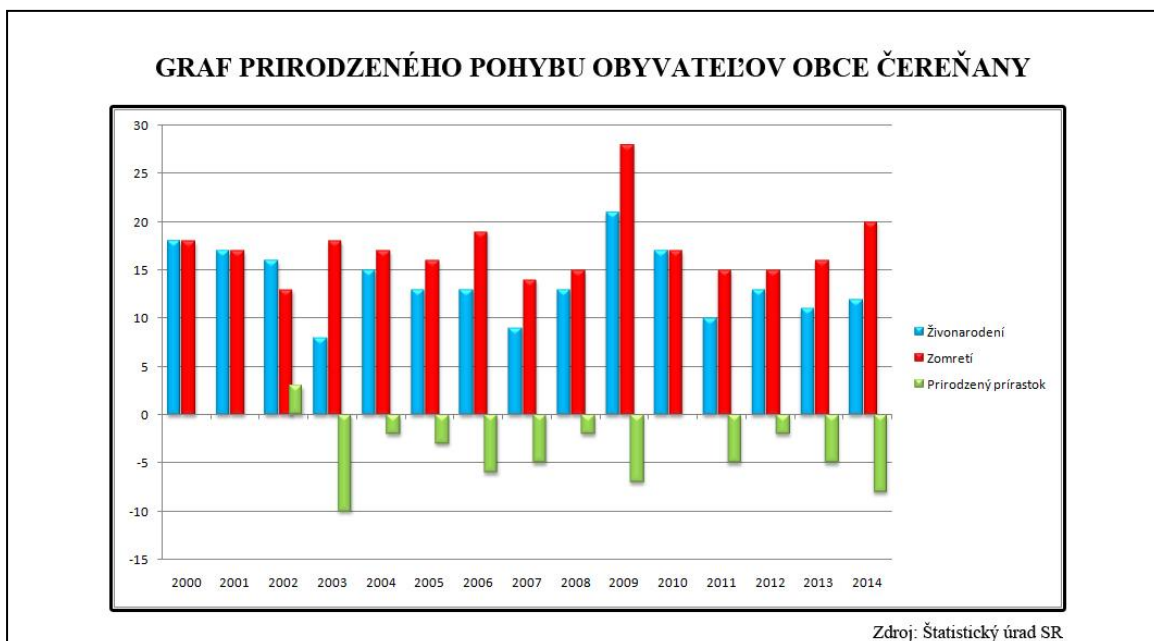
37. Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. 2005. Regionalizácia cestovného ruchu v SR. [online]. Dostupné na:
<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=102432> [cit. 12. 2. 2016]
38. Návrh programu rozvoja obce Čereňany do roku 2023. [online]. Dostupné na:
<http://cerenany.sk/index.php?zobraz=ehtml&idmenu=50&iddata=95> [cit. 23. 2. 2016]
39. SHMÚ. Hydrologická ročenka. 2009. [online]. Dostupné na:
<http://www.shmu.sk/File/kvantPV2009/HydrologickaRocenska2009.pdf>
[cit. 21. 2. 2016]
40. Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR. [online]. Dostupné na:
<http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/229> [cit. 14. 3. 2016]

PRÍLOHY

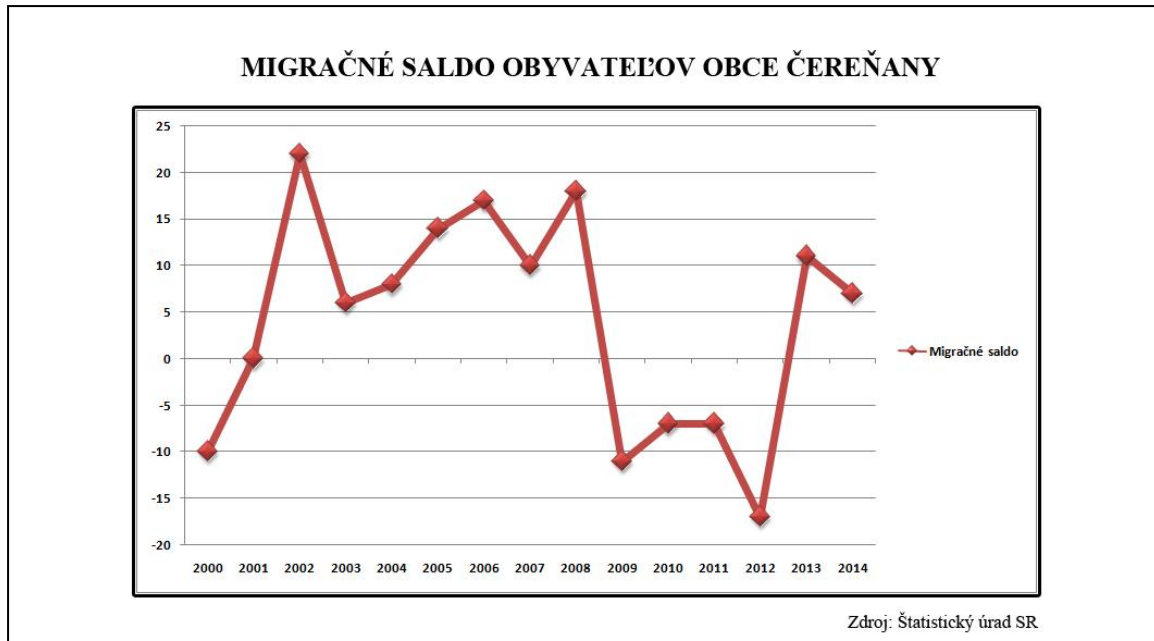
Graf č.1

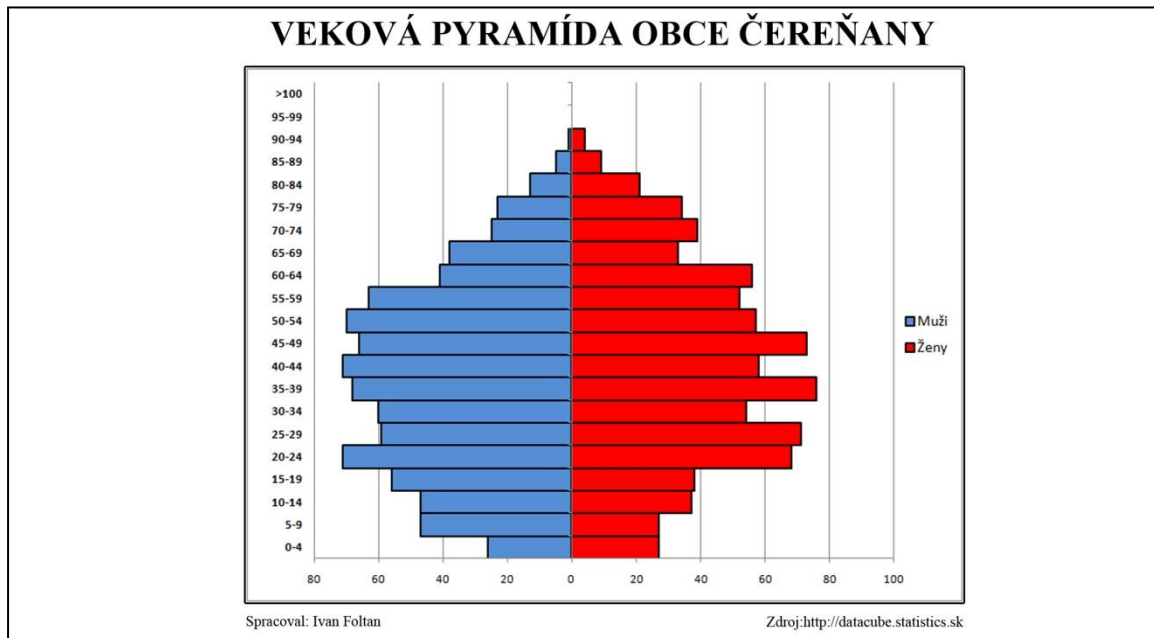
Graf č.2

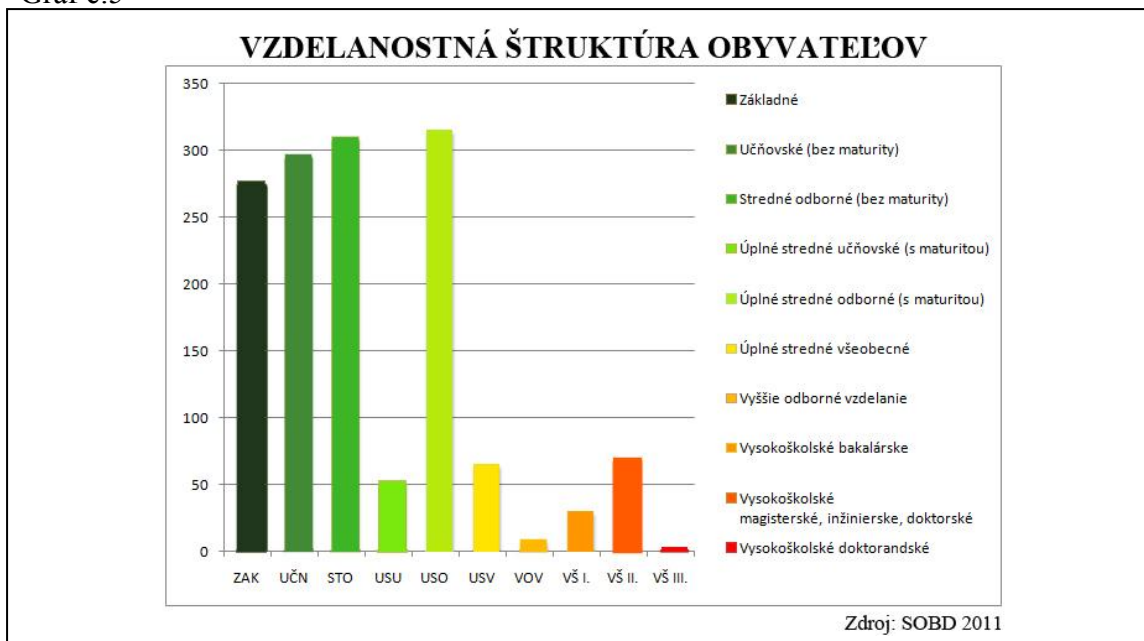
Graf č.3

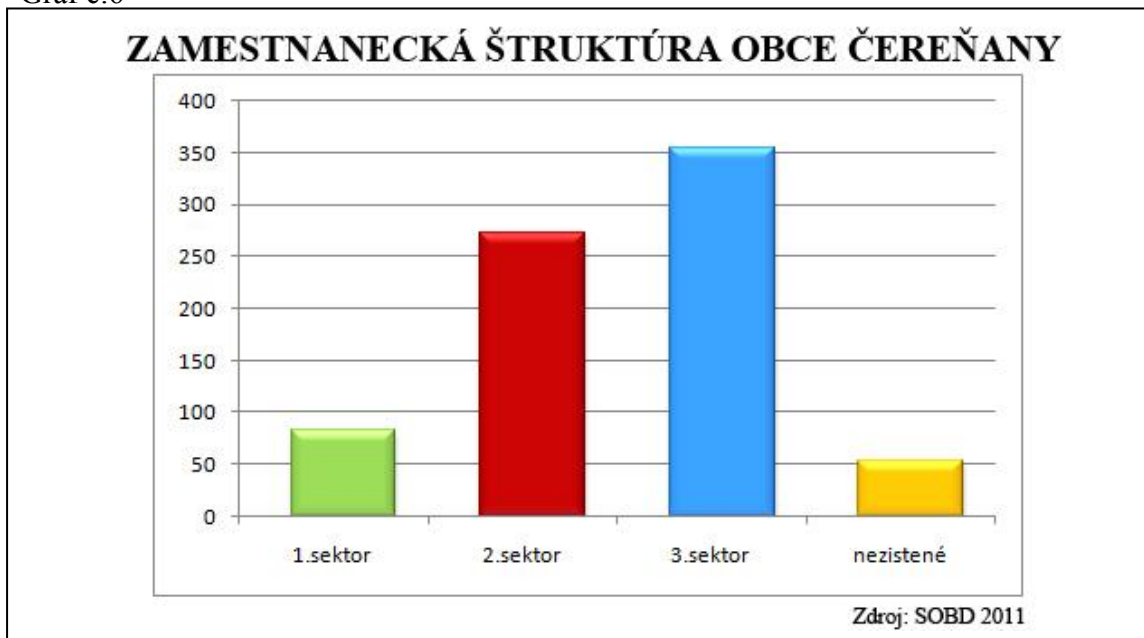
Graf č.4

Graf č.5

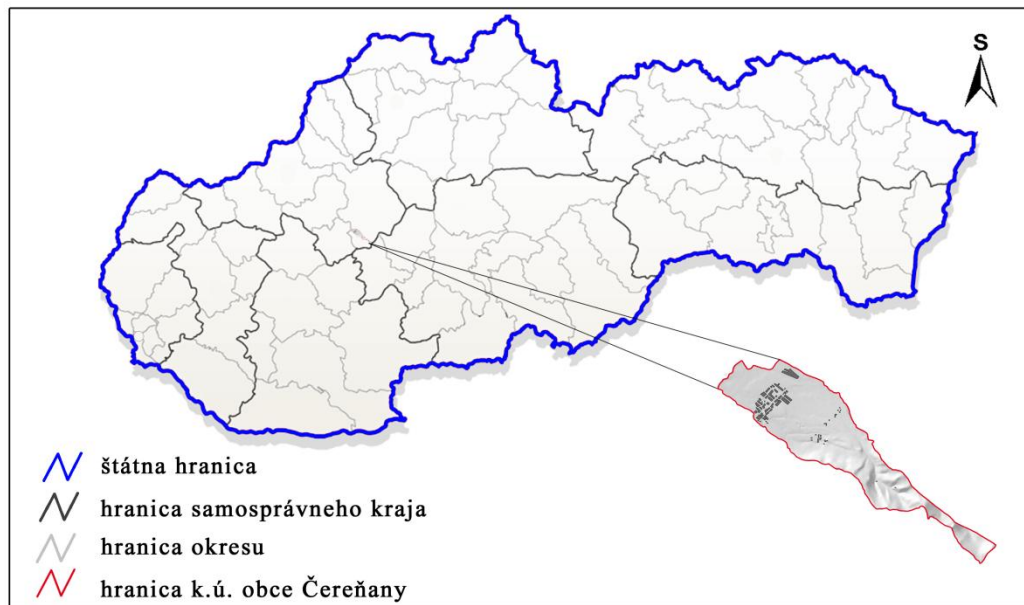

Graf č.6

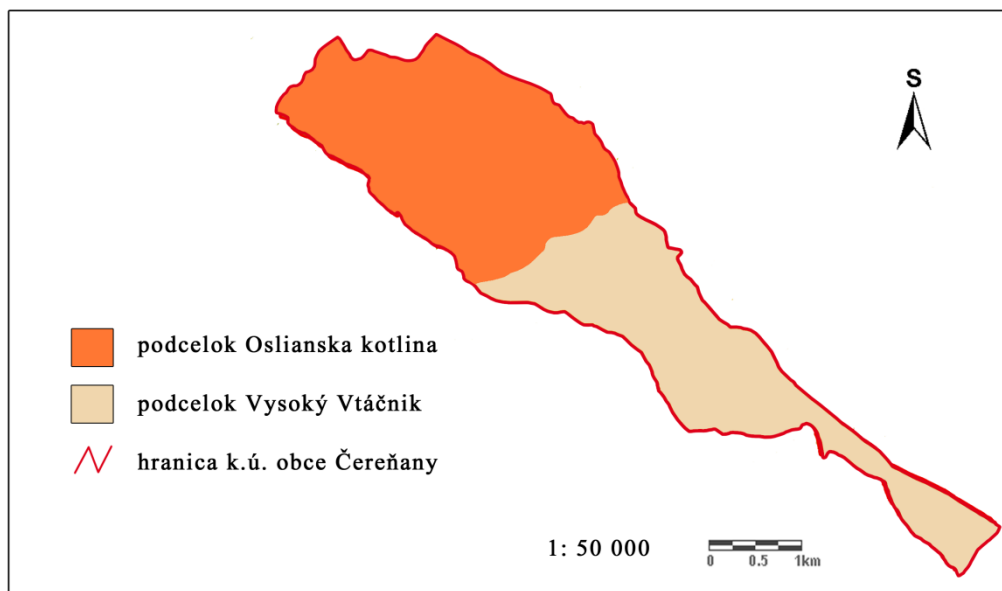
Obr.č.1

POLOHA OBCE ČEREŇANY

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: DMR SGÚDŠ

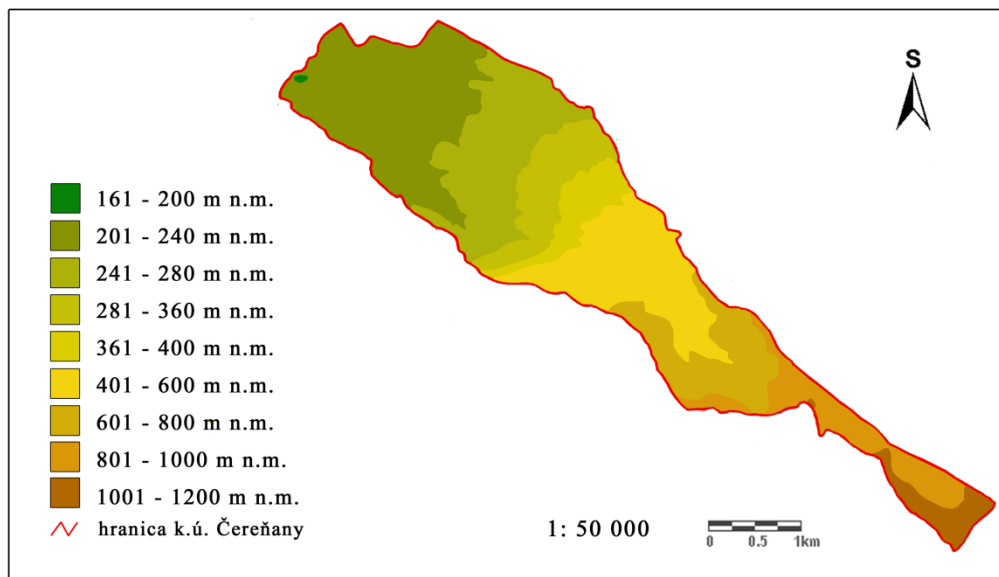
Obr.č.2 POLOHA VOČI GEOMORFOLOGICKÝM JEDNOTKÁM

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: DMR SGÚDŠ

Obr.č.3

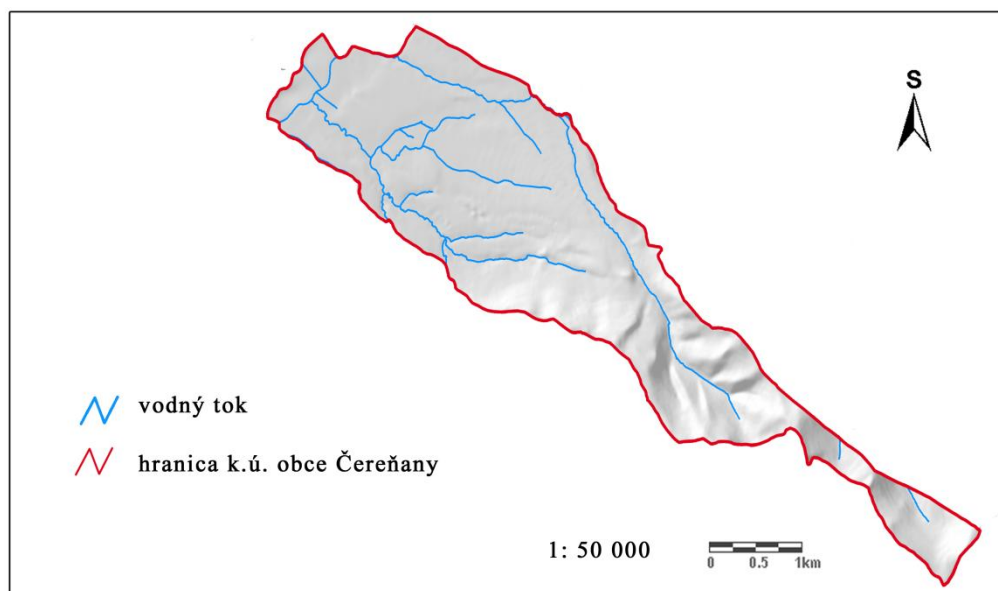
VÝŠKOVÉ STUPNE

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: DMR ŠGÚDŠ

Obr.č.4

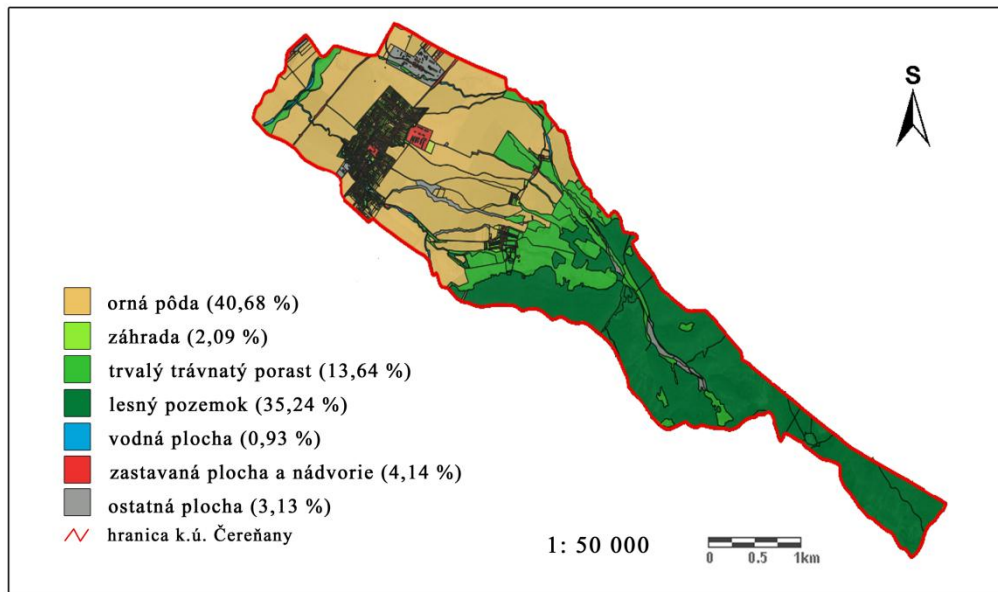
POVRCHOVÉ TOKY

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: DMR ŠGÚDŠ

Obr.č.5

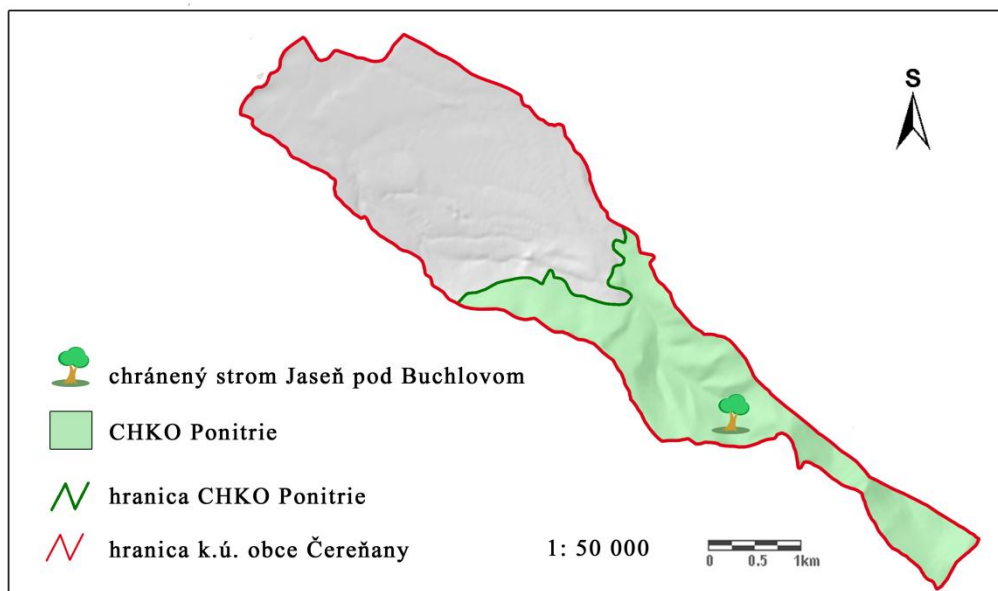
VYUŽITIE PÔDY - k.ú. OBCE ČEREŇANY

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: GEONSENSE- geopotál Čereňany

Obr.č.6

CHKO PONITRIE

Ivan Foltan 2016
Spracované podľa: DMR SGÚDŠ

Obrázok č.7

Obrázok č.8

Obrázok č.9

Obrázok č.10

Obrázok č.11

Obrázok č.12

